

www.politikin-zabavnik.co.yu

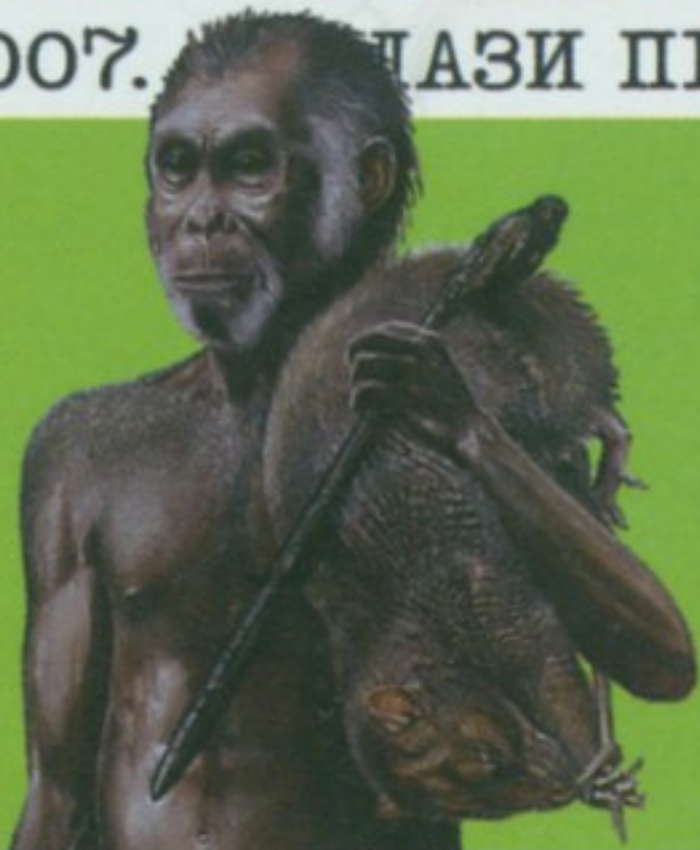
ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

9. 2. 2007. ПАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2870

ОПАСНИ
МАЛИ ЉУДИ

СТРИП
ДОБРА СТАРА
МОДЕСТИ
БЛЕЈЗ

УБОД
АНТИБИОТИК

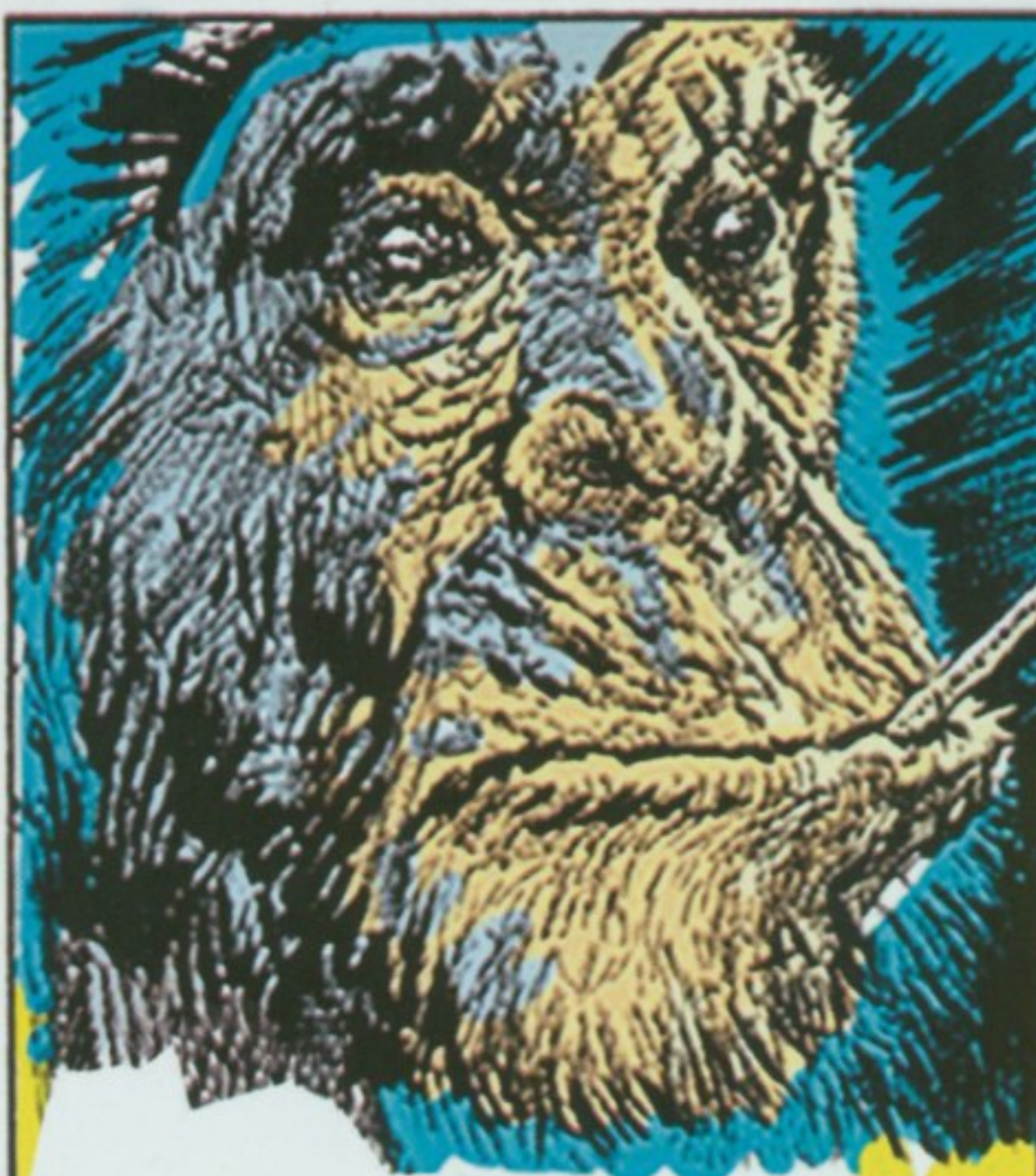
ВЕЛИЧАНСТВЕНИ
ТРЕНУЦИ
ДРЕВНЕ
НАУКЕ

За све од 7 до 107!

Риплеј

Веровали или не!

ОДВИКАВАЊУ
ОД ПУШЕЊА ПОДВРГНУТА
ЈЕ ЖЕНКА ШИМПАНЗА
ПО ИМЕНУ АИ АИ
ИЗ ЗООЛОШКОГ ВРТА КВЕЗЛИНГ
У КСИЈАНУ, У КИНИ, КОЈА ЈЕ ТУ
НАВИКУ СТЕКЛА ПОСЛЕ
ГУБИТКА
МУЖЈАКА.

ЈЕЗИК ПУЖЕВА КАО
МОТОРНА ТЕСТЕРА
ПРЕКРИВЕН ЈЕ
ОШТРИМ ЗУБИМА
КОЈИМА КИДАЈУ ХРАНУ.

КАТЕДРАЛА СЕНТ ПЈЕР
У БОВЕУ, У ФРАНЦУСКОЈ,
ГРАЂЕНА ЈЕ 350 ГОДИНА,
АЛИ НИКАДА НИЈЕ ЗАВРШЕНА.

© 2006 Ripley Entertainment Inc.

9-17

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

... на подручју Будимпеште
има око четири стотине из-
вора топле минералне воде ■

... као књижевни термин,
детективски роман први пут
је, 1878. године, употребила
америчка списатељица А. К.
Грин у поднаслову свог рома-
на „The Leavenworth Case: de-
tective love” ■

... у старијем каменом добу
просечни људски век изно-
сио је петнаест до седамна-
ест година ■

... Сахара је место где па-
да највише метеорита на
планети ■

... у новом играном филму
Мела Гибсона „Апокалипто”

... шибица је шведски изум из 1852. године ■

глумци говоре језиком дре-
вних Маја, мајанским, који већ
вековима није у употреби ■

... у сфери полупречника
тридесет пет светлосних го-
дина око Сунца постоји око
три стотине звезда. Осам
звезда су бели патуљци ■

... тачно одређивање гео-
графске дужине био је нереш-
ив задатак све до 18. века,
односно до проналаска тач-
ног часовника ■

... према грчком миту,
Млечни пут је настао кад
је млеко Зевсове жене Хе-
ре попрскало небески
свод ■

... Средоземно море једно
је од најзагађенијих мора на
свету ■

... Скопље, главни град Ма-
кедоније, некада је био пре-
стони град српског цара Ду-
шана ■

... дворец Потала, некада
величанствено седиште да-

... кад се нађу
у опасности, муфлони
(ovis musimon), или
планинске овце,
почињу да звижде ■

лај-ламе у Ласи, главном гра-
ду Тибета, подигнут у 17. ве-
ку, са својих 19 спратова и
1000 дворана пуна два века
био је највиша зграда на
свету ■

... у Бајкалско језеро улива
се 336 река, а само једна из
њег отиче – река Ангора ■

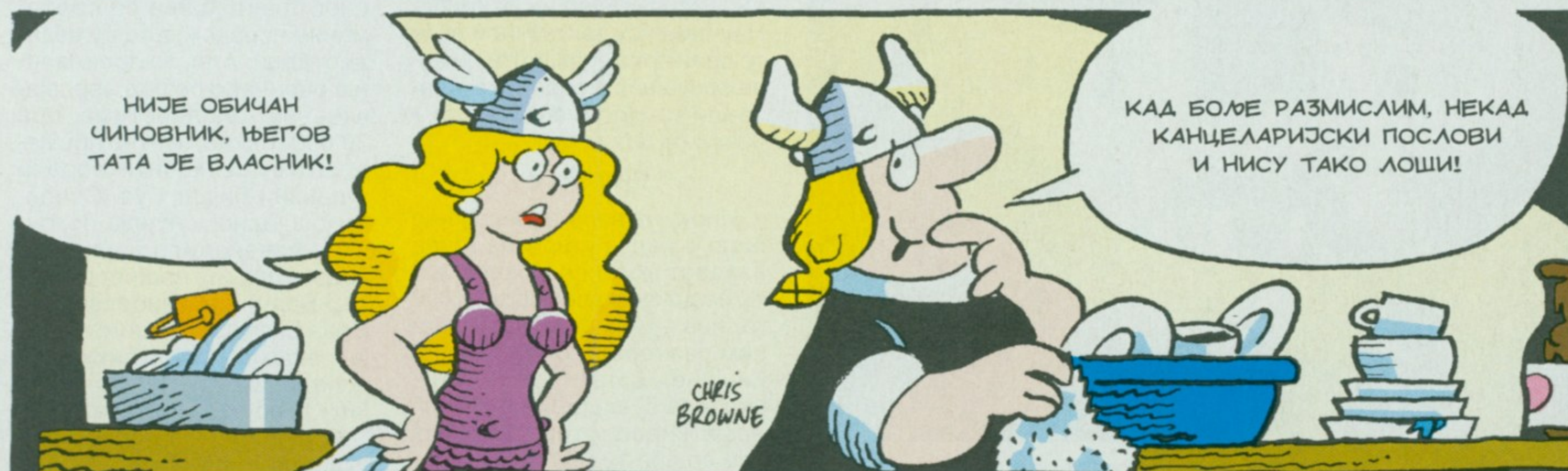
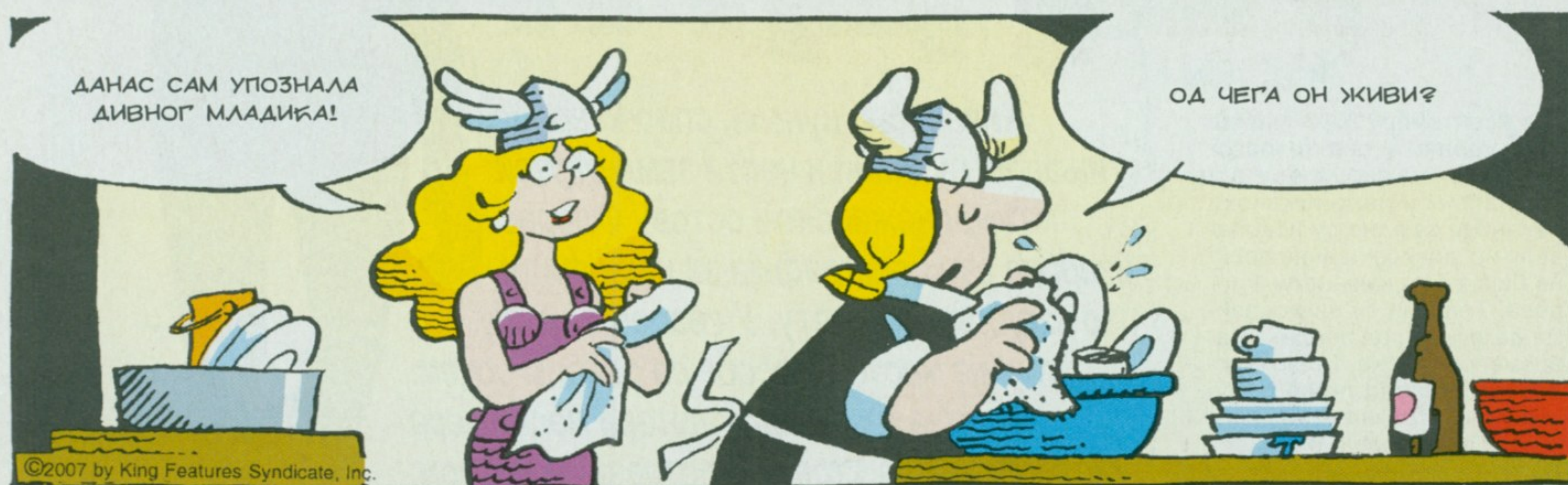

ПОДАТЦИ
ЗАБАВНИК

9. 2. 2007.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПРИЧА ИЗ ПОСТОЈБИНЕ ХОБИТА

ОПАСНИ МАЛИ ЉУДИ!

У септембру 2003. године управо у овако грозном окружењу аустралијски и индонезански научници заједно су ископали на дну кречњачке пећине Лијанг Буа на западу Флореса. Трагали су за доказима да је један од предака савременог човека, *Homo erectus*, насељавао пећину пре неколико стотина хиљада година. Прокопавши око шест метара у дубину, наишли су на остатке човеколиког створења.

Било је одмах јасно да су научници дошли до значајног

Живописна џунгла, спарно време, тињајући вулкани и чести земљотреси на индонезанском острву Флорес изврсна су сценографија за неки филм о изгубљеном свету. У сваком случају, то није место за особе са slabим срцем. На хиљаде комодо гуштера месождера тумарају на све стране у потрази за пленом, док чудовишно велики пацови, дугачки и по један метар, промичу кроз растиње

Овако је уметник замислио *Homo floresiensis* који не би био виши од метра.

научног открића. Готово потпуно очуван костур особе високе око један метар имао је мајушну лобању која може да се упореди с лобањом шимпанза. До сада ништа слично није откривено у том делу света.

Утврђено је да је у питању костур одрасле жене. Величина костију указивала је да су изузетно старе – око два милиона година, можда и више. Међутим, детаљније истраживање довело је до нових, изненађујућих открића. Научници су закључили да је то први примерак потпуно нове врсте наших предака и назвали га *Homo floresiensis* – човек са Флореса.

Ебу Гого

Ипак, највеће изненађење било је кад је утврђена тачна старост костију. Испоставило се да су старе свега 18.000 година – што би у еволуционим размерама било такоређи јуче. Даља испитивања указала су да је *Homo floresiensis* живео у тим пећинама све до пре 12.000 година, дуго након што је стигао *Homo*

sapiens и почео да насељава острво.

Ако су научници у праву, све доскора човек је делио острво Флорес с потпуно другом врстом малих људи који су, наравно, одмах добили назив „хобити“.

Палеонтолози знају за само још један случај еволуционог преклапања са савременим човеком, а то су неандерталци. Али, то преклапање окончало се под неразјашњеним околностима пре 30.000 година, знатно пре него што су се „хобити“ обрели у пећини Лијанг Буа. Откриће још једног случаја потпуно је изненадило научнике. Један од њих, професор Питер Браун са Универзитета Нова Енглеска, из Аустралије, рекао је: „Мање бих се изненадио да сам чуо да су нашли тело ванземаљца.“

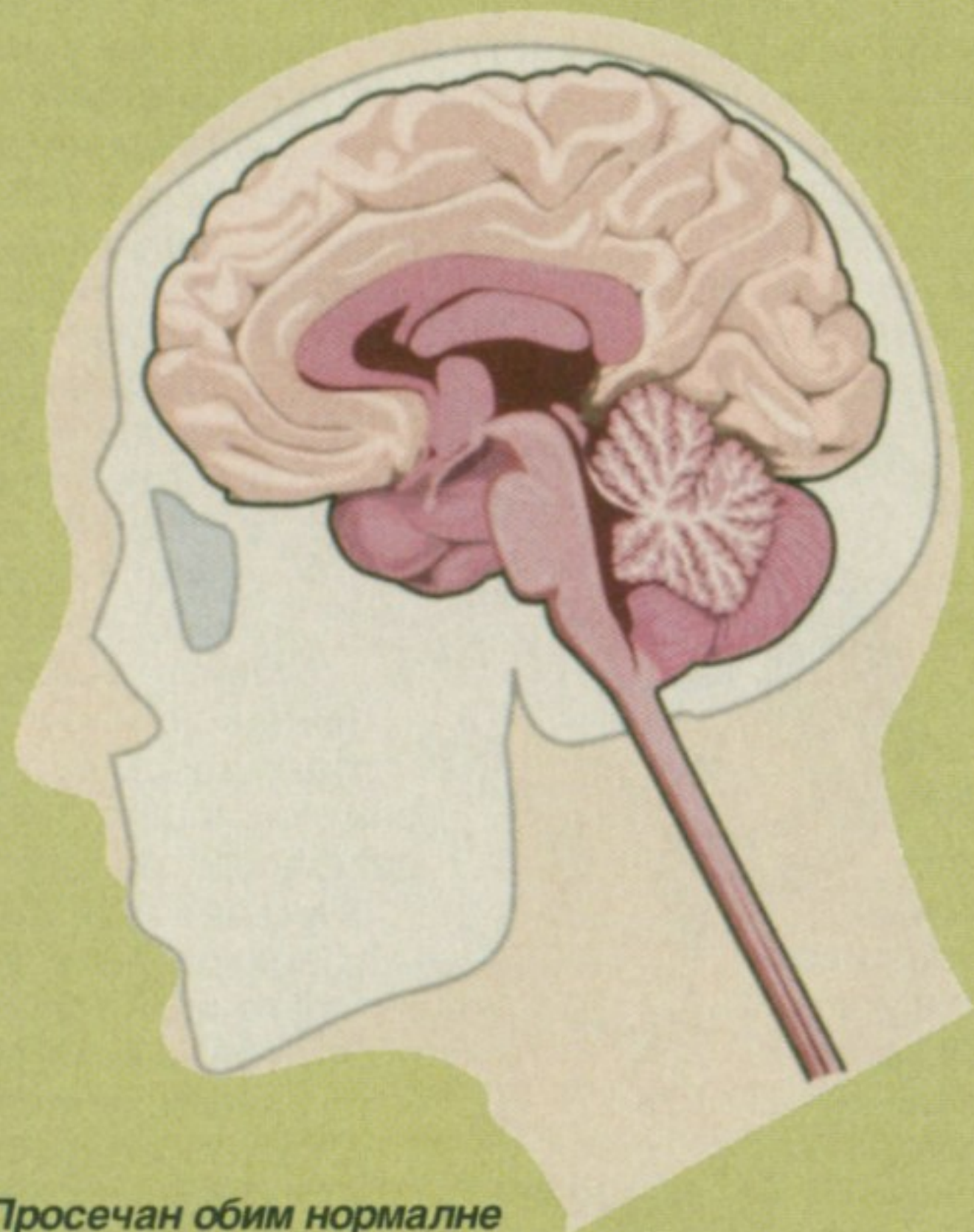
О открићу се писало и у угледном научном часопису

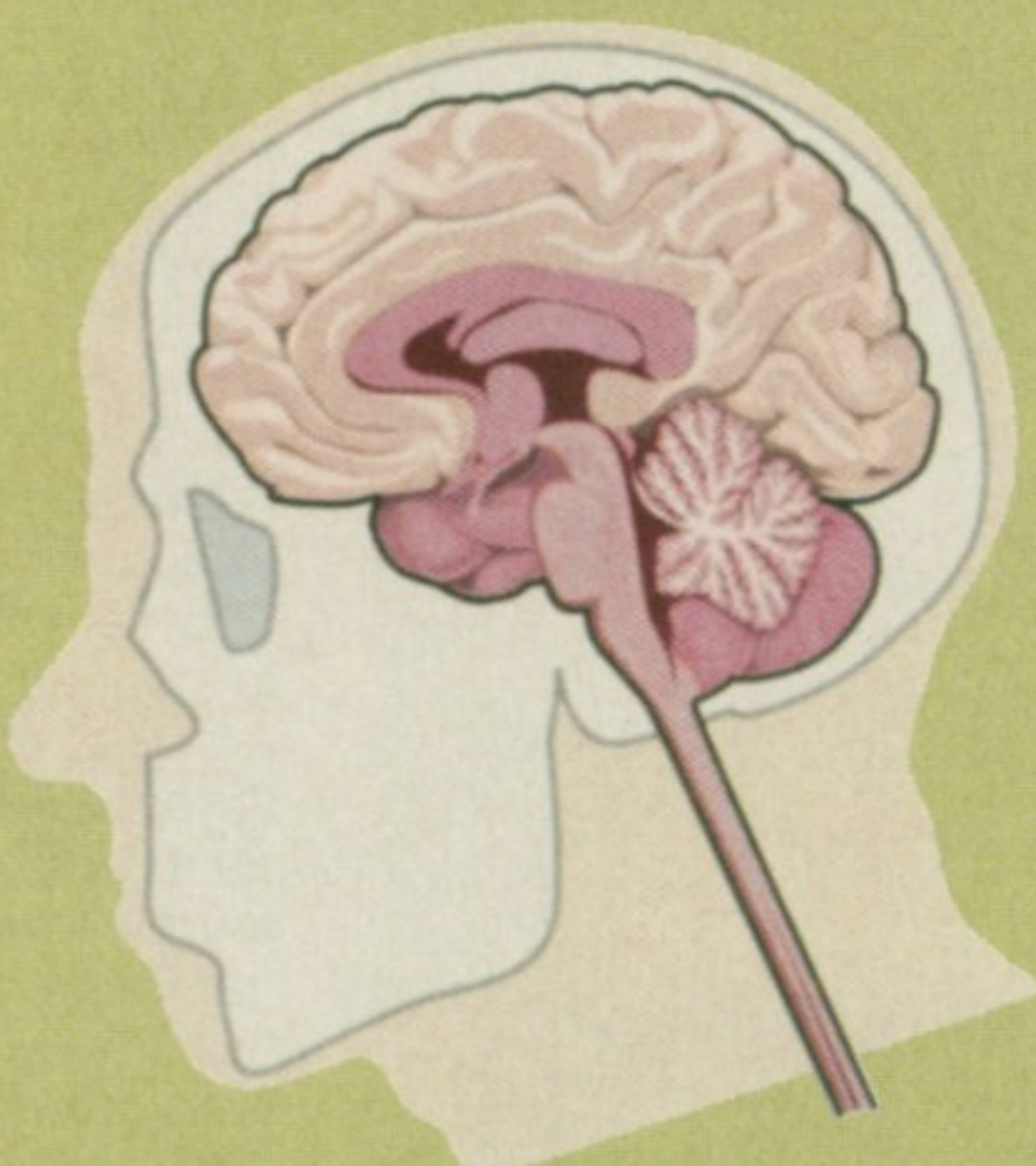
Лобања *Homo floresiensis* нађеног у пећини западног дела острва Флорес.

ШТА ЈЕ МИКРОЦЕФАЛИЈА?

Ако фосилни остаци откривени на острву Флорес не потичу од нове врсте човека, шта су онда? Најлогичнија претпоставка је да припадају хомо сапијенсу, али с поремећајем који се назива микроцефалија, од грчког израза „мала глава“. Микроцефалија подразумева немогућност лобање да расте током раног детињства. Последња истраживања открила су везу између овог стања и неколико гена указујући да родоскрнављење значајно повећава опасност од микроцефалије. На изолованом острву као што је Флорес, могућност родоскрнављења знатно се повећава. Премда основне моздане функције остају мање-више нормалне, ово стање утиче на способност учења и схватања као и на говор и покретљивост. Животни век оболелог је кратак. Микроцефалија је често повезана и с малим растом, као што је случај с „хобитом“ на Флоресу. Међутим, дијагнозу микроцефалије недавно су оповргли истраживачи из Аустралијске националне лабораторије указујући на то да лобањи откривеној на Флоресу недостају кључна својства поремећаја као што су потиснута брада, мали зуби и истурен носни појас ■

Просечан обим нормалне људске лобање: 58 центиметара.

Просечан обим лобање особе која има микроцефалију: 38 центиметара.

„Природа“ 2004. године. Истог тренутка кренула је научна препирка о пореклу костура. Док су Браун и његове колеге тврдили да је у питању потпуно нова врста људи, други научници указивали су на то да је посреди очигледно урођени поремећај костију који се зове микроцефалија. Сматрали су да је у питању само неуобичајено мали примерак савременог *Homo sapiens*.

Научна препирка траје и данас. Међутим, оно што нико не спори јесте да су мали људи, „хобити“, некада живели на Флоресу у исто време кад и савремени човек. За оне који познају прошлост острва, то је довољно као подсетник на легенду о раси „малих људи“ Ебу Гого, о чијем се животу на острву преносила прича с колена на колена. Ебу Гого били су дивљаци који су копали јаме и у њима живели. Били су ниског раста, дугих руку и не нарочите памети. Све то савршено се уклапа с костуром „хобита“. Да ли је могуће да су Ебу Гого били потомци ових створења?

Ако је тако, *Homo floresiensis* опстао је на овом острву дуже него до пре 12.000 година. То, наравно, голица машту и нагони на примамљиву помисао да би се у прашумама Флореса могли наћи преживели примерци.

Бајке и предања

Научници обично исмевају овакве идеје, приписујући опажања Јетија на Хималајима и Бигфута намерним или случајним обманама. Међутим, научници који су открили „хобита“ брзо су успоставили везу између њега и легенде о Ебу Гого.

„Међу староседеоцима острва Флорес постоје многа народна предања о овим људима и све те приче прилично су детаљне и доследне“, каже професор Ричард Робертс са Универзитета Волонгонга, из Аустралије. „Указују на то да је могуће да су та бића још живела на Флоресу кад су у 16. веку пристигли Холанђани.“

Теорију да су Ебу Гого и *Homo floresiensis* једно исто поддржава и доктор Хенри Ци, уредник биолошких наука у

или, на пример, великих примата. А може све да буде и измишљотина.”

Ако би створење као Ебу Гого постојало, индонежанско острво Флорес било би право место за његов живот. За последњих десет година у овом делу света откривено је око 300 врста до тада непознатих науци: биљке, инсекти, рибе, жабе, змије, гуштери... Међу њима нашле су се и бубашваба дугачка 10 центиметара, највећа на свету, као и *Paedocypris progenetica*, риба дугачка свега један центиметар која је најмања на свету. У децембру 2005. године истраживачи су објавили фотографије великог створења налик на лемура откривеног у шумама Борнеа кога ни староседеоци никад дотад нису видели.

Један од очигледних разлога за сва ова запањујућа открића јесте што научници тек треба до крајњих граница да истраже Индонезију. Међутим, острво Флорес има још једно својство због ког приређује тако разноврсна изненађења – острва су по правилу настањена патуљастим или циновским врстама.

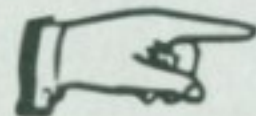
Још од Чарлса Дарвина научници се питају зашто су острва Галапагос дом цинов-

Индонежанско острво Флорес део је архипелага који се протеже источно од Јаве.

часопису „Природа“ чији је углед несумњив: „Могуће је, али биће тешко да се докаже. Човек никад није сигуран да ли се народна предања о ‘малим људима’ можда тичу племена савремених Пигмеја

ских корњача, док је Маурицијус био уточиште данас истребљеног додоа – у суштини великог голуба тешког 20 килограма, а на Криту и Кипру некада су живели патуљасте слонове.

пет

ОНИ СУ ТУ, МЕЂУ НАМА

ВИЛЕЊАЦИ

Раса чаробних бића из маште невероватно је слична људима с ретким генетским поремећајем који се зове Вилијамсов синдром. Ове особе малог су раста и имају детињаста лица.

СИРЕНЕ

Код ретког поремећаја које се зове сиреномелија, доњи удови бебе спојени су као код морских сирена. Морска храна богата витамином А има неке везе с поремећајем.

ВУКОДЛАЦИ

У медицинској литератури помињу се бројни случајеви ликантропије, поремећаја код ког оболели верују да могу да се претварају у разне животиње, па и у вукове.

ВАМПИРИ

Ако мислите да су крвопије само плод маште, грешите. Постоје документовани случајеви вампиризма, психијатријског поремећаја који нагони оболеле да пију крв.

ЗОМБИЈИ

За „живе мртваце“ Хаитија дуго се веровало да су измишљотина. Међутим, откривени су докази о напицима које су справљали вуду-врачеви, а у којима има халуциногених и парализујућих састојака ■

Најмања риба на свету *Paedocypris progenetica* дугачка је свега један центиметар.

Биолог Цек Фостер са Универзитета Британске Колумбије, из Канаде, објавио је 1964. године рад о поређењу острвских и континенталних животиња. Данас је то познато као „Фостерово правило“, по ком мањи сисари теже томе да постану већи на острву, и обрнуто. Форест је сматрао да је објашњење ове појаве ограничена величина острва, што утиче на број грабљивица и плена тако да се величина животиња мења у обе крајности.

Шта год да је објашњење, на острву Флорес изгледа да Фостерово правило важи од памтивека. Поред костију „хобита“ истраживачки тим нашао је и остатке патуљастог слона *Stegodon son-daari* који је, по свему судећи, заједно с џиновским пацовима био главни плен „хобита“.

Веза савременог човека, Ебу Гогоа и *Homo floresiensis* за сада је нерасветљена. Као што се још не зна да ли је *Homo floresiensis* заиста нова врста или само деформисана варијанта савременог човека, тако је и постојање Ебу Гогоа под знаком питања. Постоји довољан број „дежурних криваца“ који би могли заварати људе, подсећа приматолог професор Филис Ли са Стирлинг универзитета: „За последњих пет година описали смо најмање пет нових врста примата од ко-

јих су неки, као на пример мајмун мангабеј, прилично крупног раста.“

Оно што недостаје у овој причи је неки чврсти доказ или, још боље, ДНК. Где започети потрагу? Према предањима, група Ебу Гогоа живела је у пећини у подножју вулкана док их домо-роци нису напали и отерали можда до неке друге вулканске пећине у близини.

„Ако су приче тачне, вредело би претражити пећине које нису уништене током вулканских ерупција“, каже професор Робертс.

Професор Хенеберг, са Универзитета из Аделаиде у Аустралији, истиче да се нађени костур у потпуности уклапа у размере савременог човека са озбиљним недостацима раста. Посебно су занимљиви зуби. Сем преткутњака, сви остали зуби нађеног костура имају испупчења и удубљења на круницама не само као код данашњих људи већ, штавише, упадљиво су слична припадницима народа Рампасаса који живе у насељу удаљеном око километар од пећине Лијанг Буа. Професор Питер Браун подсећа да медицински знаци који утичу на мозак и раст тела код савремених људи ничим не објашњавају размере удова и грађу преткутњака код от-кривеног „хобита“ ■

Роберт Метјус (Н. В.)

Додо је доказ да се у издвојеном окружењу може развити потпуно необична врста.

ШТО ЈЕ БАБИ МИЛО...

Противречност око костију „хобита“ последња је искра у палеонтологији која је једна од најоспораванијих области науке. И то с разлогом – било је неколико случајева озбиљних омашки ловаца на фосиле који су видели само оно што су желели да виде.

Тако је 1921. године уважени француски анатом Марселин Бул објавио рад који

је постао основа за познату причу о погуреном држању праисторијских људи. Тек педесетих година проучавањем нових узорака утврђено је да је Бул отишао предалеко са својим закључцима. Неандерталци су ходали савршено усправно. Фосилни остаци које је Бул проучавао припадали су старијој жени са остеоартритисом.

Амерички ловац на фосиле доспео је 1922. године на насловне стране свих светских новина тврдећи да је открио потпуно нову врсту људи – *Hesperopithecus* – заснивајући своје откриће на једном једином фосилу зуба. Касније је утврђено да је у питању зуб изумрле врсте свиња.

Међутим, можда највећа варка догодила се педесетих година кад су стручњаци

утврдили да остаци „карике која недостаје“ између мајмуна и људи, нађени близу Пилтдаун Комона у Сасексу, Велика Британија, нису ништа друго до лобања средњовековног човека уклопљена с вилицом орангутана. Неки научници верују да је ловац на фосиле Чарлс Досон намерно извео ову превару да упозори на погрешно тумачење будућих открића ■

ПОВРАТАК
ПРИРОДНОМ
ЛЕЧЕЊУ

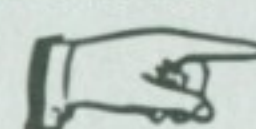
УЈЕД

АНТИБИОТИК

**Пчеле, муве, пијавице, рибице...
Медицина данас поново тражи решења
за неке болести у лекарској баштини
древних народа. Мелеми од излучевина
неких животиња и убоди других
понекад су делотворнији и од
најсавременијих лекова**

У свету нараста једна нова (стара) област медицине која нема никакве везе с операцијама на отвореном срцу нити с прегледима који се обављају најсавременијим уређајима. Реч је о неким старинским начинама лечења сагледаним на нов начин, а улогу лекара обављају ситне животиње, на пример, рибице које кожу чисте од изумрлих ћелија или бактерија, или, пак, пчеле,

пијавице, муве. Дакле, биотерапија, како се зове употреба животиња или излучевина које оне производе да би се лечио човек, све чешће прискаче у помоћ данашњој медицини.

Рецимо, мед и шећер: ова мешавина и данас се користи као мелем, посебно на геријатријским одељењима болница, да би се поспешило зарастање рана, опекотина и декубитуса,

Пчела се
пинцетом
приноси кожи
оболеле особе
да би је убола
жаоком.
После тога
инсект угине.

јући: за само неколико дана
број опасних бактерија свео
се на нулу.

И лекари из болнице у Бу-
енос Ајресу и Ортопедског
центра у Гринвилу, држава
Масачусетс у САД, испроба-
вали су мелем од меда на
око 700 пацијената са отво-
реним ранама на телу. Сме-
са се показала делотворном
у 98 одсто случајева, док се
с уобичајеним антибиотици-
ма постигао успех у 90 одсто
случајева. При том, овај ме-
лем не изазива никакве спо-
редне последице.

Шећери из меда, наиме,
штите рану од заразе на исти
начин на који конзервишу
пекмез и мармеладу: око
бактерија стварају висок
осмотски притисак који из-
влачи воду из унутрашњости
ћелија све док их потпуно не
исуши и док оне не изумру.
Осим тога, нектар који ства-
рају пчеле садржи и инхи-
бин, супстанцу која покреће
ензим глукозо-оксидазу, а
који је у стању да глукозу и
кисеоник претвори у дезин-
фекционо средство (оксиге-
низовану воду) и антибиотик
(глуконолатон).

Способност да чисте бак-
терије из рана имају и муве
које се као лековито сред-
ство последњих година ко-
ристе у 400 енглеских бол-
ница. Супстанце које произ-
воде ларве мува зауставља-
ју размножавање бактерија
боље од било ког антибиоти-
ка. Треба само поднети по-
мисао да се као мелем на ра-
ну стављају ларве муве које
се миголје.

Али, вратимо се пчелама
које не производе само мед
већ и отров који преносе
убодом своје жаоке. А он
може да ублажи бол у удо-
вима, па их у Америци, Евро-
пи и Русији већ признају као
законом дозвољено лекови-
то средство (сем ако особа
није алергична на увод пче-
ле). Пчелињи отров, наиме,
тера надбубрежне жлезде
човека да производе пове-
ћану количину природног
кортизона, који се потом у
крви задржава више од не-
дељу дана.

Тако пчеле дају природно
средство против запаљења
зглобова, које при том и
ублажава болове, те се ко-
ристи за лечење реуме, лум-
балгије, ишијалгије и сличних
обољења. Мада се за благо-
творно дејство овог отрова
зна поодавно, новитет је што
неки научници данас сматра-
ју да би могао успешно да де-
лује и против мултипла скле-
розе, аутоимуне болести ко-

како и да би се спре-
чило стварање гру-
бих ожиљака. Рецепт је, при
том, прастар јер постоји за-
пис на египатском папирусу
да се тамо користио пре 3700
година, а можда и много пре
тога. Смеса се прави од 1/3
количине меда и 2/3 количи-
не животињске масти, а са-
времени научници доказали
су да има изузетно стерили-
шуће дејство. У Општој бол-
ници у Бостону (САД) обави-
ли су оглед са смесом меда
и бутера којој су додали кул-
туру једне од најопаснијих
бактерија, ешерихије коли,
која изазива цревне заразе,
као и стафилокока, које за-
гађују дисајне путеве и кожу.
Резултати су били изненађу-

Шаранчићи врсте
Garra rufa и
Cyprinion
makrostomus
дугачки су 5–10 cm:
по стомаку имају
више отвора у виду
сисаљки помоћу
којих се у природи
хране зоопланктоном
са стена. Са човека,
пак, стрпљиво
скидају изумрле
љуспице коже, а да
би се стање
оболелих од
псоријазе
побољшало потребно
је да се стављају
макар три недеље
два пута дневно по
четири сата.

БАПСКИ ЛЕКОВИ

Данас бисмо ове лекове назвали бапским јер њихово благотворно дејство још није научно доказано. Међутим, нека средства и начине лечења многи народи и цивилизације примењују већ вековима. На пример:

- Турско купатило (с врућом паром) убрзава проток крви, тера на знојење, па самим тим и на избацивање отрова и млечне киселине из тела који се нагомилавају због стреса, превише лекова или због исхране богате беланчевинама.
- Вендузе, стаклене кугле које се нарочитом техником, извлачењем ваздуха, стављају на тело као пијавице, „извлаче“ повишену температуру и запаљенске процесе.
- Топле облоге подстичу проток крви у кожи и органима који се налазе у близини.
- Клистир млаком водом или чајем од камилице испира дебело црево и уклања нагомилане излучевине у организму ■

ја уништава овојнице од мијелина које обавијају и изолују све наше нервне ћелије.

Још једну, нама прилично гадну животињицу, савремена медицина све чешће прихвата као корисно средство у лечењу, а реч је о пијавицама. Оне чак отварају једно ново поље медицине – биохирургију – која се заснива на употреби животиња за мање хируршке захвате. Пијавице, наиме,

*Пијавице су јевтин а делотворан лек. У иностранству се купују у апотекама и држе у тегли с водом на 5–15 степени Целзијуса. После 15 дана од употребе могу се опет користити, јер им је толико потребно да сваре један оброк крви. Од постојећих 600 врста и данас се највише користи *Hirudo medicinalis*, која живи у барама и потоцима: кад је она присутна у води, то значи да је чиста.*

Ларве муве *Lucilla sericata* стављене преко стерилне газе на отворену рану два пута недељно по 48–72 часа сигурно убијају и најопасније бактерије као што је *Staphylococcus aureus*, отпуштајући природне антибиотике. Ларве се већ увелико гаје у посебним одгајалиштима и користе у болницама.

оживљавају успорени крвоток, смањују отоке и лече последице пластичне, реконструктивне (враћање откинутог прста или уха) и максиларнофацијалне хирургије. Њихова пљувачка садржи моћно средство против згрушавања крви које исто-

времено шири крвне судове и делује као локални анестетик. Ове мале животиње могу за један сат да посисају осам милиграма крви, а све чешће су баш хирурзи који их прописују као лек. Потражња за њима се у последњих десет година упетостручила.

Веома мали шарани који живе у топлим изворима Кангала у Турској лече, пак, псориазу и нека друга кожна обољења. Они грицкају површински слој коже и уклањају беличасте изумрле ћелије које изазивају свраб. Да ли су за лечење ових болести заслужне рибице или термална во-

да у којој живе? Истраживања су недавно доказала да заслуга припада шаранчићима: од 67 пацијената које су током три недеље потапали у воду с овим рибицама, код 70 одсто стање болести знатно се поправило и потрајало наредних осам месеци ■

З. М.

ЕКСТРА ОСОБА ЈЕ – ЕКСТРА

„Како сте се провели?“
„Екстра!“

„Да ли је укусан колач који
сам направила?“
„Екстра је!“

„Шта мислиш о мојој новој
девојци?“
„Екстра особа!“

„Како си урадио писмени из
српског?“
„Екстра!“

„Да ли си читао нови број
нашег листа?“
„Јесам. Екстра је!“

„Зашто желиш да идем
с тобом на концерт?“
„Она је екстра даровита.“

„Узмите кредит у нашој
банци. Услови су екстра
повољни!“

Да ли се речи троше другачије од одевних предмета?

постиди од застарелости. Ма
какви супер момци, супер
проводи или супер кредити!
Сада нам треба нешто што је
екстра!

Овај наизглед безазлени
и помало шашави пример из
живота језика сликовито го-
вори о томе колико су језик,
говор, као и општење међу
људима – подложни модним
променама. Исто тако, по-
менути пример говори и о
снажним утицајима који сти-
жу из других језика, о некој
врсти језичке глобализаци-
је. Таквим утицајима није се
лако одупрети, а понекад је
чак и бесмислено. Извесно
је да убрзање коме смо сва-
кодневно подвргнути (одно-
сно, коме се сами подврга-
вамо), подразумева
и скраћену, још бр-
жу комуникацију
међу људима, кра-
тко општење
које не трпи
различитост,
нијансе, нажа-
лост, ни осо-
бености. Да-
кле: „Како си?“
Одговор гласи,
кратко и „интер-
национално“: „Екс-
тра!“

Италијански писац То-
мазо Ландолфи (1908–
1979) својевремено је напра-
вио необичан језички опит:

написао је приповетку, нера-
зумљиву чак и самим Итали-
јанима. Читаоци су
се питали на ком
језику је ова при-
ча написана. Ли-
чи на италијан-
ски, али већи
део текста је
неразум-
љив... Наи-
ме, пишући
причу, Лан-
долфи је угла-
вном користио речи из
италијанског језика

које одавно нису биле у упо-
треби иако су живе у јези-
ку вековима, такорећи доне-
давно. Али, без обзира на ту
чињеницу, безмало нико није
разумео причу, па чак ни њен
наслов!

Другим речима, уколико ни-
смо у стању да се одупremo
језичким модним променама,
требало би бар да будемо
свесни промена кроз које је-
зик пролази и то уз нашу
помоћ и да о томе разми-
шљамо. Можда не бисмо
тако брзо заборављали? И
не бисмо морали стално да
мењамо старо за ново? Речи
се ипак другачије троше од
одевних предмета...

Стога, сетимо се шта уопште
значи реч екстра. У „Лексико-
ну страних речи и израза“ Ми-
лана Вујаклије пише да реч
екстра потиче од истоимене
латинске речи extra, што зна-
чи споља, изван, ван, ос-
им; екстра значи и наро-
чит, особит, изванредан;
оно што се учини
више и боље не-
го што је одређе-
но, или што се
тражи; као при-
лог, екстра зна-
чи, изванредно,
особито, наро-
чито ■

Мирјана
Огњановић

Илустровао
Добросав Боб Живковић

Да ли сте приметили да
је реч екстра однедавно по-
стала веома омиљена?

Кад би се обавило истражи-
вање вероватно би показало
да међу нашим млађим ста-
новништвом екстра постаје
узречица, веома често изго-
ворена реч. Чини се као да је
преко ноћи заузела место до-
скорашњег „хит“ израза који
гласи: супер. Јер, донедавно
све је било супер. Понекад и
суперишка. Кад данас неко
само промрмља супер, то је
као да је обукао одело које је
давно изашло из моде. Да се

Свеи У БРОЈКАМА

19.342.813.113.834.066.795.298.816

цифара налази се у коду коришћеном
да исправи податке добијене од свемир-
ских летелица које је дешифровао
студент Цен Јунг Тај ■

43.000.000.000 фунти

изгуби се годишње у Великој Британи-
ји док запослени на послу ћаскају уме-
сто да раде. Истраживање које је спро-

30.000
лешника

скривених на
5000 места у
области повр-
шине 30 квадрат-
них километара мо-

вело предузеће „Мор Ден“ показује да
радник проведе на послу просечно три
сата недељно причајући о спорту или
љубавним везама, али да истовремено
предузећа имају и користи од тога јер се
повећава добро расположење међу запосле-
нима ■

же да запамти врана лешникар Nucifraga
columbiana, захваљујући свом изванред-
ном памћењу. Истраживачи са Универ-
зитета у Њу Хемпширу установили су да
птица користи разна обележја као под-
сетник на места где је сакрила храну ■

7300 турбина

чини највећу „фабрику“ ветра на свету
у Алтамонт Пасу, у Сједињеним Америч-
ким Државама ■

5827 семафора

има данас у Лондону, 20 одсто више не-
го 2000. године ■

МАЛИ ВЕЛИКИ ИЗУМ

ПРИЧА О НАПРСКУ

Напрстак има корене у раној цивилизацији. Грубо изрезбарен од камена, бронзе, кости или слоноваче, напрстак је помагао човеку који је шио одела да провлачи игле кроз животињске коже. Од тог времена, напрстак је прављен од свих могућих материјала. Током векова служио је у многе сврхе.

За време касног шеснаестог века па све до раног двадесетог, напрстак је цењен као уметнички предмет. Поклањан је као залог љубави у време викторијанског доба у друштву које је обесхрабривало било какве поклоне личне природе између мушкараца и жена. Неко време, вереник је давао сребрни и златни напрстак као веренички поклон својој будућој невести. Доњи део напрска могао се одсећи

и употребити као венчани прстен за невесту кад би се пар венчао.

Некадашњи учитељи користили су напрстак да би одржавали строгу дисциплину. Учитељ би куцнуо непослушног ученика по глави прстом у напрску. Израз „куцање напрском” користиле су ноћне даме отприлике у исто време. Оне су куцале прстом у

напрску по стаклу на прозору да би привукле пажњу мушкараца који су пролазили. У деветнаестом веку напрстак се користио као мера за алкохол или као чашица, доприносећи да се искује изрека „само један напрстак”. За време Првог светског рата напрстак је постао нека врста платежног средства. У Енглеској је

око 400.000 сребрних напрстака поклоњено и отопљено да би се купила неопходна болничка опрема. Након Првог светског рата, напрстак је постао омиљена подлога за рекламирање произвођача у свим областима.

Један од најневероватнијих начина употребе напрска можда се одиграо 1856. када је Латимер Кларк испробавао први кабл преко Атлантика. Након неколико неуспелих покушаја, позајмио је напрстак и у њега ставио малу количину киселине и цинка стварајући тако минијатурну електричну ћелију. Овај напрстак створио је довољно струје да пошаље сигнал на даљину од 3700 миља (5931 km) у једној секунди. Сасвим шарена историја за тако малу кројачку алатку ■

В. У.

1313 животињских врста

прати се кроз Индекс Светске организације за заштиту животиња. У најновијем извештају упозорено је да би, на основу тренутног нивоа уништавања планете, до средине столећа биле потребне две Земље за подршку светских екосистема ■

170 гена

намењених мирисању омогућава пчелама да у кошници развију истанчани систем хемијског сигнализирања. Истраживачи с Медицинског Бејлор колеџа у САД недавно су завршили секвенцира-

ње генома пчеле који садржи око 1,8 основних парова ■

88,6 километара

највећа је постигнута раздаљина између два бежично повезана кућна рачунара ■

34 метра

од подножја до врха имао је највећи талас на свету, примећен 1933. године ■

28 центиметара

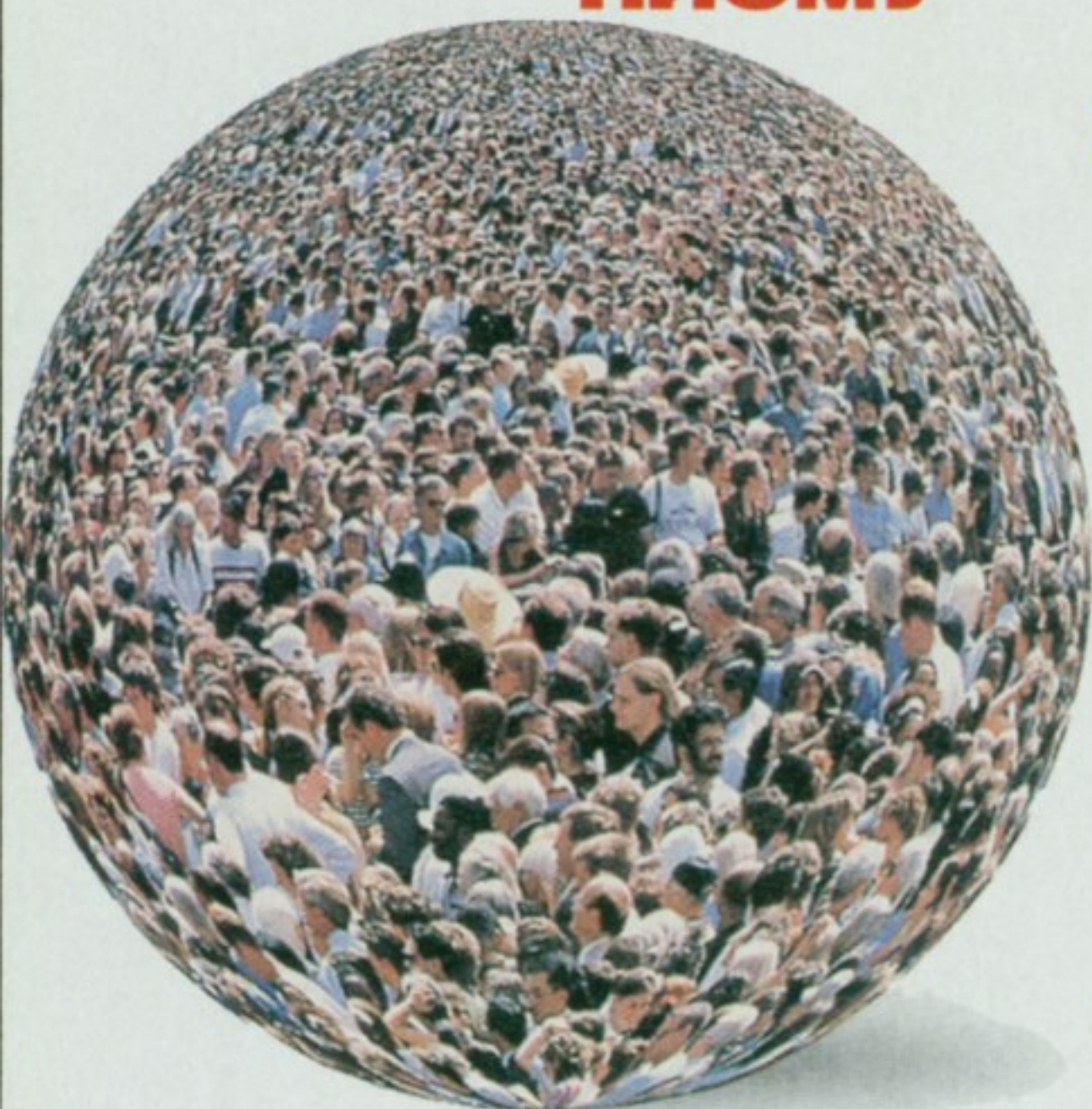
распон је ногу мужјака голијат паука који се храни птицама ■

10 километара

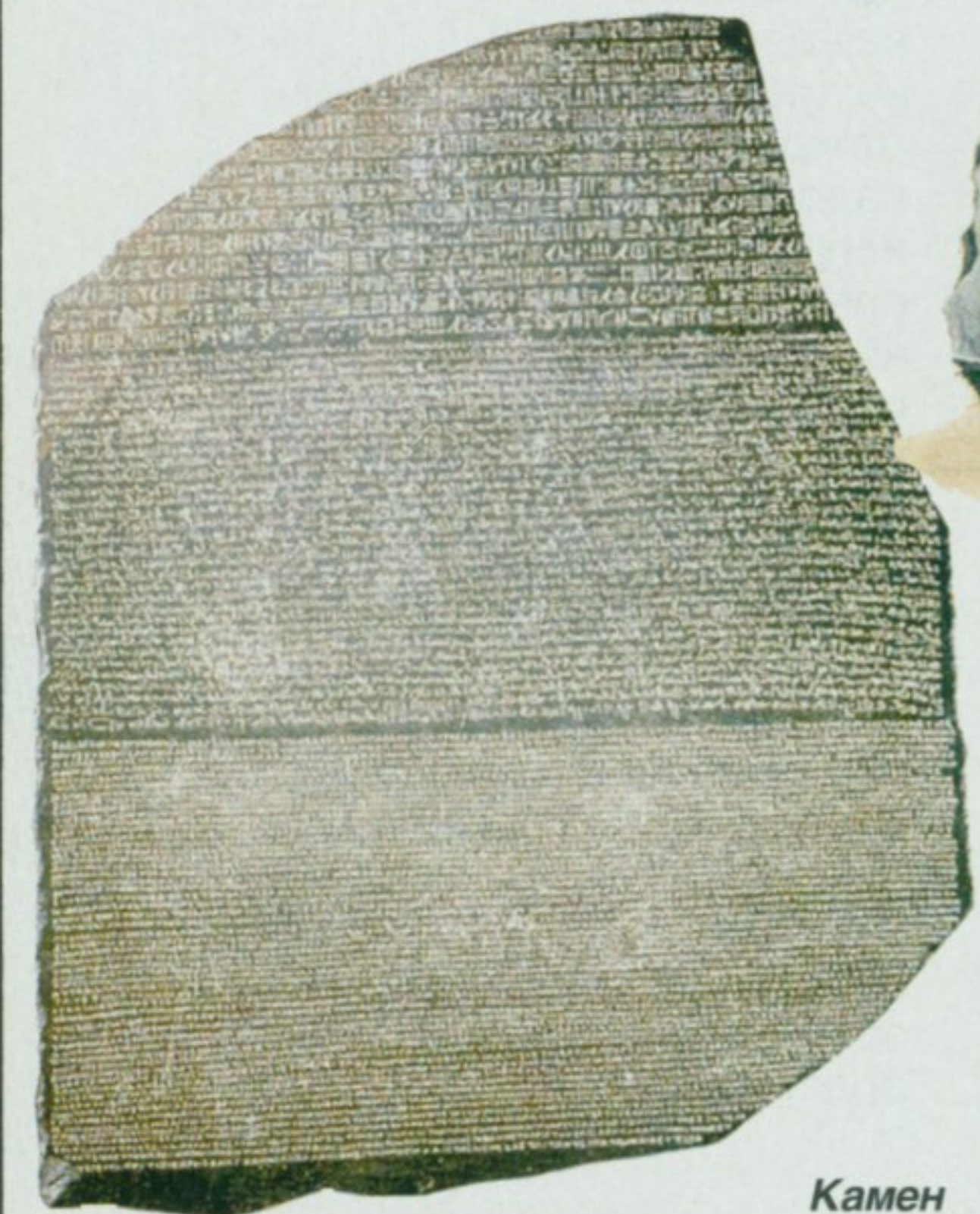
најмања је раздаљина на којој „боинг 747” треба да лети иза новог цинковског „ербаса А380” да не би упао у ковитлац његовог трага. За обичне авионе та раздаљина је 6,5 километара ■

ОВО МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ О ЈЕЗИКУ И ПИСМУ

● Социолози кажу да планета Земља, која броји више од **6 милијарди становника**, подсећа на велику кошницу у којој све бруји и зуји од разних језика. Верује се да их има три до четири хиљаде ■

Камен из розете на основу кога су дешифровани хијероглифи.

● Сви језици света имају **заједничких црта**, али се сви међусобно и разликују. Иако су у првом реду системи изговарања одређеног броја гласова, сваки живи говорни језик садржи много чинилаца који га и самом променом у брзини и мелодици говора, распоредом гласовних станки, чини другачијим ■

● Зна се да у различитим језицима постоји истоветна веза гласовних облика, али њихово значење потпуно је другачије. Тако, рецимо, само звуче исто наша реч **рад** и немачка **Rad**, што значи точак, или наше и грчко **не** које има супротно, потврдно значење као наша реч да ■

РАД RAD
ДА ναι (не)
НЕ οχι (охи)

дванаест

● Језички стручњаци деле језике према **генетској сродности** на породице које чине, рецимо, познати индоевропски, семитски, угро-фински, афроазијски, кавкаски, алтајски, уралски, али и мање знани нило-сахарски, дравидијански, памањунгски, тај-кадаји, надене. У оквиру ових породица разликују се ближе сродне групе као што су, на пример, словенски језици, којима припада и српски, чине групу из индоевропске породице ■

● Кинеским, односно мандаринским језиком говори највише људи на свету. Њихов број премашује **1,1 милијарду**. На другом месту је енглески с 508 милиона, потом следи хинду којим говори око 497 милиона људи, па шпански с 392 милиона, руски с 277 милиона, арапски с 246 милиона људи ■

● Најраспрострањенији језик је **енглески**. Њиме се говори у постојбини, Великој Британији, у готово целој Северној Америци, у Аустралији, у неким земљама Јужне Америке, Индије и Индонезије и на југу Африке ■

● **Индија** је на првом месту по броју језика којима се у њој говори. Поред 19 службених језика међу којима су хинди, енглески, конкани, манипури, непалски, има их чак 845 ■

НАЈ

СТАЈ

ПИСМО ЈЕ ВЕШТИНА КОЈОМ ЧОВЕК ОДРЕЂЕНИМ ЗНАЦИМА ОБЕЛЕЖАВА ГЛАСОВЕ ИЛИ ЦЕЛЕ РЕЧИ ДА БИ СЕ САОПШТИЛИ ДРУГИМА ИЛИ ДА БИ СЕ ПОДСЕТИЛО НА ЊИХ, ОДНОСНО ГРАФИЧКО ЈЕ, ВИДЉИВО, ПРЕДСТАВЉАЊЕ ЈЕЗИКА. НАРАВНО, ОВА ОБЈАШЊЕЊА НАУЧНИЦИ СУ ПРОШИРИЛИ И НАСТАВИЛИ ДА УПОТПУЊУЈУ ПОДАЦИМА, СВАКО ИЗ ОБЛАСТИ СВОГ ИЗУЧАВАЊА. ИАКО ОНИ СВА СВОЈА САЗНАЊА УВЕК ОБЕЛОДАЊУЈУ, ИМА И НЕКИХ МАЊЕ ЗНАНИХ, А ЗАНИМЉИВИХ.

● За разлику од језика, број писама сведен је на само неколико. Рецимо, словно писмо или **алфабет** је скуп слова која служе за обележавање гласова већине језика, кинеско писмо састоји се од знакова који значе целе речи, односно предмете или појмо-

Пиктограмима, сликовним писмом, древни човек бележио је своја искуства и преносио значајна обавештења. Такве су слика бика (1), нађена у пећини Ласко у Француској, која потиче из 15000. године пре наше ере, и слика сурлаша (2) нађена у Калифорнији.

ве, арапско писмо сачињено је од знакова који се пишу здесна налево. Постоји и посебно, Брајево писмо намењено слепим и слабовидим особама које је измислио Француз Луј Брај (1809–1952). Чита се тако што се прстима додирују избочене тачкице на хартији, сложене у разне личе одређеног значења ■

РИЈЕ СЛОВО

Викиншки идеограм из бронзаног доба.

● Према сазнањима археолога и историчара, човек је још у праисторијско доба почео да бележи своја искуства као и значајна обавештења. То „**прво писмо**“ били су пиктограми, цртежи на зидовима пећина који приказују разне предмете и догађаје. Ти цртежи временом су постајали све једноставнији како би се убрзало и поједноставило записивање ■

Поврћини ЗАБАВНИК

9. 2. 2007.

αβ

● Алфабет су развили **Феничани** око 1600. године пре наше ере, па је грчко писмо изведено из њега око 700. године пре наше ере. Од старих Хелена, који су писмо назвали алфабет по прва два слова, алфа и бета, и писали га у свим правцима, па чак и у спирали, преузели су Етрурци на чијим основама су и Римљани направили своје писмо ■

● Највише језика на свету, попут енглеског, француског, шпанског, финског, немачког, пољског, пише се латинцом или **латинским алфабетом** ■

● Кинеско писмо има **50.000 знакова**, али у употреби је само неколико хиљада. Знакови настају уклапањем до 26 разних потеза који морају да следе одређени ред ■

● Иако не припадају истој језичкој групи, **Јапанци** су за своје говорно подручје прилагодили кинеско писмо. Оба писма пишу се и читају у усправним ступцима, здесна налево. Јапанска деца за првих шест година школовања науче само 881 знак ■

● Наше писмо, **азбука**, такође је скуп слова алфавета, ћириличног или глагољског писма, и има 30 знакова, колико има и гласова, а назив потиче од прва два слова која су се некад читала аз и буки ■

● Претечом данашњег алфабетског писма сматрају се **хијероглифи** и клинасто писмо, оба настала око 3000. године пре наше ере. Древни Египћани имали су начин сликовног писања, такозване хијероглифе, што значи „свете резбарије“ које су се урезивале на зидове гробница и храмова а потом бојиле. Упрошћавањем хијероглифа настало је хијератско писмо писано тршчаном писаљком на папирусу, а потом и треће египатско писмо, демотско. Клинасто писмо, сачињено од сликовитих знакова, измислили су Сумери у Месопотамији, данашњем Ираку. Тробридом писаљком знакови су уцртавани по влажној глини. После извесног времена, почели су да се уписују полегнуто и од њих су се развили једноставни стилизовани симболи ■

O

o

o

o

o

● Најстарије слово алфавета које је у употреби јесте слово **O** и није променило свој облик од феничанског доба 1600. године пре наше ере ■

● **Најдужи алфабет** је кампучијански. Броји 74 слова ■

Легенда каже да је свети Ћирило (827–869), десно на слици, створио писмо које се и данас користи у источној Европи и назива се ћирилица.

Написано на основу података из књиге „**Фактопедија**“ у издању „Младинске књиге“ из Београда, која је најчешће коришћена књига међу учесницима различитих квисова широм света. Књига може да се наручи на телефоне: 011/212-00-70; 011/212-00-08.

Илустровала
Светлана
Кнежевић

КОЈИ ЈЕ ДАНАС ДАН?

У последњим тренуцима живота леди
Ненси Астор (1879–1964) упитала је
свог сина:

– Мили мој, шта се то дешава са
мном? Да ли се тако чудно осећам зато
што ми је рођендан или можда
умирем?

– И једно и друго – одговорио јој је
син не баш утешно.

Леди Астор није више поставила
ниједно питање. Биле су то њене
последње речи ■

четрнаест

ТОРТА ЗА САО ПАУЛО

Сао Пауло, бразилска метропола, сваке године
обележава годишњицу оснивања уз торту која је
дугачка онолико метара колико град има година.
У јануару ове године Сао Пауло обележио је 453
године постојања и грађани су имали прилику да
окусе тарту дугу чак 453 метра. Велика торта,
али ипак сувише мала за једанаест милиона
становника који живе у овом граду ■

БУРКИНИ!

Либански модни креатор **Аеда Занети**
направила је нови модел бикинија
намењен муслиманкама и назвала га –
буркини. Сличан је бикинију, али има
додатке од лаког материјала (полиестера)
који се брзо суши. Ти додаци покривају
главу, ноге и руке купачица, тако да
несметано могу да иду на плажу и купају
се. Буркини је већ почео да се производи
у Аустралији, па су и школе за обуку
спасилаца отвориле врата и девојкама
исламске вере. Ускоро се на аустралијским плажама
очекују спасиоци лепшег пола и – у буркинијима ■

ЛЕЊИН НА ЈУЖНОМ ПОЛУ

Канадски истраживачи били су веома изненађени кад их је на Јужном полу „дочекала“ биста **Владимира Иљича Лењина**! Реч је о делу антарктичког континента који је најудаљенији од обале. Истражујући то подручје, научници су у даљини приметили црну мрљу. Тек кад су се приближили, схватили су да је реч о попрсју руског револуционара. Дакле, на том месту Руси су већ били и то још далеке 1958. године ■

МАМА И СИН

Пре четрдесет година тада четрдесетогодишња **Марија Хеис**, сељанка из Болцана која није имала деце, одлучила је да – иако на даљину – усвоји једно сироче из Камеруна. Била је сиромашна, али је веровала да ће њен напор донети неке среће, а њој – душевни мир. Сваког месеца слала је у Камерун одређену суму новца како би дечак могао да се школује. Марија је окопавала туђе баште, косила ливаде, плела џемпере, али није заборављала свог тамнопутог усвојеног сина...

Била је изненађена кад је крајем јануара ове године на врата њеног скромног дома закуцао високи педесеттворогодишњак у свештеничкој одори. Био је то отац Џорџ Нку, камерунски бискуп, њен усвојени син кога никада није видела. Речи нису биле потребне: мајка и син су се загрлили и почели да плачу.

– Ово је најсрећнији дан у мом животу – рекла је Марија новинарима с нескривеним узбуђењем ■

ПРОДАЈА РАМЗЕСОВИХ УВОЈАКА

Недавно је у Француској полиција привела сеоског поштару јер је преко Интернета нудио на продају увојке косе са мумије **фараона Рамзеса II**. Жан-Мишелу Диболу из Сен Егрева поред Гренобла прети робија због могуће оптужбе за продају украдене имовине. Поред увојака косе, Дибол је на продају нудио и парчиће завоја и смесе за балсамовање мумије египатског владара старе 3200 година.

Педесетогодишњи поштар, који се хонорарно бави писањем и новинарством, објаснио је да је његов отац био члан стручног тима који је испитивао мумију у Француској 1976. године. Поседује фотографије и уверења који доказују истинитост ствари које продаје. Цена увојка фараонове косе је од 2000 до 2500 евра.

Мумија је у Париз допремљена авионом 1976. године, а француске власти догађај су прогласиле званичном краљевском посетом. Остаци фараона који је владао од 1279. до 1213. године пре наше ере, а верује се да је преминуо у осамдесетим годинама, стигли су на аеродром Бурже уз пасош у ком је као занимање било наведено „краљ (покојни)“. Мумија је касније враћена у Каирски музеј. То је био једини пут да је нека од владарских мумија таквог значаја била ван Египта.

Док је полиција покушавала да утврди аутентичност предмета, Диболов поступак изазвао је мањи дипломатски спор између Париза и Каира. Зах Хавас, челник египатског Врховног савета за антиквитете, рекао је:

– Ако се утврди да предмети заиста потичу са фараонове мумије, то ће озбиљно да наруши односе наше две државе.

Француско министарство спољних послова улаже све напоре да се утврди о чему се овде заправо ради. Кристијана Дероше-Ноблкур, египтолог музеја Лувр која је учествовала у испитивањима мумије 1976.

године, каже да сумња да је неко одсекао увојке косе с мумије. Али, ако се утврди да је то истина, „било би то срамно скрнављење људске историје“, додаје она.

Детективи су у поштаревом дому запленили десетак пластичних пакетића у којима су били увојци косе и парчићи завоја дуги свега центиметар. Званичници Комисије за атомску енергију из Гренобла изјавили су да су делићи завоја и косе сами отпали с мумије кад је опакивана у Паризу 1976. године и да су послати у 40 француских лабораторија на испитивање, укључујући и институт Комисије за атомску енергију у Греноблу. Нико не зна шта се после десило с тим остацима.

Соња Дибол, поштарева жена, рекла је да је њен муж понудио ове предмете на продају преко Интернета из шале.

– Није желео да се обогати на њима, него да види да ли ће ико показати занимање. Узорци су прави, тврди она. – Припадали су његовом оцу, који је умро. Не знам да ли је он својевремено смео да их задржи, али прави су.

Оглас који је Дибол дао гласи: „Продајем увојке косе Рамзеса II. Тим од четири истраживача, међу којима је био и мој отац, имао је задатак да испита косу, смесу за балсамовање и парчиће завоја у институту Комисије за атомску енергију у Греноблу. Као доказ нудим копију резултата њихових испитивања... Вероватно сам једина особа на свету која поседује ове ствари.

Рамзес, чија је најпознатија краљица била Нефертари, сахрањен је у Долини краљева. Мумија је касније из гробнице пренета у пећину, где је нађена 1881. године.

После испитивања полиција је Диболу пустила. Адвокати кажу да се против њега тешко може подићи било каква оптужница, јер ако је крађе и било за њу је био одговоран његов покојни отац. Истрага је у току ■

РАМЗЕС II

ЖИВОТ ЈЕ БАЈКА ЈО-ЈО МА

МУЗИКА

„Музика је као добар разговор, што је размена мисли. Када размишљам о музици, ја је посматрам као неку врсту веома страственог приповедања. А да би човек био страствен, мора да буде отворен, осетљив, а такође и рањив. А да би постао осетљив, мора да има поверења. За мене, поверење је најживљи чинилац свакој важној пријатељства. Поверење је неопходно и кад је реч о музичким односима. Док слушам музику, кажем себи: Боже, какве су све везе и односи постojали током историје!”

Овако о музици говори један од најславнијих и најуваженијих музичара данашњице, челиста чије се име веома лако памти: Јо-Јо Ма. Рођен је у Паризу 1955. године, у породици Кинеза који су у то време живели у Француској. Јо-Јо Ма имао је само четири године кад је почео да учи виолончело. Његов први учитељ био је његов отац. Већ у петог години постало је јасно да ће бити музичар. Уосталом, тада је одржао и први концерт. Убрзо, породица Ма преселила се у Њујорк. Јо-Јо Ма је почео да похађа славну њујоршку школу музике „Џулијард“, да би учење музике завршио на

Универзитету Харвард. Имао је само деветнаест година кад су га упоређивали с виртуозима попут Пабла Казалса и Мстислава Ростроповича...

Концерти обдареног музичара су се низали. До данашњег дана не зна им се број. Некада би један дан свирао у Америци, сутрадан у Паризу, а дан касније на неком трећем континенту.

ту. До сада је снимио више од педесет албума и освојио чак петнаест „Греми“ награда. Јо-Јо Ма тренутно је власник два изузетна чела, два ретка и скупочена инструмента: једно је венецијанско чело – Монтања на из 1733. године, а друго „Давидов Страдивари“, дакле из Кремоне, и потиче из 1712. године. Занимљиво је да је Страдиваријево чело некада свирала славна и прерано преминула енглеска уметница Жаклин ди Пре (1945–1987). Она је америчком челисти кинеског порекла пре смрти поклонила своје чело (које је, опет, некада свирао Ростропович... а својевремено и Карл Давидов, „цар челиста“, руски уметник из 19. века по коме је инструмент и добио „додатно“ име).

Оно по чему је господин Ма посебно занимљив и по чему се разликује од осталих уметника који се баве такозваном озбиљном или класичном музиком, јесте његова отворе-

ност према различитим музичким жанровима, а пре свега различитим музичким баштинама. Још током студија, Јо-Јо Маа је занимала музика на којој његове колеге нису ни обраћале пажњу. Уосталом, поред уобичајеног репертоара за виолончело, снимио је албум с музиком Астора Пјацоле, аргентинског композитора танга, затим је један компакт диск посветио бразилској музици, један филмској музици Енија Мориконеа, снимио је CD са Бобијем Мекферином, а ту је и музика из филма „Мемоари једне гејше”...

Различити, а једнаки

„Током мојих музичких путовања имао сам прилику да учим од различитих музичких љасова, од Бахових свита до старих келтских ђудачких инструмената и тужних и страстих тема одсвираних на бандонеону у арђентинским кафеима где се слуша танго”, напоменуо је својевремено Јо-Јо Ма покушавајући да објасни како језик музике може да буде сасвим различит, а истовремено јединствен; да је то заправо начин да се успостави веза међу људима, ма како њихов живот и обичаји били другачији. Због тога се господин Ма сматра једним од пионира музичког покрета који се залаже за признавање и једнако вредновање наизглед сасвим неспојивих музичких традиција које чине светску музичку баштину или, кратко речено – world music.

И тако, путујући по свету и одржавајући концерте, Јо-Јо Ма је с умећем великог музичара и виртуоза (чије уво чује боље од других, а прсти на челу изводе све што пожели) следио траг који су оставили књижевност, музика, вера, обичаји, а разносили столећима неуморни путници. Челиста је поставио себи питање које је потом постало задатак: како су та укрштања путева и мисли утицала на музику? Зашто је средњовековни јапански жичани инструмент бива украшен древном персијском шаром? Који је то музичар из Персије доспео до Јапана свирајући непознатим људима и остављајући свој траг у њиховим душама, али

Зашто бисмо арђентински танго слушали другачије од Бахових свита за чело? Да ли је могуће и у данашњој музици назрећи љасове припадника давно несталих народа? Челиста Јо-Јо Ма, неуморни пушник на Пути свиле, покушава што да открије и покаже другима

Јо-Јо Ма: чело које свира бразилску самбу и арђентински танго.

НАС ВЕЖЕ

Неуморни Jo-Jo Ma, музички истраживач на Пути свиле и свуда где има добре музике.

и на инструменту? Да ли се данас у музици могу назрети трагови давно несталих народа и племена? Може ли музика коју поједини уметници још чувају да садржи одговор на та питања?

Године 1998. Jo-Jo Ma је основао „Пројекат Пут свиле” (Silk Road Project) у намери да подигне све бране и скине све велове који су некада спајали а у новој историји почели да одвајају мисли и обичаје људи који живе на древном Путу свиле – од Европе до Далеког истока. Данашњи „путници” на Путу свиле којим је кренуо Jo-Jo Ma углавном су музичари, али има и историчара, сликара, писаца: од најпознатијих светских уметника и научника до непознатих народних певача и свирача који потичу из крајева за које већина нас никада није чула. Они свирају и инструменте које многи никада нису видели.

Древни Пут свиле

Пут свиле није само пут којим је ишао млетачки морепловац Марко Поло. Реч је о читавом низу путева који су се укрштали и рачвали на подручју између Европе и Азије, од првог миленијума пре наше ере до средине другог миленијума, од

Кине, преко средишњег дела Азије, све до медитеранских градова и Сицилије. Још у четвртм веку пре наше ере, кад је Александар Велики закорачио у Азију, кинеска свила нашла је свој пут до Средоземља. Али, путници и трговци ишли

Свесјераност изнад свега: Jo-Jo Ma и италијански композитор филмске музике Енио Мориконе.

(Још много занимљивих података може се наћи на Интернет адреси:
www.silkroadproject.org
или
www.yo-yoma.com)

су овим путем још за време династије Хан (206. године пре наше ере до 220. године), као и династије Танг (618–197). И морски путеви били су саставни део некадашњег Пута свиле. Кинески трговци морепловци размењивали су робу са јужноазијским краљевствима. Кинеске и корејске лађе пловиле су до Јапана и сем робе доносиле су и вредне предмете. Збирка драгоцености која је припадала јапанским владарима у 8. и 9. веку потиче из Персије, Индије, Кине и Кореје. Индијци и Арапи трговали су и размењивали предмете и идеје с Португалцима носећи их касније на исток... Од барута до компаса, штампе, свиле, керамике, математике, многи изуми путовали су напред-назад, с једног краја Пута свиле на други. Исто је било и с музичким инструментима и музичким облицима. Несметано, једни су утицали на друге... Персијски мизмар био је заправо претеча кларинета. Индијски жичани инструменти претходили су лаути и гитари. Кинески гонгови стигли су до Европе и ушли у оркестре.

„Нико не може да има добар музички укус уколико слуша само једну врсту музике”, саветује Jo-Jo Ma.

„Велика класична музика постоји свуда, она није само западњачка творевина. Постоје велике класичне музичке баштине у Персији, Индији, Азербејџану... У данашње време требало би да с лакоћом упознајемо свет. Зар не? А најбољи начин да упознамо свет јесте да постанемо учесници у његовом стварању, а не само потрошачи.”

У склопу Пута свиле којим је кренуо Jo-Jo Ma, од 1998. године до данас одржан је велики број концерата, снимљени су албуми, приређене изложбе и предавања свуда у свету, на значајним и мање значајним местима. Поједини учесници потичу из некада славних краљевстава која су данас сиромашне, неразвијене земље где се живи тешко и мукотрпно. Историја као да је сама себи противречила. Можда је музика најбољи начин да разумемо зашто је то тако.

Најновији албум који је снимио Jo-Jo Ma носи музички назив за темпо – „Appassionato”. У преводу с италијанског appassionato значи – страствено. Као што је и сам рекао то је једини начин да се приступи животу. Дакле, не као генералној проби, већ као правом, непоновљивом и незаборавном концерту ■

Мирјана Ођановић

2500 ГОДИНА „ЂАВОЛСКЕ ЗАБАВЕ” ИЛИ...

ПОСМАТРАЊЕ ЖИВИХ КЊИГА

Помоћу тог магичног „КАО” људи су одувек остваривали своју урођену потребу за игром и одржавали позоришне представе не само у миру него и у рату, у благостању и у сиромаштву, на дворовима и на улици...

Настанак првих позоришних представа везује се за античку Грчку где се из верске песме „дителиамба”, која се певала и играла у част бога Диониса, развила трагедија а из веселе игре „мима” комедија. Током времена „мимичари”, које су чинили играчи, клоупови, свирачи на ситри, жонглери и опсе-

нари, успели су да продуже свој наступ, који је трајао кратко, у међучину трагедије. Док је народ обожавао њихове програме пуне шале, смеа и сатире, пагански свештеници су их мрзели и оптуживали да богове и хероје приказују као клоупове и будале. Али, са сваким новим нападом комедија је све више јачала, па је скоро почела да пркоси и највећим тиранима.

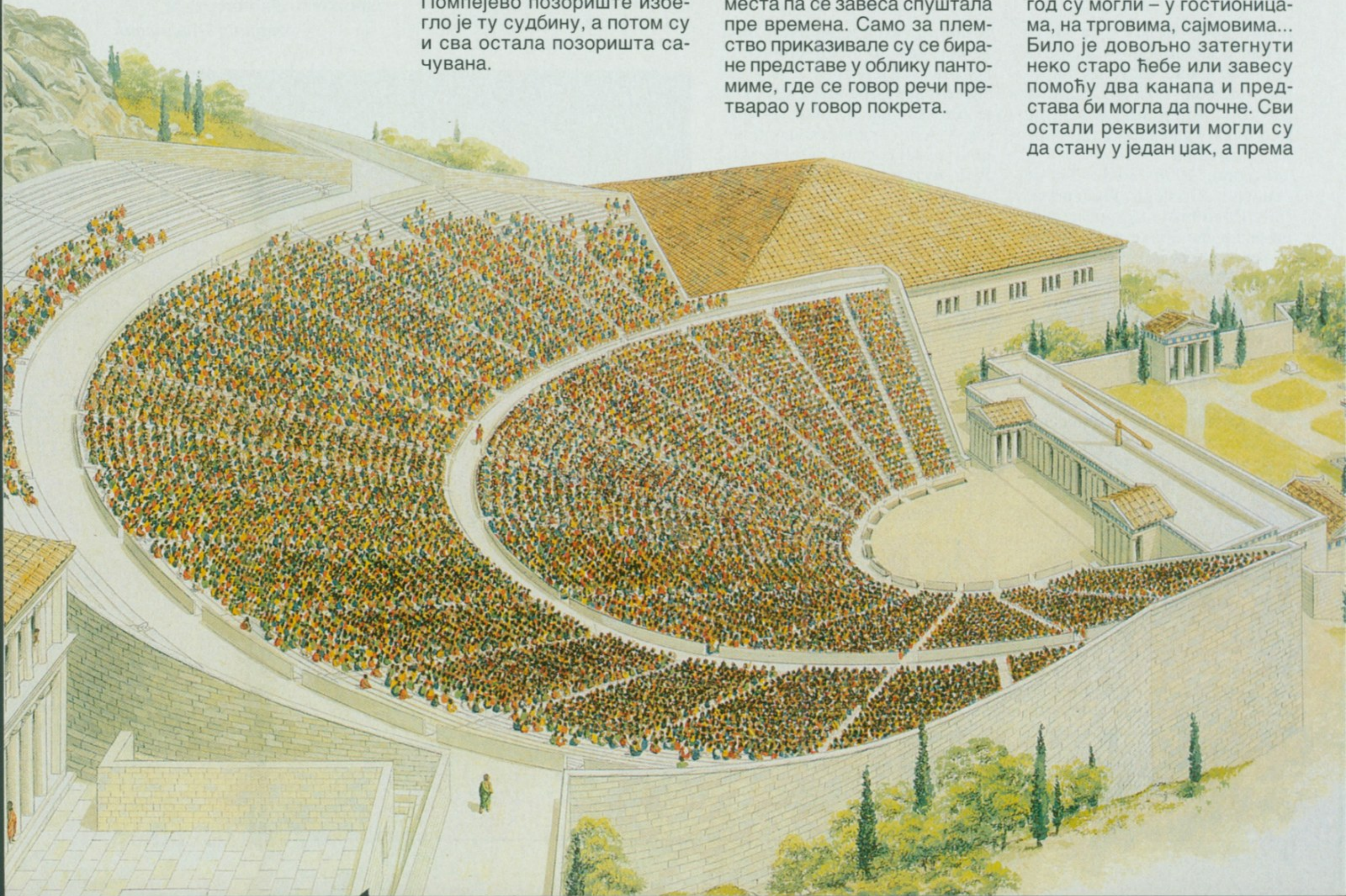
За разлику од грчких позоришта која су прављена ван градских зидина (попут оних у Епидеуру, Делфима, Мегаполису...), римска позоришта су до 55. године првог века зидана у граду за фестивал, а потом су срушена. Захваљујући срећној околности да се нашло између два храма, Помпејево позориште избегло је ту судбину, а потом су и сва остала позоришта сачувана.

„За годину дана у једној згради у Француској десила су се 43 самоубиства, 50 тровања, 19 убиства, 37 подметања пожара...” Мада звучи невероватно, вест је потпуно истинита – у питању је зграда позоришта у којој је публика посматрала догађаје КАО да су стварни!

Поред драмских дела, сведених на јефтину забаву за необразовани народ, Римљани су увели и гладијаторске игре и борбе са зверима. Када би се прочуло да ће на програму бити та крволочна забава, људи су, често свађом и тучњавом, заузимали боља места па се завеса спуштала пре времена. Само за племство приказивале су се бирање представе у облику пантомиме, где се говор речи претварао у говор покрета.

После пада Римског царства и најезде варвара, позоришта су пропадала и представе се нису одржавале. Једино су путујући глумци, углавном комичари, успели да се прилагоде: изводили су своје тачке на привременим сценама и где год су могли – у гостионицама, на трговима, сајмовима... Било је довољно затегнути неко старо ћебе или завесу помоћу два канапа и представа би могла да почне. Сви остали реквизити могли су да стану у један џак, а према

Овако је вероватно изгледало позориште у другој половини 4. века.

једном старом запису била су то „4 огртача, 4 браде, 4 перике и 4 штапа“.

Мистерије и лакрдије

С јачањем нове вере, хришћанства, дошло је до обнављања позоришта. Црква, која се у почетку противила тој „ђаволској забави“, ускоро је увидела да је непријатеља најбоље тући његовим оружјем. Тада су настале „мистерије“ – верско позориште које се на народном језику одржавало у црквама и

Током средњег века у пољима су подизани амфитеатри од земље, с бинама одвојеним решеткама или каналом с водом. Многи људи пристизали су из удаљених крајева „да угоде и оку и уху“, а због „жалосног драња у невреме, на најужбудљивијим местима“ уведена је забрана да се доводе деца млађа од 10 до 12 година. И поред тога, бука од звиждука, шала, јаука згњечених људи, псовки и свађа била је велика, па је често утишавана звуком труба или узвиком глумца: „Тишина!“

Поред верских тема, најчешће су се играли комади о Карлу Великом и краљу Артуру, као и бројне комедије „лакрдије“, попут „Осуда крканлука“, „Неваљалство“, „Писма дембелана“, „Брбљарије“, „Тестамент испичутуре“... У представама су се свим силама трудили да на смеју, али још више да задиве и запање публику приказивањем разних чуда.

За увесељавање су служили ликови пијанаца, простака, глупака, ђавола који се свађају, скачу или добијају батине од анђела... Ипак, на мети подсмеха највише су се налазили богаљи и те грубе шале на најнижем степену опстајале су вековима.

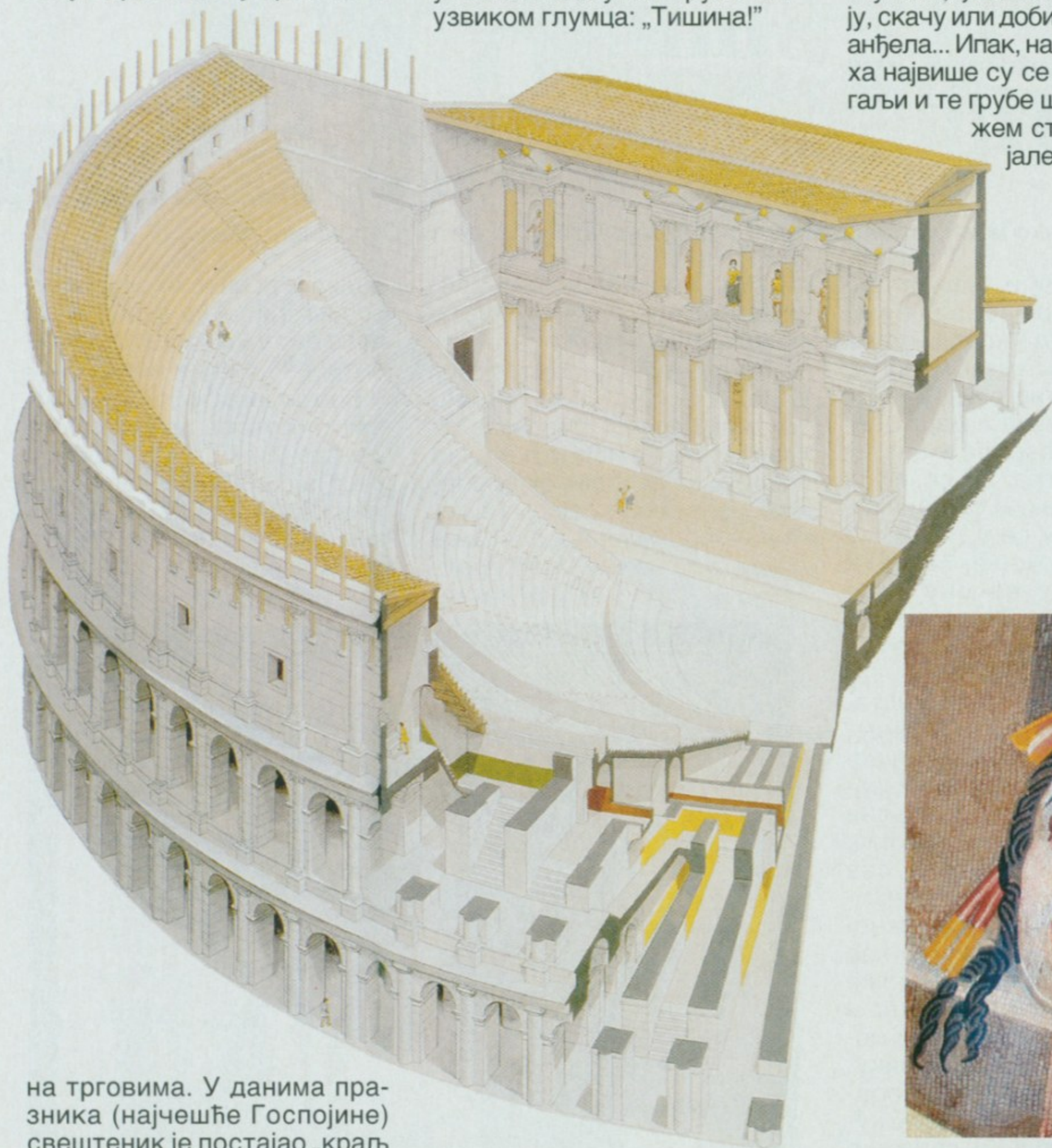
бију батине, глумци су испод одеће стављали шерпе да се заштите, док су за сцене мучења и насилне смрти, попут давлeња, одрубљивања главе и спаљивања, коришћене лутке. Али, и поред мера опреза, било је повређених па и настрадалих.

Нераздвојни део представе чинила је музика: фанфаре су означавале улазак и излазак глумаца на сцену, а оркестар сачињен од оргуља, труба и бубњева дочаравао је атмосферу. Публика је толико уживала у посматрању „живих књига“ да није ни примећивала шапача који је обично стајао иза глумца, с књигом у руци, и читао му текст улоге.

Све, све, али занат!

С појавом ренесансе дошло је до процвата свих, па и позоришне уметности. Посебан полет видео се у Италији, где су почеле да се граде сталне позоришне зграде у Фиренци, Ферари, Напуљу, Риму... Слично је било и у другим земљама: Француској, Енглеској, Шпанији.

Универзални човек ренесансе, попут Леонарда да Винчија или Рафаела, бавио

Римско позориште из друге деценије пре наше ере

на трговима. У данима празника (најчешће Госпојине) свештеник је постајао „краљ распусник“ са задатком да управља глумцима. Међутим, такво понашање изазивало је гнев и осуду многих владара. Рецимо, Карло Велики забранио је свештенству држање „ловачких паса, сокола и глумаца“ (тим редом) и запретио телесном казном свима који на позорници облаче свештеничку или монашку одору.

У другом облику представе – „процесијама“ – пред гледаоце је излазило 24 кола, од којих су свака била по једна сцена, а све заједно позоришни комад, с темом из Библије или живота светаца. Улоге краљева и принчева добијали су најимућнији грађани јер су само они могли да набаве раскошне костиме.

Док су повлашћени, угледни и моћни људи седели у ложама, обичан народ стајао је у партеру или на степеницама. Ложе су настале кад је један француски краљ, у страху од промаје, затражио да се простор око његовог места огради хартијом, али сви покушаји уношења столица у партер завршавали су се неславно јер су изазивали велики отпор и бес богаташа. Дуго се у партеру налазио само стуб срама на који су качени лопови и сецикесе ухваћени на делу. Пошто су представе трајале веома дуго, с паузама читав дан, публика је играла домине и карте, „јела и пијанчила“ користећи прилику што је у данима „мистерија“ вино точено бесплатно, о трошку града.

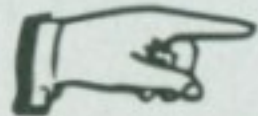

Мозаик из Хадријанове виле: трагично-комична позоришна маска.

У жељи да се дочарају ванземаљски догађаји и њихов сјај, за ватру и светлост коришћене су буктиње и свеће, за раздвајање дана и ноћи – црна и бела завеса, за Сунце – златна фолија, за лебдење људи – механизми за дизање и спуштање (преузети из античког доба), за ватру која куља из пакла – ватромет... За разне трикове користили су се столови с дуплим дном и удубљења с ходницима у поду позорнице. Разне животиње – тигрове, леопарде, змајеве и чудовишта – играли су мушкарци огрнути кожом, а коришћене су и покретне направе унутар којих су се налазили сакривени децаци. Кад би требало да до-

се и позориштем, док су људи од пера, пореклом с владарских дворова (породица Есте) често постајали глумци. Мушкарци су играли мушке и женске улоге, а владар је обично први гледао представе и давао одобрења. Пре сваке представе била је смотра костима, која је дочаравала пуни сјај двора. Чак су и костими грчких робова и слуга прављени од раскошних тканина, попут атласа, свиле, сатена... Премда је позориште било намењено за забаву племства, након свечаног пријема и бала, нагрнула би маса света.

На репертоару су се често налазиле теме о заљубљеном младићу

Како је изгледало француско позориште у 18. веку? Отприлике овако...

који се труди да освоји своју драгану и „ругалице“ о љубоморним мужевима. Након богова и краљева обични људи постали су главни јунаци. Водило се рачуна да глумац који игра девојку нема дубок глас, да заљубљени младић буде леп, војник снажан, слуга хитар, улизица дебео... Ради бољег разумевања на позорницу су убацивани „титлови“ (попут оних који прате неме филмове) и сликана платна – кулисе. Ове лепршаве и сликовите представе успеле су, први пут у историји, да остваре јединство времена, места и радње.

После позоришта насталих преуређивањем зграда у којима су се одигравале борбе с медведима, у 16. веку у Енглеској подигнуто је прво позориште под кровом (The red Bull). Представе се више нису одигравале само дању, већ и ноћу под шкртим светлом свећа, што је изазвало протесте. Градоначелник Лондона написао је писмо Краљевском савету где каже да су позоришта „стална места за луталице, људе без господара, лопове, коњокрадице, подводаче, развратнике, женскареше, заговорнике издаје и друге беспослене и опасне особе...“ Све више јачало је мишљење да глумци и писци комада чине нешто ружно слично прошњи, коцкању и плесу. У 17. веку кад су пуританци дошли на власт срушили су сва јавна позоришта у циљу забране окупљања „ниске и одвратне врсте света“!

Међутим, у исто време у Италији и Француској позориште и опера доживљавају велики успех. Представе се одигравају свуда: на тениским теренима, борилиштим петлова, у парку поред

двора Версај и у велелепним позоришним здањима која су поред украса имала чак и позлаћена седишта. Сцена препуна сјаја, раскошних реквизита и маштовите игре одговарала је захтевима племства. Да се не би мешали с нижим слојевима, издвајали су се у ложе где су, уз послужење, ћаскали као да су у салону а на глумца су обраћали пажњу тек кад би запевао кратку песму – арију.

Поред ученог позоришта, као последица ренесансе, настала је „комедија дел арте“. У тим представама, рађеним за народ, постављена је једноставна сценографија која је омогућила да се сва пажња усмери на игру глумца. Сама реч „арте“ тумачена је као занат, а глума као умеће и вештина која може да прерасте у мајсторство и уметност. Дobar глумац морао је да зна све – мимику, гимнастику, певање, господско понашање и говор... Окупљени у путујуће дружине („Поверљиви“, „Жељни“, „Љубоморни“) глумци су чували сталну поставку и тежили да направе успешну представу јер им је од тога зависила зарада.

Пут ка модерном

Глумачки занат преносио се с оца на сина, а „синови уметности“ знали су да, ако буду најбољи, могу постати љубимци краљева и имати све, без обзира на то што се о њиховом занату говорило да је презрен и проклет. То су знале и „кћерке уметности“ – прве познате глумице Изабела Андреини и Виторија Писими. Црква је 1670. године званично одобрила женама да могу играти у позоришту, иако су оне то радиле већ сто година. Захваљујући глуми-

цама, нове представе привлачиле су публику и имале изванредан успех.

Припремајући се за улогу Краља Лира 1741. године, глумац Дејвид Герик посећивао је човека који је полудео пошто је, несрећним случајем, убио своју кћерку. Тај покушај проучавања осећања ради „улажења у лик“ пред-

видео је правац модерног позоришта које на сцени више неће да тежи спољашњој лепоти, већ лепоти истине.

Као почетак модерног позоришта сматра се премијера комада „Жак Дамур“, француског писца Емила Золе, одржана 1887. године у „слободном театру“ у Паризу. Како би све изгледало што истинити-

Глумац Милош Цветић као Немања (око 1899. године)

је, редитељ Андре Антоан пренео је намештај из свог стана на позорницу, док су се глумци на сцени понашали као обични људи у свакодневном животу.

Корак даље ка психолошком реализму отишао је Антоан Станиславски који је у Уметничком позоришту у Москви почетком 20. века од глумаца захтевао што уверљивију игру. Да би у лику „доживели себе” глумци су током припреме представе Максима Горког „На дну”, која говори о просјацима, одлазили у најсиромашније градске четврти како би упознали живот беспризорних и сумњивих особа.

Увођење обичне, а затим двоструке расвете с млазевима светлости, дало је позоришту нове изражајне могућности и повећало његову моћ. Које су границе те моћи желели су да сазнају творци позоришта 20. века извођењем експеримената који су им поред аплауза понекад доносили „кишу кромпира, поморанци и зелениша”. Међу новим облицима издвојили су се позориште суровости, позориште гериле, позориште панике (које жели да код гледалаца изазове страх од панике)... Тежило се да додир с публиком постане снажнији, а дешавала су се и разна изненађења...

За време студентских демонстрација 1968. године у САД, група студената киднаповала је глумца Вилијама Шепарда док је играо Пентеја – спречили су да буде жртвован Дионису тако што су га избацили на улицу. Пошто је публика негодовала због плаћених карата, на бину је изашао један шеснаестогодишњи гледалац који је знао драму и помогао да се представа изведе до краја. Следећих година представе почињу да се изводе у парковима, фабрикама, напуштеним црквама, магацинима...

Данас, две и по хиљаде година од настанка позоришта, поставља се исто питање као и на почетку: „Шта остаје кад се представа заврши?” Кад „костими изгоре, позоришне зграде нестану, глумци последњи пут изађу на сцену, публика ишчезне...” Прави одговор не треба тражити у избледелим фотографијама, сведочанствима очевидаца и филмским записима, него у самом позоришту. Јер, само магија позоришне игре неће говорити о пролазности, већ о уметности која је вечна ■

Весна Живковић

ПСИ КОЈИ СУ ЗАДУЖИЛИ ЉУДЕ

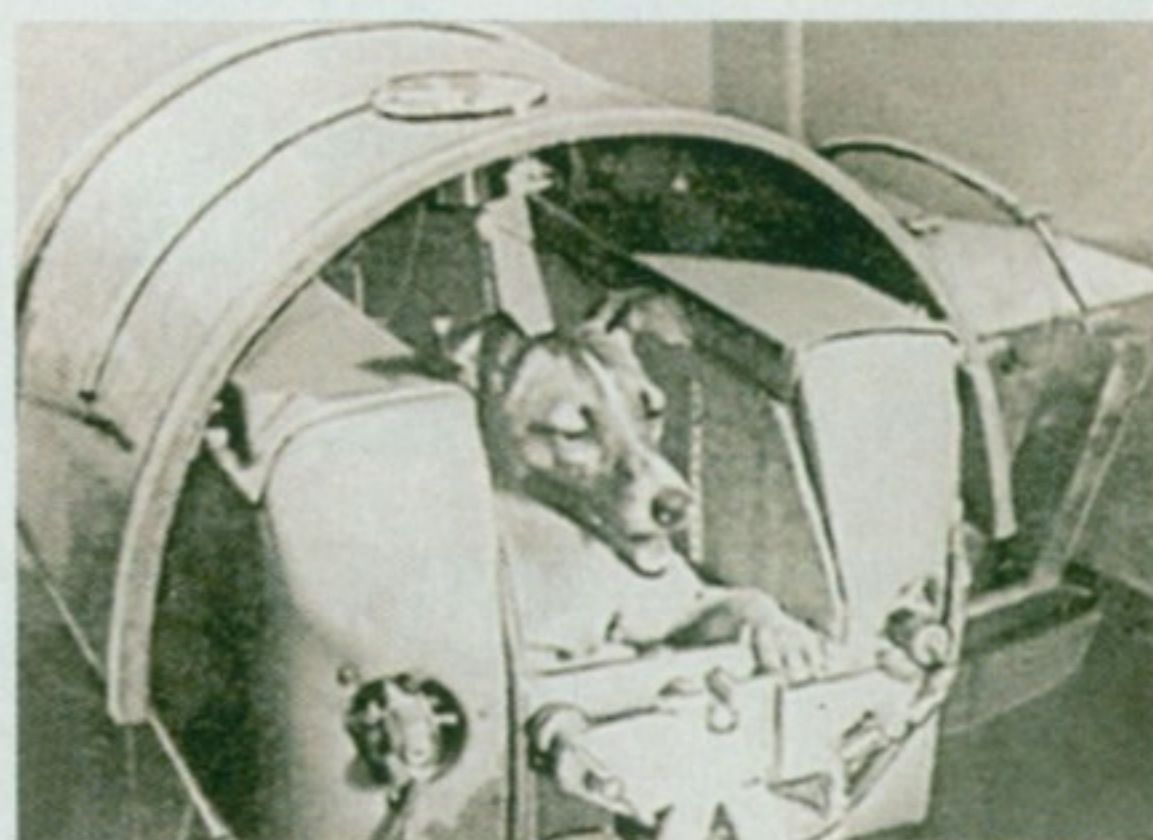
ЈУНАЦИ НА ЧЕТИРИ НОГЕ

О подвизима паса мало се зна, а било их је безброј и готово сви заслужују признања и одликовања

Иако причама о псима нема краја, постоје и неке мање знане. Говоре о храбрости и подвизима којима су задужили људе. Било их је много, а сигурно је да ће их бити још. Издвојили смо само неке, тек да се зна ко су, какви су и шта су учинили ти четвороножни јунаци.

Бернардинац по имену Бери, кога су калуђери у манастиру Свети Бернард на Алпима држали као чувара, није само бринуо о безбедности људи иза зида старог здања, већ је и спасавао људе из лавина и мећава. Како је забележено у манастирским књигама, од 1800. до 1814. године, колико је пас живео, спасао их је око 40. Вођен изостреним њухом, Бери је, пробијајући се кроз наносе, лако налазио пострадале. Ти његови подвизи овековечени су и на фотографијама је велики црвенкасто-бели дугодлаки пас с буренцетом око врата. Беријеве невероватне трагачке способности допринеле су да се цела раса бернардинаца унапреди у алпске псе спасиоце ■

Сибирског хаскија по имену Того становници Аљаске никада неће заборавити. Године 1925. спасао је живот стотина људи оболелих од дифтерије. Епидемија опаке болести која је захватила те северозападне

Лајка, мала храбра керуша

делове Сједињених Америчких Држава опасно је претила живљу у забитим областима јер кроз завејана и непроходна пространства спасоносни серум није могао да се допреми. На пут дуг више од хиљаду километара, кроз ледени ветар и мећаву, ниједан човек није могао да крене. Али, могао је пас Того. Предводећи запрегу од дванаест четвороножаца, стигао је до оболелих ■

Питбул теријер Стаби, висок тек 35 центиметара, један је од јунака Првог светског рата. Познато је да је током 1918. године учествовао у 17 окршаја спасавајући војнике. За своје подвиге Стаби је и одликован, баш као што су касније одликовани и многи амерички ратни пси ■

Лајка, сибирска керуша истоимене врсте ловачких паса, задужила је цело човечанство. У капсулу „Спутника II” храбро је ушла 3. новембра 1957. године. Њено срце престало је да куца већ после неколико

сати, али је људима пут у непозната небеска пространства био отворен ■

Роб, мешанац овчарског пса, за време Другог светског рата 1940. године у стопу је пратио британске трупе у Африци и Италији. Он није био само љубимац војника, већ и њихов поуздани саборац. Не само да је с њима неустрашиво јуришао кроз окршаје, око 20 пута скакао падобраном, већ је и ноћу стражарио да би они могли да спавају ■

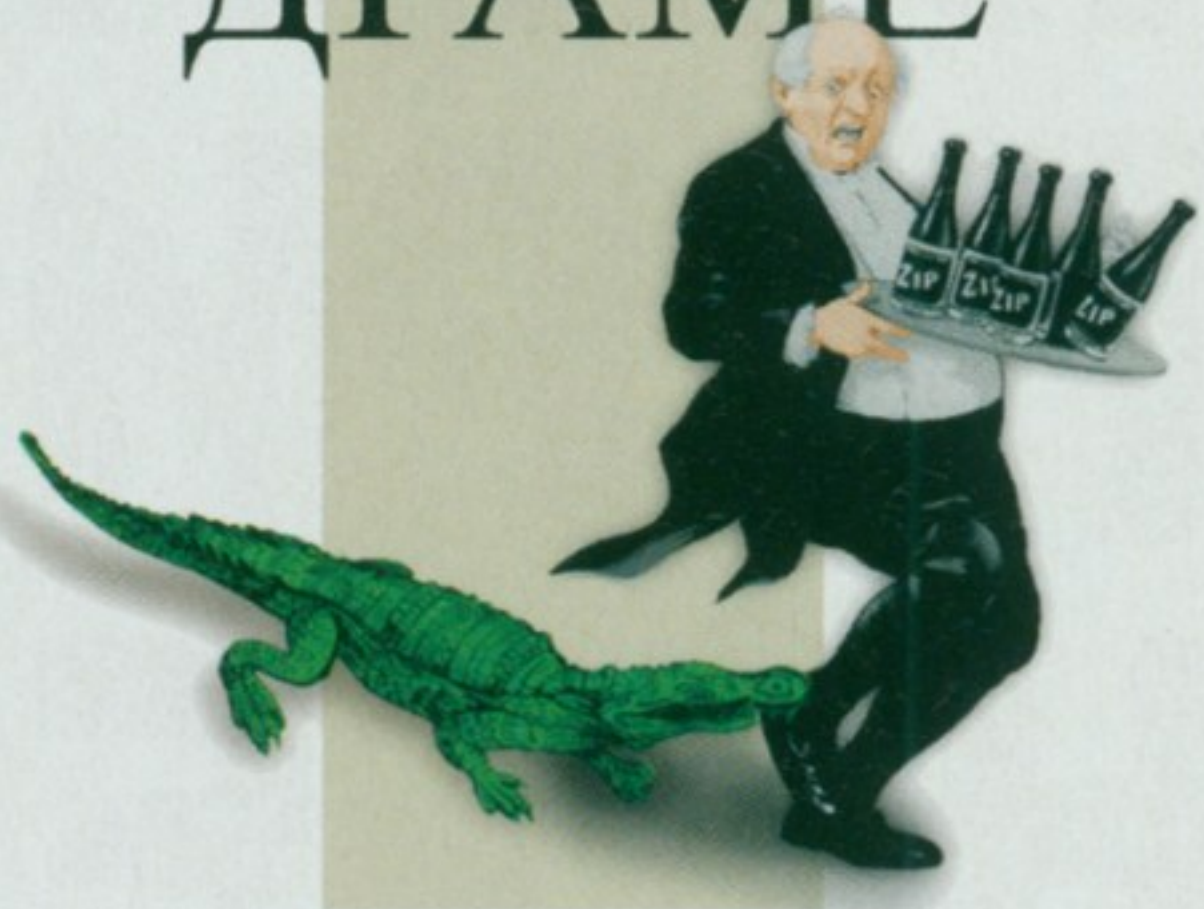
Женка лабрадора по имену Розалин, обучена као водич слепих, годинама је била уз свог господара Мајкла Хигсона, Американца запосленог у згради Светског тржног центра у Њујорку. И 11. септембра 2001. године, кад је извршен терористички напад, била је с њим у канцеларији на 78. спрату. Корачајући уз њега, степеник по степеник, извела га је из запаљене зграде ■

С. Д.

Стаби с ратним одликовањима

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Еверест у девет ујутро. Пошто су прославили победу и сликали се, почели су да се спуштају да би до истуреног логора стигли пре опасних поподневних снежних олуја. На висини од 8534 метра Хол је изненада осетио ужасан умор због чега није више могао да направи ни један једини корак. „Морам да легнем и испавам се”, саопштио је Шерпасу с којим се спуштао. Линколн Хол био је алпиниста са искуством од 25 година. На Маунт Еверест покушао је да се попне и раније, 1984. године.

Жртва висинске болести

Од таквог човека није се очекивало да каже како усред леда и снега мора да легне да би се одморио. Он је, мада тога тада није могао да буде свестан, био

жртва церебралног едема, веома озбиљног облика висинске болести када мозак отиче јер течност из крви прелази у поткожно ткиво што доводи до несигурног хода, замора, халуцинација и, често, смрти. Тај део планине тачно испод врха познат је међу алпинистима као „зона смрти”. Веома је стрм и клизав, па се за мучно пробијање и нагоре и надолу користе учвршћени конопци и цепини. Уколико због велике висине неком алпинисти позли, то се најчешће догађа баш ту. Спуштање одатле до истуреног логора по лепом времену траје око два сата. Линколн Хол био је слаб и услед можданог отока опирао се свакој сарадњи, па су два Шерпаса морала да га вуку између себе губећи драгоцену

ОСТАВЉЕН ДА

Данијел Мазур провео је седам сати верући се уз планину кроз снег и лед. Био је исцрпљен, али задовољан јер је осећао да ће успети. Температура испод врха Маунт Евереста износила је 23 степена Целзијуса испод нуле, али је јутарње небо било ведро и плаво докле допире поглед. „Савршено, данас ћемо се сигурно попети горе”, размишљао је забадајући крампоне у лед. Он и двојица алпиниста које је предводио налазили су се на три сата од циља – највишег планинског врха на свету. У пола осам ујутро 23. маја 2006. године Мазур се попео на уску литицу звану Машрум рок да би предахнуо и пружио подршку члановима своје екипе Мајлзу Озборну из Енглеске и Ендруу Брешу из Канаде и њиховом водичу Шерпасу Џонгбуу. Док је посматрао снегом покривене врхове испод себе, Мазур је с леве стране угледао блесак нечег јаркожутог.

Полуго човек на стени

„Шатор?”, помислио је. „Ни случајно!”, одговорио је самом себи жмурећи да би видео боље. Нема алпинисте који би се улогорио на толикој висини. То нешто јаркожуто поново се померило и Мазур је зинуо од чуда: на ивици оштре стене седео је човек и покушавао да промени кошуљу! Његово скијашко одело било је до појаса отворено. Човек није имао ни капу, ни наочаре за сунце, ни рукавице.

Без маске за кисеоник, вреће за спавање, јела и пића на висини од 8534 метра било је потпуно невероватно што је Линколн Хол, тако се звао човек на стени, жив. Изгледало је да је и он сам био тога свестан. Вадећи смрзнуте шаке из кошуље, погледао је Мазура и рекао: „Вероватно сте изненађени што ме видите овде?”

Линколн Хол налазио се сам у подножју самог врха од пола осам увече претходног дана. Он и чланови екипе којој је припадао попели су се на Маунт

двадесет два

Једини циљ људи који покушавају да освоје Маунт Еверест јесте да се попну на тај највиши врх на свету и они то чине често газећи преко лешева због чега се ретко ко узбуђује

време дневног светла. Остали чланови екипе наставили су према бази ни не обазирати се.

После девет сати мука и натежања са Шерпасима Хол је омлитавео као да је мртав и Шерпасима је њихов вођа наредио да га спусте на снег и оставе. Пошто су, стављајући му прст у око, проверили да ли је жив или није, Шерпаси су узели његов ранац с храном, водом и кисеоником и спустили се у истурени логор. Да ли је било баш тако или су га оставили знајући да је у бесвесном стању, а да би се отарасили беде, није познато.

Пут поплочан лешевима

Само неколико сати пре тога алпиниста из друге екипе Немац Томас Вебер такође је добио церебрални едем, срушио се и

Чим су га обукли и мало смирили, ову слику Линколна Хола направио је Данијел Мазур на висини од 8534 метра.

после извесног времена издахнуо на двадесетак метара од места где је нађен Линколн Хол. А десет дана раније британски алпиниста Дејвид Шарп добио је висинску болест и умро је на стени изнад тог гребена. Четрдесет алпиниста прошло је поред њега и ниједан се није ни зауставио да му помогне.

Сваки искуснији алпиниста који је био на Хималајима зна некога ко није успео да с Маунт Евереста извуче живу главу.

Тела на стотине људи раштркана су по опасним падинама ове планине и за вечна времена окована снегом и ледом. „Пут до врха поплочан је лешевима који опомињу да планину треба поштовати“, каже Данијел Мазур чија су два пријатеља заједно с још шесторо људи страдала 1996. године у по злу чувеној снежној олуји Маунт Евереста.

Код самог врха, надохват победе, Мазур, Озборн и Бреш нашли су се пред избором: да јаве екипи Линколна Хола да је жив и да дођу по њега, а они да наставе према врху или да остану с Холем док помоћ не стигне. Мазур се 1991. године први пут попео на Еверест и није толико жудео за новим успехом. Мајлз Озборн и Ендрју Бреш потрошили су силан новац за ову експедицију, а освајање највишег врха на свету био им је животни сан. Њих двојица одлучила су да болесног алпинисту не оставе самог. Мазур се сложио задовољан што су донели једину праву одлуку.

Возимо се на броду!

Спустили су Хола са стене и натерали га да обуче горњи део скијашког одела. С њим су поделили свој кисеоник, лимуну и бисквите. „Да ли знаш како си се овде нашао?“, питао га је Озборн. „Немам појма“, одговорио му је Хол. „А како се зовеш?“ Хол се после краћег размишљања широко осмехнуо и рекао: „Линколн Хол.“

„Хвала богу, прибрав се!“, помислио је Мазур. Али, Хола здрав разум није дуго држао. „Возимо се на великом броду!“, почео је да виче и, халуцинирајући,

пружа руке као да би да плива. И поново је покушао да откопча своју јакну.

Данијел Мазур сетио се свог покојног пријатеља Скота Фишера који је умро на Евересту. Нашли су га полуголог с једном укоченом, испруженом руком. Мазур је знао да људи у последњим стадијумима висинске болести са себе чупају одећу и понашају се као трогодишња деца.

Лонколна Хола морали су да вежу. Мазур је радиом позвао истурени логор у коме се налазио само кувар. „Иди у базу екипе ‘Седам врхова’, пробуди људе и натерај их да ми се јаве. Пожури, хитно је!“, рекао му је. И, после десетак минута, на радио-вези био је Рус Алекс Абрамов, вођа групе којој је припадао и Линколн Хол.

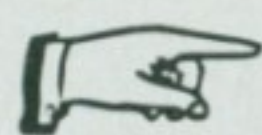
„Покушавамо да спасемо Хола кога сте оставили да умре испод врха. Одмах шаљите горе храну, воду, кисеоник и људе да га спусте до нашег логора иначе ће умрети!“ Абрамов, који се згранао јер је био убеђен да је Хол умро, обећао је да ће по њега послати све Шерпасе. Мазур данас каже: „Нико не може да криви Шерпасе што су Хола оставили да умре. Они су водичи и њихов је посао да нам помажу да се попнемо на Маунт Еверест, а не да с нама и због нас гину!“

Не разумемо енглески!

Мазур, Озборн и Бреш чекали су Шерпасе више од четири сата скакућући по леду да би им било мање хладно. Хол је дрхтао да му се тресла глава. Имао је и снежно слепило уобичајено када је

Екипа коју је предводио Данијел Мазур снимљена у истуреном логору.

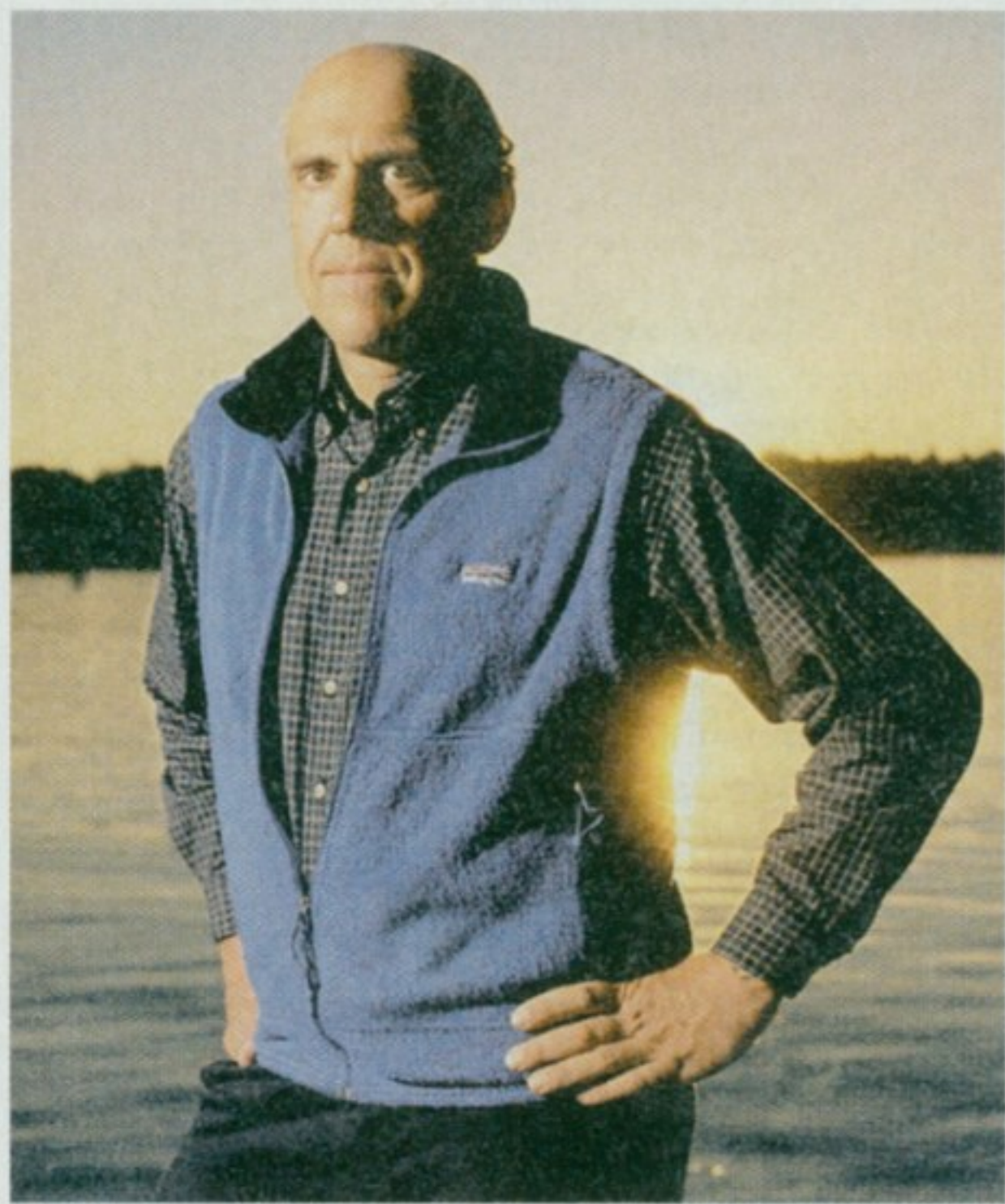
неко по ведром дану на великој висини без заштитних наочара.

Мада су му, чим су га нашли, навукли рукавице, прсти су му били промрзли и жути као да су од воска.

Лакнуло им је када су се на гребену појавила двојица алпиниста на путу према врху. „Добро јутро”, обратио им се Мазур. „Имамо човека у смртној опасности, можете ли да нам помогнете?” Алпинисти су само наставили да се пењу. „Ми Италијани, не говоримо енглески”, било је све што су рекли. Мазур их је касније видео у бази – одлично су говорили енглески!

Умешао се и Едмунд Хилари

Било је скоро подне када су стигли Шерпаси, њих дванаесторица, које је послао Абрамов. Сви заједно некако су спустили Хола до истуреног логора. Ту су га посадили на леђа јака и одвели

Данијел Мазур: „Покушаћемо поново идуће године, Еверест ће увек бити ту.”

још ниже, до прве базе. Мазур и његови другови спуштали су се до те базе пуна два дана. Чим су стигли, посетили су Хола пре него што је пребачен у болницу у Катмандуу. Још је заплитао језиком, али су разумели да им захваљује што су га спасли.

Касније су сазнали да су Холу морали да одсеку промрзле врхове шест прстију. Он је имао луду срећу што за длаку није постао дванаеста жртва Маунт Евереста 2006, најгоре године за алпинисте после трагедије 1996. Његов случај нагнао је планинаре широм света да јавно проговоре о онима који за љубав освајања Маунт Евереста или неког другог тешко освојивог врха, остављају своје повређене другове да на снегу умру.

И самом сер Едмунду Хиларију, правој легенди и првом човеку који је победио највиши врх на свету још 1953. године, згадило се када је чуо да је поред Дејвида Шарпа прошло 40 алпиниста ни не помишљајући да му помогну.

„Људи су заборавили шта је најважније”, рекао је Хилари између осталог.

„У нашој експедицији није постојала ни најмања могућност да неког ко би се разболео оставимо без обзира на то што нам је свима једини циљ био да освојимо тада још ниједном побеђен Маунт Еверест. Он је безначајан у поређењу с људским животом” ■

Б. Д.

двадесет четири

СТРНИШТА, РУДНИЦИ ОГРЕВА

У потрагу за новим енергетским сировинама укључили су се и пољопривредни инжењери, међу првима они из европских житница. Група коју предводи Гвидо Пуш из Немачке

предлаже да се као сировина за огрев искористе сви отпаци житарица – дрвенаста љуска зрневља и суве стабљике пшенице, јечма, ражи, хељде.

Према прорачуну ових стручњака, прерада отпадака, којих у изобиљу има после сваке жетве, самлевених и сабијених у ваљчиће, не би била скупа а њихова енергетска вредност знатно би премашила огрев направљен од пиљевине дрвета, чак и до пет пута.

Гвидо Пуш већ је покренуо пробну прераду ових сировина и засад цена тоне ваљчића износи око 200 евра, а крене ли се са прерадом навелико могла би да буде и нижа ■

Тамни ваљчићи од самлевених и пресованих отпадака житарица (тамни) имају много већу енергетску вредност од оних направљених од пиљевине дрвета (светли).

ЗЕЛЕНО, ВОЛИМ ТЕ ЗЕЛЕНО

После необичног сазнања до кога су дошли стручњаци за испитивање градске буке у Минхену, челници овог града одлучили су да јавна превозна средства обоје у зелено. Наиме, испитивање које су спровели ови стручњаци показало је да зелена боја највише прија људском оку, али и да најмање смета уху.

Иако податак звучи помало луцкасто јер боја не може да се чује, показао се као тачан. Наиме, особе које су подвргнуте испитивању нису само тврдили да им зелена боја аутомобила, возова, аутобуса мање смета од црвене, плаве или наранџасте, већ и да та возила праве мање буке од оних која су друге боје.

Објашњење за то научници нису могли да нађу осим у претпоставци да је то наслеђе из прошлости развоја људског рода. Зелена боја вероватно је забележена негде у нервном систему човека као боја природе која означава благостање, изобиље хране, па самим тим изазива осећај опуштености.

Да би то могло да буде тачно указују и разни огледи обављени на животињама.

Показало се да зелена боја никада не изазива неспокој код било које врсте, док црвена или наранџаста често доводе животиње у стање раздражености ■

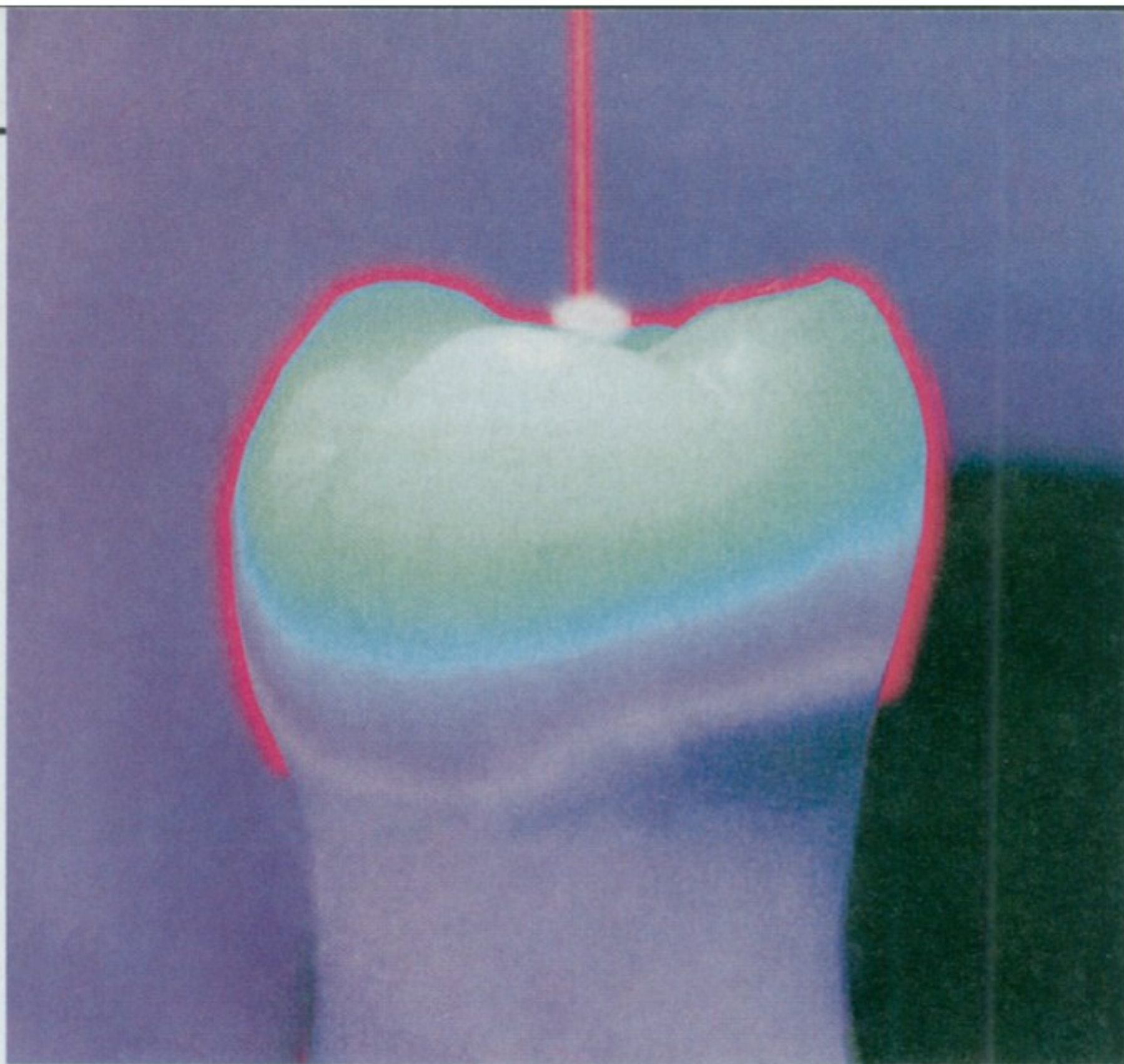
GMC Pad, возило за пут и становање.

ЖИВОТ НА ШЕСТ ТОЧКОВА

Испитивање које је спроведено у више развијених земаља света показало је да савремени начин живота и пословања многе људе претвара у номаде. Они свој радни дан, а нерет-

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

9. 2. 2007.

ВЕСЕЛО КОД ЗУБАРА

Одлазак код зубара никоме није пријатан, поготово кад зна да му предстоји поправка зуба. Иако се готово сви захвати обављају безболно, после инјекцијом убризгане анестезије, непријатан увод игле, звук бушилице и бол који се јавља након завршеног одстрањивања каријеса не могу да се избегну.

Али, ускоро би могло да буде и другачије захваљујући „фемто ласеру“, изуму Петера Золдана, инжењера из Немачке. Овај ласер поправља зубе безболно. Тајна се крије у невероватно великој брзини којом ласер избацује зраке, тако да нерви у зубу не стигну да „забележе“ бол. Бол се не осећа ни после захвата јер зуб није био подвргнут бушењу металом, већ „хладном испарењу“, како Золдан објашњава рад ласера.

Овим ласером могуће је обавити најдетаљнији преглед чељусти. Снимак који се рачунарски обради јасно ће да укаже на неки прикривени каријес или било које обољење зуба или десни.

Иако је цена „фемто ласера“ око 150.000 евра, Петер Золдан верује да би се уређај за кратко време исплатио, а што је најважније људе би ослободио страха и не би трпели бол ■

Раскошан и удобан дом за номаде новог времена.

ко и радни век, проводе углавном на путу, а код куће бораве веома мало. Да би им олакшали живот, стручњаци куће „General Motors“ направили су удобно возило за путовање и становање.

GMC Pad, како је названо возило на шест точкова, има лепо и раскошно сређену унутрашњост, опремљену свим неопходним стварима, од кухиње, купатила, лежаја, кућног бископа, до терасе – крова кола – наткривене стаклом на којој су соларне ћелије. GMC Pad покреће дизел-електро хибридни мотор који служи и за загревање воде у купатилу.

За ово возило биће потребно да се одвоји новца колико и за куповину стана, али судећи према занимању које су показали грађани Лос Анђелеса када је GMC Pad прокрстарио улицама, купаца ће ипак бити приличан број ■

ПОДРУЧНИ ЗАБАВНИК

9. 2. 2007.

ОД 24.ЈАНУАРА НА СВИМ КИОСЦИМА!

ВУКОВ ВИДЕО БУКВАР ОД А ДО Н 1

Ирани серијал од 10 епизода (по диску) на 3 ДВД-ја који ће помоћи вашој деци да науче нашу азбуку као и многе ствари из области историје, зоологије и уметности.

300 din.

FIRST PRODUCTION

DVD VIDEO

DOLBY SURROUND

91190

ШАХОВСКИ ТУРНИР

1

На једном шаховском турниру учествовало је 5 играча. Играло се по принципу свако са сваким по једну партију. Зна се да је Аца победник и да није ремизирао ниједну партију. Други је био Цане који није изгубио ниједну партију, Емил је на крају турнира имао $\frac{1}{2}$ поена, а Боле и Дача имали су исти број поена.

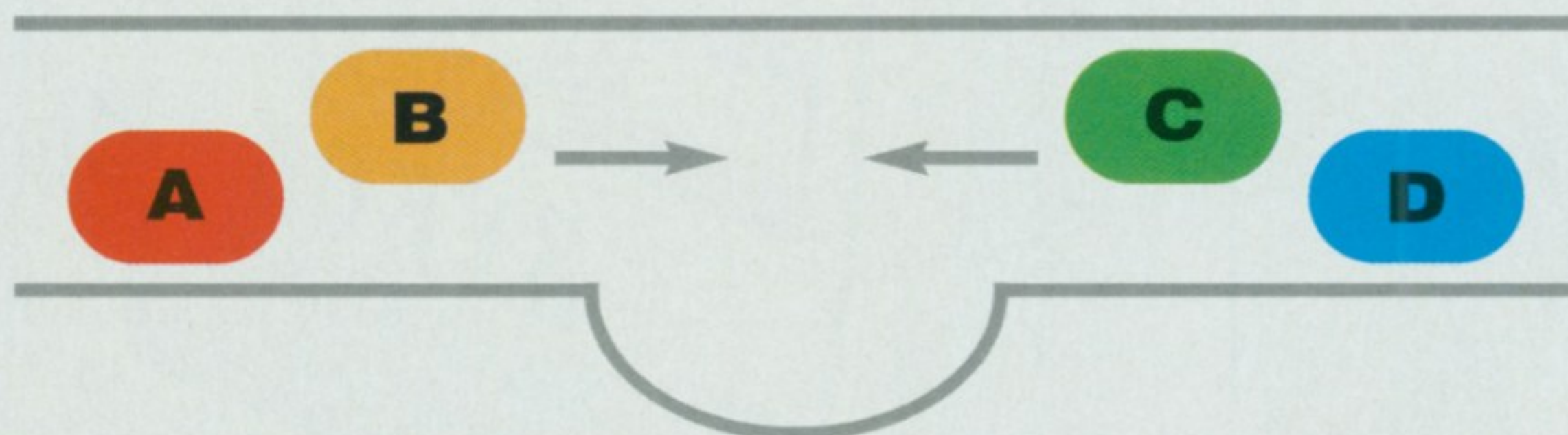
Попуните табелу с резултатима ■

		1	2	3	4	5	Број поена
1	АЦА						
2	БОЛЕ						
3	ЦАНЕ						
4	ДАЧА						
5	ЕМИЛ						

ЧЕТИРИ АУТОМОБИЛА

2

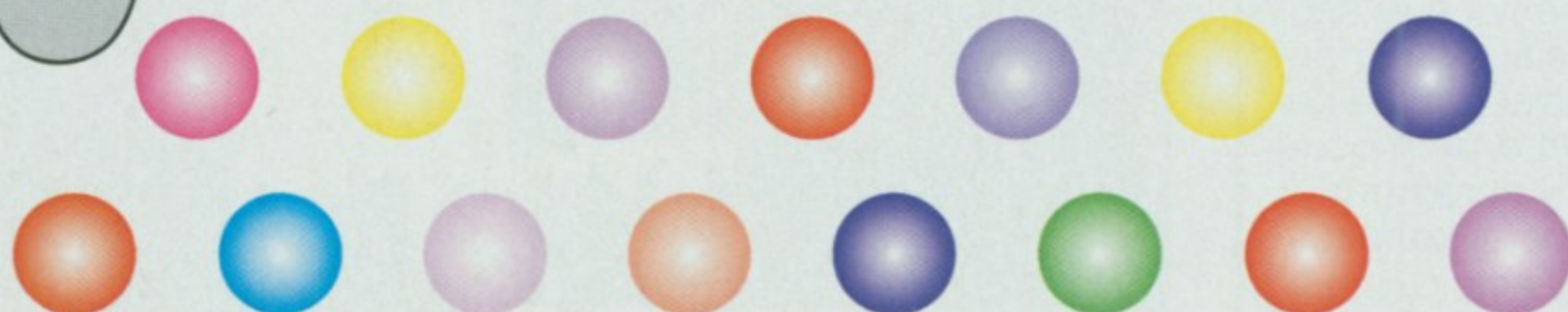
На уском мосту један за другим иду по два аутомобила А и В, и њима у сусрет аутомобили С и D. Мост није довољно широк да би се аутомобили мимоишли. Међутим, на мосту постоји проширење у које може да стане само један аутомобил. Како се аутомобили могу мимоићи и наставити кретање у истом распореду? Покушајте да решите проблем кад се на мосту налазе по 3 аутомобила ■

ПЕТНАЕСТ КУГЛИЦА

3

Петнаест куглица треба разместити у пет редова тако да у сваком реду има по четири куглице. Како то можете да урадите? ■

ЖЕТЕОЦИ

4

Одређен број жетелаца треба да пожање две велике њиве. Са жетвом су почели у рану зору и кренули су од веће њиве. У подне су се поделили у две групе. Половина жетелаца остала је на већој њиви, а остали су почели да раде на другој њиви чија је површина двоструко мања од површине прве њиве. После целодневне жетве остао је непожњевен само један део мање њиве који је пожњео следећег дана само један жетелац. Колико је укупно било жетелаца? ■

ТРИ ДЕЧАКА

5

Миша и Триша имају заједно 73 динара, Триша и Јоца 82 динара, а Миша и Јоца укупно 79 динара. Колико дечака имају укупно новца, а колико појединачно? ■

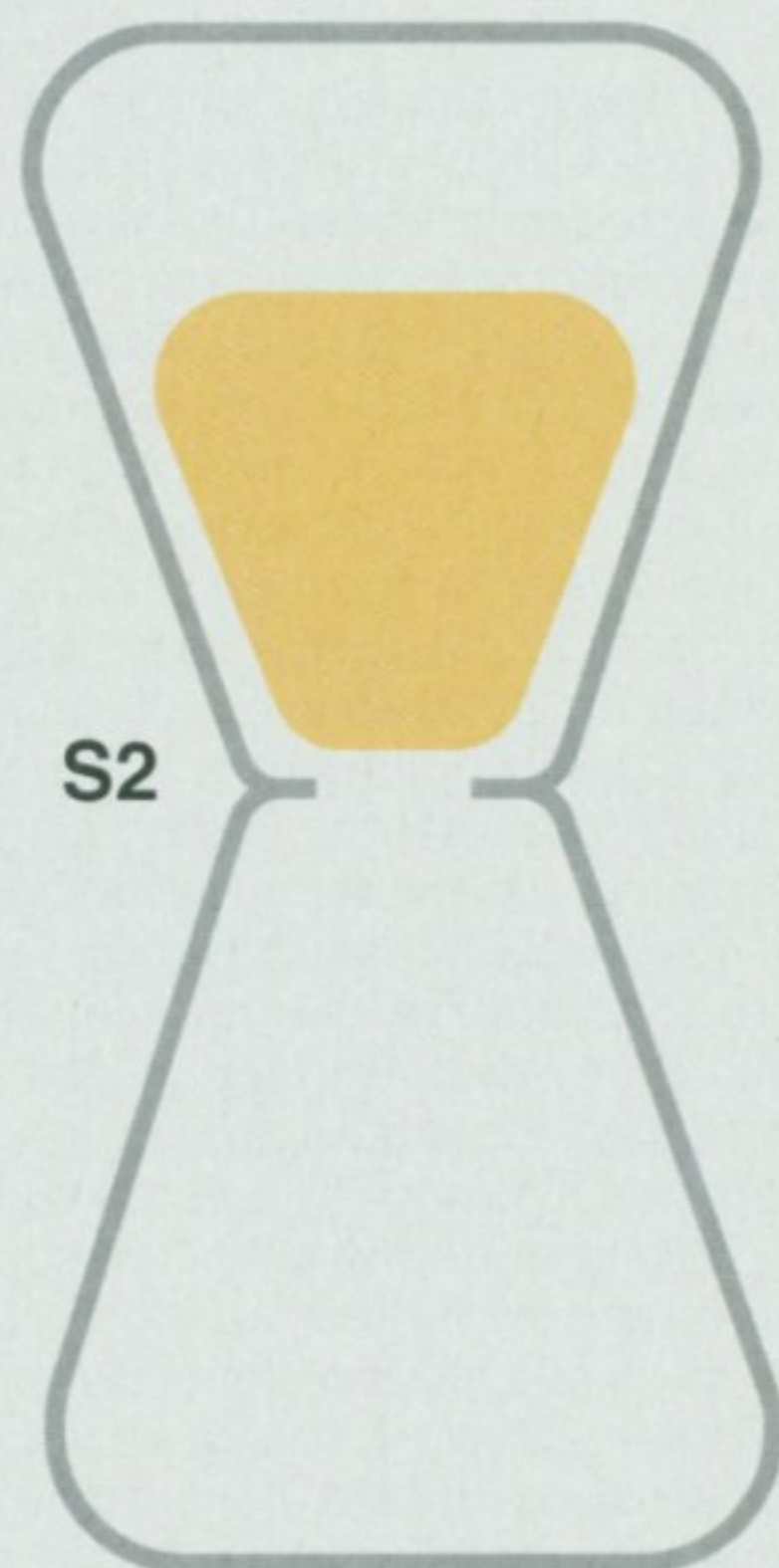

ИЧКЕ загонетке

ПЕШЧАНИ САТОВИ

6

Два пешчана сата S1 и S2 мере редом 15 и 20 минута. Како да помоћу ова два сата измерите тачно 25 минута? ■

ГОДИШЊИ ОДМОР

8

За време двонедељног годишњег одмора у Грчкој, четири брачна пара свако вече уз вечеру пила су црно вино.

За све време одмора попили су укупно 32 боце вина. „Лепше половине“ биле су скромније, па је Ана попила 1 боцу, Бранка 2, Цеца 3, док је Деса попила 4 боце. „Јаче половине“ нису заостајале, па је господин

Арсић попио колико и његова супруга, Бачић два пута више од супруге, Цакић три пута, а господин Дакић четири пута више од своје супруге. Како се зову супруге господе Арсића, Бачића, Цакића и Дакића? ■

ЛАВИРИНТ

7

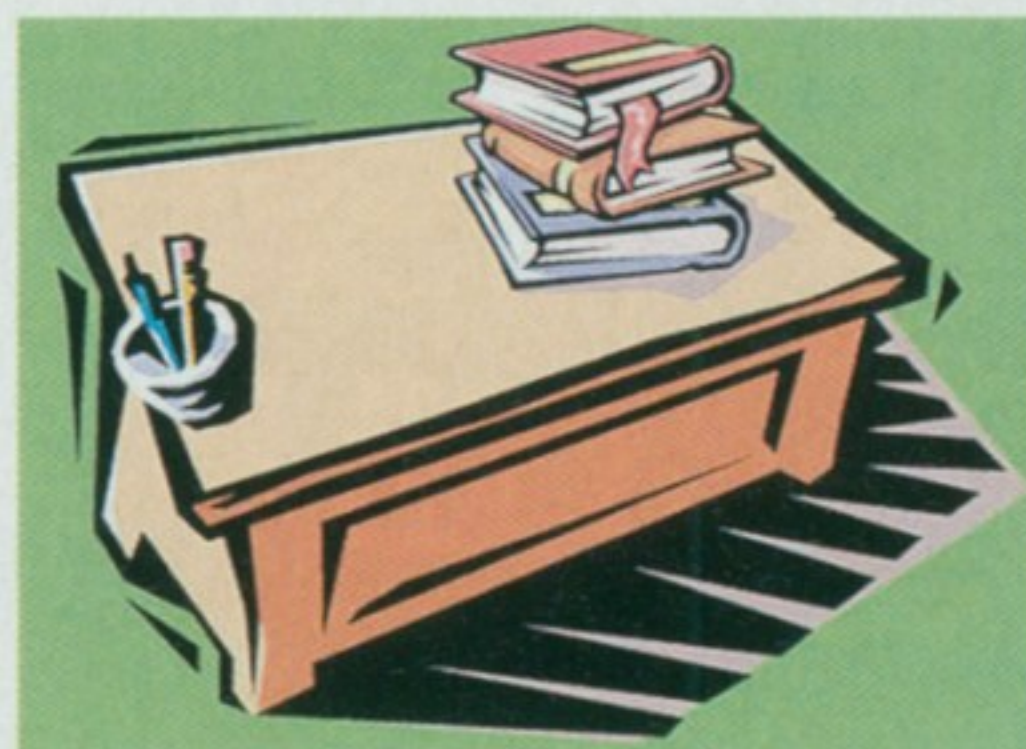
Крените од поља В преко одређених поља до поља А и сакупите 56 поена ■

A	6	18	3	1	3	12
6	7	9	1	13	2	16
20	3	4	8	5	16	1
1	9	16	4	7	19	3
13	1	11	15	9	1	20
15	16	7	8	12	2	8
2	10	2	1	9	5	B

КЛУПЕ И УЧЕНИЦИ

9

У школској гимнастичкој сали налази се неколико клупа једнаких дужина. Кад седне на клупу по 7 ученика, једна клупа остаје непопуњена и на њој седе 4 ученика. Кад одлуче да на сваку клупу седне по 6 ученика, пет ученика неће имати места за седење. Колико је клупа, а колико ученика у гимнастичкој сали? ■

Уређује Радивоје Грбовић

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

РЕЧИ КОЈЕ (НЕ)ЗНАМО

Илустровао Јан Вермер

ТРГОВАЦ КАРТОГРАФ

Јесте ли сигурни да знате право значење баш свих речи и израза које користите? Не журите с потврдним одговором. Јер, ма колико се трудили да их правилно одабирете, можете да погрешите. Многи су се усталили у језику и употребљавају се углавном као одређени општеприхваћени називи док су њихово изворно значење и настанак заборављени

Тако је, рецимо, реч лосион одомаћена у готово свим језицима и њоме се означава нека течност настала хемијским путем. Ознаку „лосион“ имају разни козметички или медицински препарати. Зна се да постоје течности или лосиони за негу и лечење косе, коже лица и тела, они који се користе пре и после купања или бријања, лосиони који уклањају мрље с тканина.

Ипак, изворно значење речи лосион није баш тако лепо. Потиче од латинске речи „lotium“ што значи мокраћа, а ево како је постала назив за козметичке препарате. Древни Римљани трљали су косу мокраћом стоје јер је она спречавала настанак перути и убијала вашке.

Ни јапанска реч камиказе није смишљена као назив за пилоте самоубице, већ је њено симболично значење преузето из прошлости.

Наиме, кад су 1281. године Монголи с мора напали Јапан, њихову флоту захватио је снажан тајфун. Десетковани, разбијених галија, освајачи су се повукли посрамљени, а Јапанци су спасоносни тајфун назвали „божански ветар“ или „камиказе“.

Само наоко нема никакве везе између натписа „Меркатор“, истакнутог изнад продавнице, и имена фламанског географа Герарда Кремера Меркатора. И натпис и додатак презимену „меркатор“ значе трговац а потичу од латинске речи „mercatura“ што значи трговина, трговање, промет робе.

Назив „Меркатор“ за продавницу и није нека посебност, али је оправдан и звучи добро јер је реч мање позната. Ипак, свакако је необично откуд она као додато презиме познатог Фламандца.

За Герарда Кремера (1512–1594) слободно може да се каже да је био један од најзначајнијих географа који је утврдио пут развоју картографије, јер је први открио начин како да глобус прикаже на равnoj мапи, али због тога није добио надимак ни географ, нити картограф, већ трговац. Наиме, како је Кремер правио карте за трговце који су пловили преко океана, одмила је и он назван трговац, односно Меркатор. Под тим именом је и остао запамћен. И прва карта света коју је направио 1569. године најчешће се назива Меркаторова пројекција ■

С. Д.

**NOVI BROJ NAJTIRAŽNIJEG I NAJSTARIJEG
DOMAĆEG KOMPJUTERSKOG ČASOPISA**

Svet KOMPJUTERA

2/2007
CENA 139 DINARA
WWW.SK.CO.YU
ПОПЛАТНИ

Nagradni kviz!

3G u Srbiji: MOBILNI ADSL?

Apple iPhone: iPod telefon

Žustrih 5000+

Jednostavno a efektno

PlayStation 3

Igra meseca

U PRODAJI OD 1. FEBRUARA

WWW.SK.CO.YU

Sportski centar STIBO

PROGRAM ZA DECU namenjen je deci uzrasta od 4 do 12 godina.

Redovnim vežbanjem postiže se poboljšanje fizičkog i psihičkog zdravlja, povećava se produktivnost i samopouzdanje. Deca kroz igru steknu znanja o osnovnim sportskim disciplinama. Sa sportom se usvajaju određeni principi međuljudskih odnosa koji su društveno priznati, prihvaćeni i cenjeni. Program je osmišljen tako da deca nisu svesna da ozbiljno vežbaju - treniraju.

PROGRAM ZA ŽENE

Želja nam je da omogućimo majkama da se rekreiraju, smršaju, "zategnu", oblikuju, opuste, povećaju kondiciju, samopouzdanje i raspoloženje umesto da čekaju svoju decu dok završe trening ili nervozno jure da završe još jednu obavezu.

Milenka Vesnića 3, Dedinje, tel: 011 266 81 33
Web: www.stibo.co.yu, Mail: office@stibo.co.yu

90435

НАПИСАО
ПИТЕР О'ДОНЕЛ

НАЦРТАО
ЏИМ ХОЛДАВЕЈ

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ ВЕЛИКИ ЧОВЕК

КОЛА СУ ЈУРИЛА КРОЗ
СТЕНОВИТИ КАЊОН У
БЛИЗИНИ ПЛАНИНСКОГ
ЈЕЗЕРА У ФРАНЦУСКОЈ...

НА УЗВИШЕЊУ
ИЗНАД ПУТА...

БУДИ СПРЕМАН,
ЖИЛЕ!

КАДА
СУ СЕ
КОЛА
ПРИБЛИ-
ЖИЛА...

ПОДИГНИ
ГРОМАДУ,
ЖИЛЕ!

ЏИНОВСКА СЕНКА
ЧОВЕКА С
ГРОМАДОМ
ПОДИГНУТОМ
ИЗНАД ГЛАВЕ
НАДНЕЛА СЕ НАД
ПУТ...

САЧЕКАЈ МОЈ
ЗНАК!

1237

СНАЖНЕ
РУКЕ
ЧВРСТО СУ
ДРЖАЛЕ
КАМЕНУ
ГРОМАДУ...

САД!

КАО ОД ШАЛЕ,
ЧОВЕК ЈЕ
БАЦИО НА ПУТ...

1238

СЛЕДЕЋЕГ
ТРЕНУТКА
КОЛА СУ СЕ
ПРЕТВОРИЛА
У БУКТИЊУ...

НА УЗВИСИНИ...

ОВИ НИКАДА
НЕЋЕ ПРЕДАТИ
ИЗВЕШТАЈ!

ДОБРО
СИ ОБАВИО
ПОСАО, ЖИЛЕ!
ИДИ КУЋИ
И ОДМОРИ
СЕ!

У РЕДУ,
ГОСПОДИНЕ!

ТРИ СТОТИНЕ КИЛОМЕТРА
ДАЛЕ, НА БАСКИЈСКОЈ
ОБАЛИ, СЕР ЏЕРАЛД
ТАРАНТ ОДМАРАО СЕ
СА МОДЕСТИ БЛЕЈЗ И
ВИЛИЈЕМ ГАРВИНОМ...

ВИЛИ!

МММ...

1239

МОДЕСТИ ЈЕ БРЗО
СТИГЛА СИВА КОЛА...

АКО ИЗАЂУ ИЗ КОЛА,
ЈА ЋУ ДА ИХ ПРАТИМ
ЈЕР ЗНАЈУ КАКО ТИ
ИЗГЛЕДАШ, ВИЛИ!

ЗНАШ ЛИ
ИХ?

НЕ, АЛИ ЛИЦЕ
НА ОКЕРЕЛЕ
КРИМИНАЛЦЕ!
ЧУВАЈ СЕ,
ПРИНЦЕЗО!

ПОНЕСИ
ОВО!

У РЕДУ!
ПОТПУНО СМО
НЕПРИПРЕМАЊЕНИ
ЗА ОКРШАЈЕ!

1248

А У
КАНЦЕЛАРИЈИ
РЕНЕА
ВОБВА...

ОТКУД ТИ
ДА ЗОВЕШ,
ЏЕРАЛДЕ?
ЗАР НИСИ
НА ОДМОРУ?

А, СА МОДЕСТИ
СИ... ПОЗДРАВИ ЈЕ!

СЛУШАЈ МЕ, РЕНЕ!
ВИЛИ ЈЕ УПРАВО
ИМАО БЛИЗАК
СУСРЕТ С ТВОЈОМ
ДЕНИЗ! БИЛА ЈЕ
С ПРИЈАТЕЉИМА
И ПРЕТВАРАЛА
СЕ ДА ГА НЕ
ПОЗНАЈЕ!

НИЈЕ
ПРЕПОЗНАЛА
ВИЛИЈА?

ТО НЕ ЛИЧИ
НА ЊУ! МОЈА
ШТИКЕНИЦА
ЈЕ ИЗГЛЕДА
У НЕВОЉИ,
ЏЕРАЛДЕ!

1249

СЕР ТАРАНТ И ВОБВА ВОДИЛИ СУ
РАЗГОВОР ПРЕКО НЕЗАШТИКЕНЕ
ВЕЗЕ...

МИСЛИМ ДА ВЕЛИКЕ НЕВОЉЕ
ТЕК ПРЕДСТОЈЕ! СМЕСТА ДО-
ЛЕЊЕМ ДА ТИ СЕ ПРИДРУЖИМ!

ОДЛИЧНО! И МОЈОЈ
ДОМАКИЦИ ЋЕ БИТИ
ДРАГО ДА ТЕ ВИДИ!
УПРАВО НАДГЛЕДА
ТВОЈУ ШТИКЕНИЦУ!

БАШ ЛЕПО! ОНА ЈЕ
ИСКУСНА И
ПАЖЉИВА
ДОМАКИЦА!

ВИДИМО
СЕ ЗА НЕКО-
ЛИКО САТИ,
ЏЕРАЛДЕ!

1250

У ХОТЕЛСКОМ
БАРУ...

АКО СЕ НЕ
ВАРАМ,
ОНАЈ ТУ-
РИСТА ТЕ
ЈЕ НАЗВАО
ДЕНИЗ!
ЧУДНО...

МА, СВИ
ТУРИСТИ
СУ ПОМАЛО
ЧУДНИ!

МОДЕСТИ ЈЕ НА
ВРАТУ ДРЖАЛА
ТЕШКИ ПРИВЕСАК
КАКО БИ СЕ ШТО
БОЉЕ ЧУО ЊЕН
ШАПАТ...

НЕ ОДВАЈАЈУ СЕ
ОД ДЕНИЗ! БОЈИМ
СЕ ДА НЕКУ БИТИ
У ПРИЛИЦИ ДА ЈОЈ
ПРИЂЕМ, ВИЛИ!

УБЕЂЕНА
САМ ДА
СУМЊАЈУ
У ЊУ!

1251

КРЕНУЛИ СУ,
ПРИНЦЕЗО!

БРЗО НА
ПАРКИНГ!

ТРЕБА
ДА УЗМЕТЕ
НАГРАДУ,
ГОСПОЋИЦЕ!

УБРЗО...

ТИ ПАЗИ НА ОВАЈ ПРОЛАЗ!
МОЖДА ЈЕ ПОВЕДУ У ШУМУ...
ЈА ЋУ ДА ИМ СЕ
ПРИКРАДЕМ!

СЕР ТАРАНТ И РЕНЕ ВОБВА
БИЛИ СУ НА ПУТУ КА АРЕНИ...

ВАЈДА ЋЕМО
СТИЌИ НА
ВРЕМЕ!

НАДАМ СЕ!

ИМАЈУ ЛИ МОДЕ-
СТИ И ГАРВИН
ОРУЖЈЕ?

НЕ!
ЈА ИМ
НОСИМ!

НА ПАРКИНГУ...

КУДА МЕ
ВОДИШ,
АНДРЕ? КОЛА
СУ НА ДРУГОЈ
СТРАНИ...

ЗНАМ!
АЛИ, МОРАМО
ДА ОБАВИМО
НЕШТО,
МАЛА!

ДЕНИЗ РЕВЕЛ, АГЕНТ ДРУГОГ ОДЕЉЕЊА
ФРАНЦУСКЕ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ,
СХВАТИЛА ЈЕ ДА ЈЕ РАЗОТКРИВЕНА...

НЕДАЛЕКО
ОДАТЛЕ,
МОДЕСТИ
ЈЕ ЧУЛА
БУКУ...

ЗВИЖДУКОМ ЈЕ
ОБАВЕСТИЛА
ГАРВИНА...

...И УЛЕТЕЛА У ОКРШАЈ...

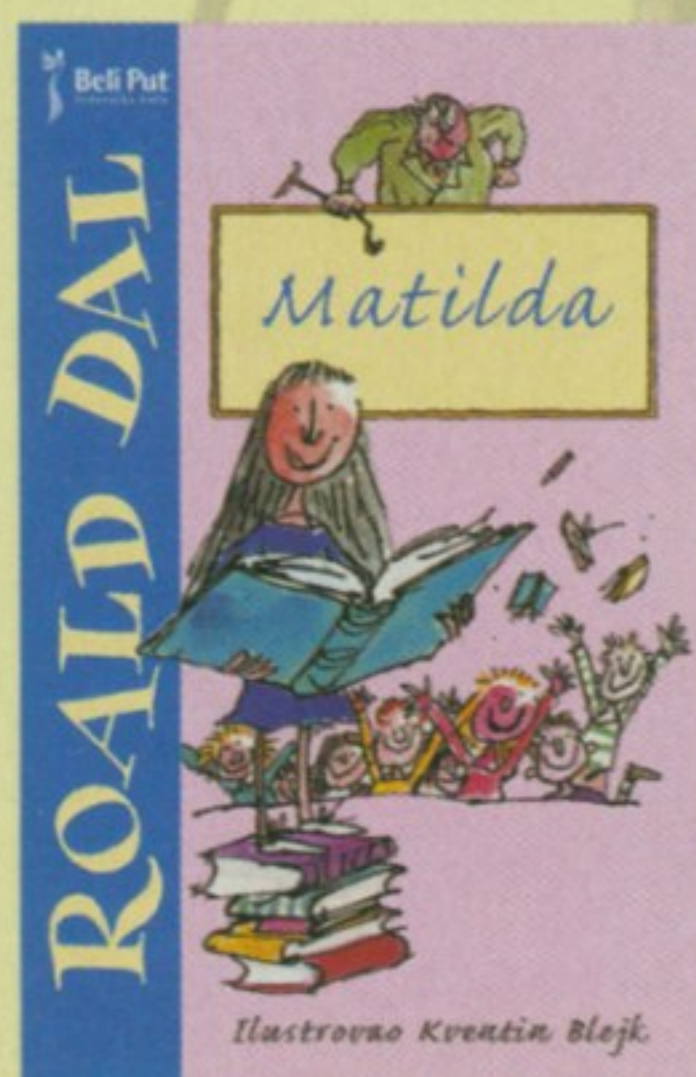
У АНДРЕОВОЈ
РУЦИ СЕВНУО
ЈЕ НОЖ...

УХ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЌЕМ БРОЈУ

ROALD DAL

ČARLI I FABRIKA ČOKOLADE

Izumi gospodina Vonke nadmašili su ovaj svet. U svojoj čudnoj fabrici on pravi slatkiše koji se ne mogu ni zamisliti, ali već mnogo godina, niko nije kročio unutra niti je video gospodina Vonku. Čarli Bakit neće verovati svojim očima kada pronađe Zlatnu ulaznicu i osvoji putovanje života kroz slavnu Fabriku čokolade. Ne može ni da sanja kakvih tek tamo ima iznenađenja!

Knjige Roalda Dala nagrađivane su i ekranizovane više puta. U svetu već odavno predstavljaju neizostavno štivo za mlađe i malo starije. Prvi put na srpskom jeziku.

MATILDA

Mala Matilda nikad nije čula nijednu nežnu ni lepu reč od svojih roditelja. Oni su, u stvari, pomalo glupavi i uobraženi, zato i ne primećuju da je njihova devojčica genije! A pošto je tako pametna, Matilda će nadmudriti i njih i strašnu upravnicu škole, gospođicu Batinić. Natprirodnu moć koju poseduje, iskoristiće da istera pravdu i pomogne divnoj učiteljici Medić.

ČARLI I VELIKO STAKLENO LIFTALO

Možda je gospodin Vonka genije za čokoladu, ali Čarli i njegova porodica nimalo nemaju poverenja u njegove pilotske sposobnosti. Posebno ako pilotira čudnom letilicom – staklenim liftom koji nije baš ni pravi lift, već nekakvo dizalo koje se nekontrolisano vinulo u stratosferu.

Život sa gospodinom Vonkom nikada nije dosadan i, iako se njegovom krivicom nađu u škripcu, on će sigurno umeti da ih izvuče iz njega... valjda...

ЗАШТО СЕ КАЖЕ...

Башића

Сава Шумановић 1933

Сава Шумановић – „Кућа у вртју (башти)“

По што *башића* „врт“ у српском језику има неколико синонима никако није случајно. За различите баште и вртове, већ према њиховом садржају и положају у односу на друге делове окућнице, у сваком народном говору постоји по више назива, од којих су се неки „пробили“ и у књижевни језик. Током историје, и у различитим на-

шим крајевима, баште су по правилу имале економску намену (гајење кромпира, купуса и осталог зелениша). Тек временом почеле су да служе и за украс пошто се у њих „уселило“ цвеће, па је настала потреба да се разликује цветна башта од повртне баште. Тако су се, осим *баштице* и *вртића*, у употреби нашли називи *традина*, *оџрада*, *долац*, *босџан*, *босџањ*, *џеливој*, *перивој* – да поменемо само оне које бележи

још Вук у *Српском рјечнику* (једино први и последњи у овом низу улазе у књижевни језик). У неким нашим крајевима разлика између повртњака и цветне баште не прави се овим различитим речима, нити најчешћим синонимима *башића* и *вртића*, већ опозицијом основне речи и њеног деминутива, на пример *башића* према *баштица*, *бахча* према *бахчица*....

2 а ли сте се некад запитали зашто се каже *ботаничка башића*, а с друге стране *зоолошки вртић*? Да ли овај пар назива говори нешто о природи речи *башића* и *вртића*? Семо ли на основу њих закључити да се у башти гаје биљке а у врту чувају животиње? Не, наравно да не! Наиме, оба ова назива новијег су датума, преведе-

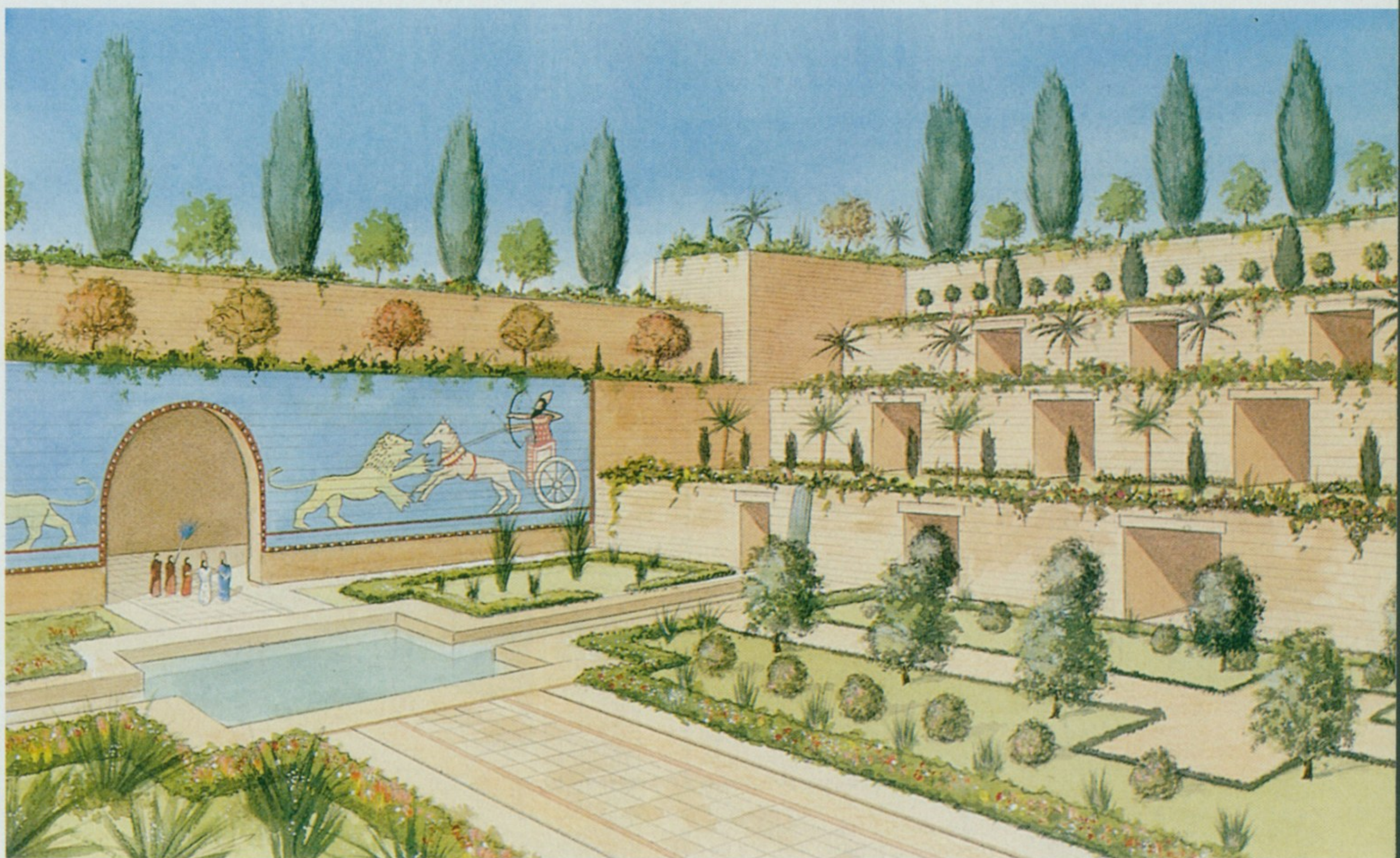
и Врт

У свакој причи о речима један део увек се ииче синонима. Историјати именице баиша може баи шако да почне, јер је она данас незамислива без свој парњака истој значења, именице врт

М еђутим, има и другачијих, сасвим обрнутих случајева: за чувене вавилонске висице баште уврежен је назив Семирамидини вртови, а

таће се свако. Јединственог одговора нема јер се употреба ових именица разликује од краја до краја.

и ако многи обе ове речи доживљавају као наше, домаће, бар за једну од њих поуздано

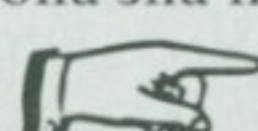

Семирамидини висице вртови (баише) у Вавилону (Багдаду)

нице са страних језика (француског *jardin botanique* и немачког *zoologischer Garten*), те у њима нису одражена никаква стара својства наших именица. Ипак, пада у очи то што су учени Срби у 19. веку преводили стране речи *jardin* и *Garten* имали осећај да између тих појмова постоји разлика коју добро одсликавају наше именице *врт* и *баиша*. Слично је било и с нашим старијим са-

временцима који су кумовали називима *дечији вртић* „обданиште” (према немачком *Kinder-garten*) и *ресторан баиша*, *летња баиша* „отворени део ресторана”. Према том осећају, *врт* је ограђено место где се нешто (или неко) чува – од спољних утицаја (у случају животиња и деце и обрнуто, од изласка напоље!), док је *баиша* више отворена и служи за украс.

и многи новији писци (нарочито песници) помињу *кићнасти вртове*, *мирисне вртове* – подразумевајући да се у њима налази цвеће. Тако и у етнографском запису из Полимља и Потарја (с почетка прошлог века) стоји: У кући где има млађе женске чељади, до уљаника (тј. пчелињака) или у уљанику, налази се врт засађен цвећем, коли треба разликовати од башче, изван зграда, засађене поврћем. Шта је сад ту шта, пи-

знамо да то није: *баиша* (у дијалектима се чује и *бахча*, *бахћа*, *баића*, *башча*, *бакча*, *баџа*, *бајча*, *барча*, *бача*), спада у ред такозваних балканских турцизама – турских речи које су ушле у све или бар већину балканских језика (македонско *бавча*, бугарско *бахча*, *бафча*, румунско *bahse*, албанско *bahçe* итд., све према тур. *bahçe*). Код нас она значи „врт, повртњак”, „цвећњак”, негде и

а речи *врѣи* ситуација је сасвим другачија. Она има мало изведеница – осим уобичајених, деминутива *врѣиш*, *врѣак* и радних именица *врѣшар*, *врѣшлар* „баштован“, занимљива је и битна збирна именица *по-врѣе* „оно што се гаји у врту, зелениш (који расте на земљи и у земљи)“, једина у том значењу а потврђена још од 17. века. У старосрпском се *врѣи* јавља од почетка 14. века у повељама, даровницама и другим документима – обично као ставка у набрајању непокретних добара, властелинског, црквеног или породичног имања: Попа Богдана земљу и с врѣти и с виноградомъ (Дечанске хрисовуље, 1330), Двѣ водѣнице у једној куѣи и врѣтъ (Цар Сте-

фан поклања манастиру лешновском у Скопљу 1347. године), ДАРОВА СЕЛО КОСОРИЧЕ, СЪ ВИНОГРАДИ, СЪ МЛИНИ, СЪ ВРЪТЫ, СЪ ЛИВАДАМИ (Стефан Душан грчком манастиру у Кареји, у Прилепу 1348. године) а у историјским речницима та реч се преводи латинском *hortus* или италијанском *giardino*.

а одређивањем по-
рекла ове именице
проблем је већ ма-
ло већи. Уврежено
је мишљење да је и
врѣ такође позајмљеница, са-
мо стара, романска која се у
крајњој линији своди на латин-
ско *hortus* „врт”, а преко обли-
ка *врѣшал* тј. *врѣшао* (која се чу-
је у Приморју) на латинско *hor-*
tulus (што је проблематично,
јер док латинска реч јесте де-
минутив, наша то није). У при-
лог оваквом тумачењу ишла би
и географска распрострање-
ност ове речи на Балкану: осим
Срба и Хрвата, имају је још
Словенци, у својим западним
говорима и Македонци, а по-
стојала је и у старословенском.

ма лингвиста који *врѣи* тумаче као позајмљеницу из готског језика, пре свега због старословенске сложене *врѣиоѣрад* која обликом и значењем одговара готској *aurtigards* (иначе сродној са енглеским *orchard* „воћњак”), а сам *врѣи* се, по њима, објашњава као скраћени облик дводелне речи – што није довољно уверљиво нити културно-историјски оправдано.

Мало је говорника српског језика, чак и међу образованима, који знају да поред пара *врћи* и *башићи*, у српском књижевном језику постоје још и синоними *градина* и *перивој*. *Градина* је домаћа реч, у истом или сличном облику позната свим словенским језицима, а у српском данас ограничена на југоисточне народне говоре иако је у старосрпском забележена још у 14. веку. *Перивој* је грецизам (познат и осталим балканским језицима), у старосрпском још од 14. века потврђен у облику *перивољ*, *перивоља* итд., а првобитно се односио на цветну башту која иде у круг око манастира (од гр. *perivolon* „оно што окружује“). Данас се ређе чује, а како звучи учено и помало екзотично, највише се среће у лирској поезији ■

Јасна Влајић-Појовић

PONUĐA MESECA

iz Mladinske knjige

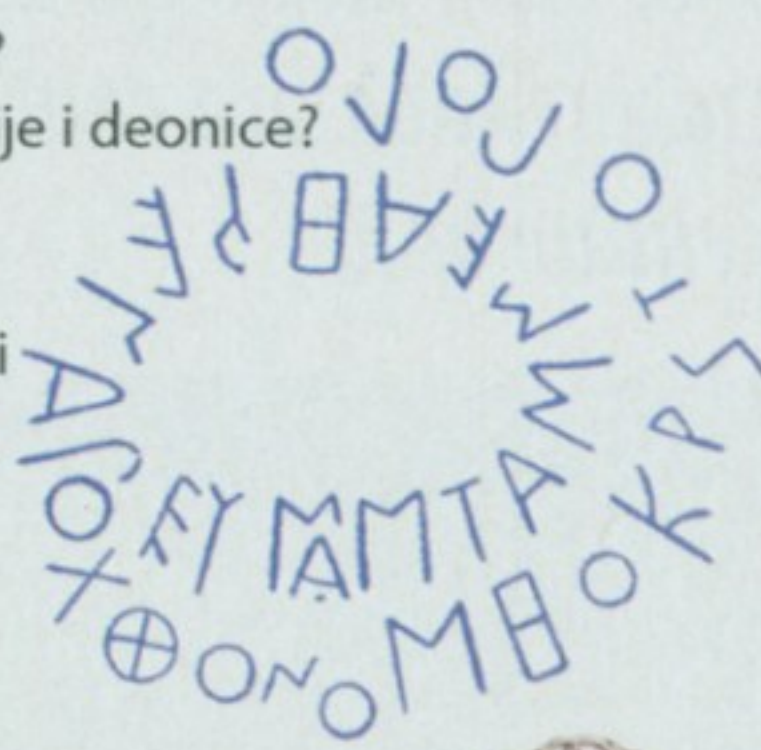
Knjiga koju preporučuju
pobednici kvizova širom sveta

FAKTOPEDIJA

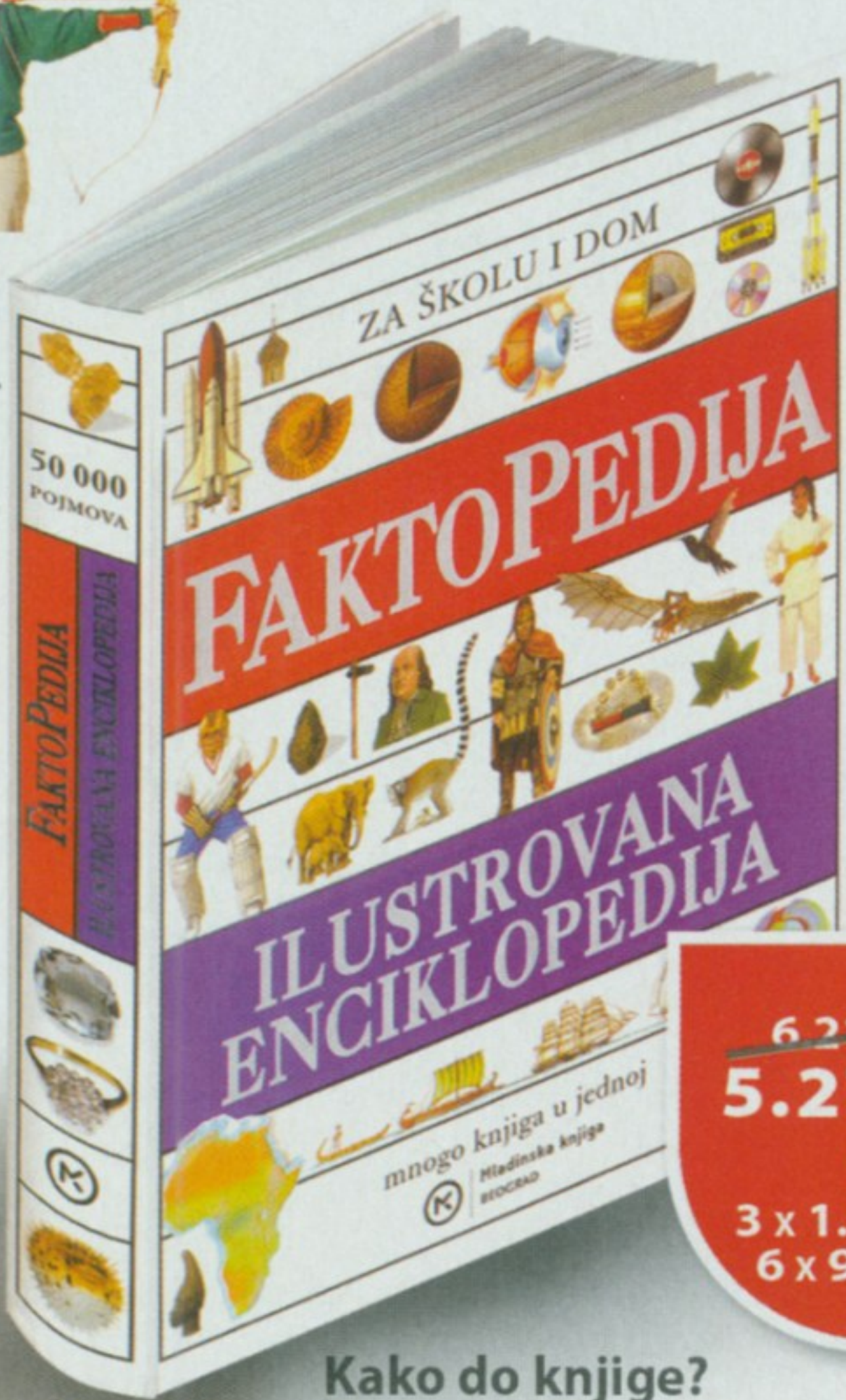
Mnogo knjiga u **JEDNOJ!**

Šta je veštačka inteligencija?
Kako funkcionišu berza, akcije i deonice?
Kako strah daje snagu?

Znate li da su Stari Grci pisali u svim mogućim pravcima, čak i u spirali?

455 strana, 22 x 28,5 cm, tvrd povez

~~6.210~~ DIN.
5.279 DIN.
ILI
3 x 1.863 DIN.
6 x 969 DIN.

Kako do knjige?

 Pozovite
011/212 00 08 ili 011/212 00 70

 Kod našeg zastupnika

Više o knjizi na
www.mladinskaknjiga.co.yu

svakom kupcu
POKLON!

NAJPOZNATIJI LATINSKI CITATI
mala riznica velikih mudrosti

JODI JE U MODI
OD MINAKVE SAMO TAKVE

JEDAN JODI OBEZBEĐUJE ORGANIZMU
POTREBNU DNEVNU KOLIČINU JODA

ЕНИГМАТИКА

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

Који филм не припада овој групи?

- „Апсолутна моћ“
- „Ватрена лисица“
- „Девојка од милион долара“
- „Добар, лош, зао“
- „За шаку долара“
- „Мостови округа Медисон“
- „Недодирљиви“
- „Свемирски каубоји“

АНАГРАМ

МА, КОЧИО ЈЕ

ЈЕСТИВА ОСМОСМЕРКА

П	Ј	К	М	Р	О	Х	А	Р	О
А	А	А	Л	А	Т	А	Л	А	С
Ч	Л	П	Г	И	Л	М	Њ	У	К
П	А	К	Р	О	М	И	П	Р	О
З	К	Г	Е	И	Д	У	Н	М	Р
Ј	У	У	О	В	К	А	Н	А	У
А	Б	Р	П	Р	Ц	А	Н	П	Ш
Д	А	А	У	И	В	А	А	Р	А
А	Ј	Ш	Н	К	Н	С	И	Е	В
Р	К	Е	И	А	У	А	Р	Л	И
А	Ш	Т	С	Љ	Н	К	К	Е	Љ
П	А	Т	Л	И	Ц	А	Н	Ц	Ш

У осмосмерци нађите називе биљака које се користе у људској исхрани. Неискоришћена слова, читана редом, дају назив још једне врсте поврћа.

АНАНАС, БАНАНА, ДИЊА, ЈАБУКА, ЈАГОДА, КЕЉ, КРУШКА, КУКУРУЗ, КУПИНА, КУПУС, ЛИМУН, МАЛИНА, ОРАХ, ОСКОРУША, ПАПРИКА, ПАРАДАЈЗ, ПАСУЉ, ПАТЛИЦАН, ПШЕНИЦА, РОГАЧ, САЛАТА, ТИКВА, УРМА, ЦВЕКЛА, ЦЕЛЕР, ШЉИВА ■

УКРШТЕНИЦА

12

11

14

17

18

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

ВОДОРАВНО: 11. Иницијали глумца Делона, 12. Некадашњи бразилски фудбалер, 13. Доњи екстремитет, 14. Старији глумац, Рамон, 15. Име певача Рахимовског, 16. Срџба, 17. Непрофесионални спорт, 18. Глумац са слике, 20. У том тренутку, 21. Река у Француској, 22. Антички град у Азији, 23. Позив, дозивање, 24. Врста кита, 25. Држава из које је, наводно, новинар – главни јунак филма са слике, 26. Годишње доба, 27. Притока Саве, 28. Љиљан, 29. Алкохолно пиће ■

УСПРАВНО: 1. Индијски новчић, 2. Краљица у шаху, 3. Надимак глумца Живојиновића, 4. Вулкан на Антарктику, 5. Филм са слике, 6. На тај начин, 7. Јапанско острво, 8. Дрвени дувачки инструмент (мн.), 9. Чувена слика Пабла Пикаса, 10. Философ, Георг, 12. Који припада вама, 13. Река у Бугарској (анаграм: КРИС), 15. Потпуно уништити углед, 16. С поносом, самосвесно, 19. Лаган сан, 21. Изотоп кисеоника, 22. Планина у Србији, 23. Ловачки пас, 24. Хучање, 25. Лична карта (скр.) ■

ИСПУЊАЉКА

1

2

3

4

5

6

1

2

3

4

5

6

Тражене појмове упишите водоравно. У означеним пољима добићете називе америчких градова са слика.
А, ГУ, Е, И, ЈЕ, ЈИ, ЛЕК, ЛОГ, НА, НА, НА, НО, ЊО, РА, РЕ, СИ, ТИ, ТОР.

ВОДОРАВНО: 1. Француска глумица, Симон, 2. Врста гуштера, 3. Врста сове, буљина, 4. Добар познавалац вина, 5. Главни град једне балканске државе, 6. Језички стручњак ■

ОД БРОЈА ДО БРОЈА

2

1

5

5

6

4

1

3

2

6

3

4

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Спојите исте бројеве непрекидном линијом која пролази кроз суседне квадрате водоравно и усправно. Линије се нигде не преклапају нити секу. Сва поља мреже морају бити искоришћена ■

КРИПТОГРАМ

БАНГКОК
ТАШКЕНТ
МОСКВА
ДАМАСК
АСТАНА
КАБУЛ

Откријте кључ
и нађите решење ■

Решења
на
страни
65

ЦЕЗАР – ТУРСКИ ПАША С НАШИХ ПРОСТОРА

Све је почело кад је Али-паша постављен за султановог наме-сника у Египту. Он је са со-бом повео и стаситог Босан-ца ватреног погледа за кога су му говорили да је жељан бојева и пустоловина. Но, Али-пашу у Египту није оче-кивао мир.

Незадовољни турском управом, тамошњи становни-ци често су смењивали наме-снике и задавали им изненад-не ударце од којих нису уме-

Било му је осамнаест њ година кад се из своје родне Босне ошиснуо у свет и никад се више није враћио у ошацину. Одвели су га Али-пашини војници као младића вичног берберском занату, не слушајући да ће ускоро за њега знати чиница Турска. Од шренука кад је дошао у Цариград – негде око 1730. године – Ахмедов живој био је налик на најлепши њусоловни роман који је имао све одлике измишљеног, а ипак је био истинит

ли да се бране. У тим мете-жима често се није знало ко кога напада и која секта има какве намере.

Али-паша је у Босанцу Ах-меду имао доброг саветодав-ца и окретног ратника. При-чало се да је Ахмед боље од ма ког другог умео да откри-је противнике и да их побе-ди, а онда свирепо казни. Али-паша је видео да тај младић може бити његов бу-дући заменик, па му је најпре дао титулу бега, а онда еми-

БЕРБЕРИН ПОБЕДА

ра. То је био почетак једне необичне каријере, препуне тајанствености и безброј неочекиваних обрта.

Помаже и не прашта

Ахмед, кога су назвали Џезар, у Каиру је живео раскошно – имао је велики дворцац, коње, оружје, а кућа му је увек била пуна гостију. Долазили су пустилови, песници, певачи, уметници и лепе жене из читавог света. О њему се причало да је племенит човек који помаже невољницима, а с друге стране шапутало се да је крволок првог реда и да се таква свирепост ретко среће.

Изгледа да је било тачно и једно и друго. То најбоље илуструје догађај из једног боја: Ахмед је појурио да противнику одсече главу. Међутим, на путу му се испречило дете које је преплашено плакало. Ахмед је заборавио на

иначе двојици огорчених противника, он одлази у племе Друза којим је владао емир Јусуф.

Тај мрзовољни владар у Ахмедовој снази видео је могућност за своју победу. Ахмед прави план и предлаже емиру Јусуфу да се прикључи Осман-паши и тако победи Тахир-пашу, а онда раскине с њим и постане неограничени господар Сирије.

Личност о којој се прича

Емир Јусуф поверовао је овом енергичном човеку чија је свака реч обећања звучала као већ извршено дело. Он и не слуту да Ахмед пре свега ради за себе, а тек онда за друге. Наиван и нимало проницљив, он Ахмеду даје целокупно благо и шаље га с њим у Бејрут, куда је доцније и сам кренуо. Али, кад се приближио бејрутској тврђави, нашао се пред затвореним капијама, а са зидина чуо је поруку:

– Не долази овамо, Јусуфе, јер ће те Џезар Ахмед набити на колац!

Тако, готово преко ноћи, Ахмед постаје личност о ко-

Ахмед је постигао шта је желео и многи су мислили да су за њега све пустиловине завршене. Но, тада се, далеко од бојног поља, десило нешто што је скоро убило немилосрдног и свемоћног Ахмеда.

Једног дана Ахмеду је дошао младић по имену Сулејман. Већ приликом првог сусрета њему се видео стасити момак који је тражио службу у војсци. Ахмед га је заволео као сина, па о неком сукобу између њих двојице није могло да буде ни говора. До сукоба је ипак дошло и то сасвим изненада.

Драма у харему

Једном кад је Ахмед отишао на ћабу у Меку, Сулејман га је замењивао савесно и нико није примећивао да се у пашалуку не налази његов господар. Једног дана док је шетао поред харема запазио је веома лепу жену.

Била је то млада Кавкаскиња у коју се одмах смртно заљубио. Исте ноћи обио је врата на харему, ушао у њену собу и тамо остао читавих недељу дана. Сулејман је добро знао да је починио тежак

мана који је пао на колена и рекао:

– Дошао сам да ме казниш!

Сасвим неочекивано, Ахмед је исказао великодушност:

– Устани, опраштам ти! Нека се зна да и Џезар уме да прашта! – рекао је покајнику.

Последња Ахмедова слава

Наполеон је ускоро (1798) освојио Египат и почео да заузима градове Сирије. Од Порте су стизала наређења да се Ахмед, као и друге паше у суседним пашалуцима, мора одупрети освајачу и бранити утврђене градове. Ахмед је знао да се на отвореном пољу не може сукобити с Наполеоном. Зато је за место окршаја изабрао Аку, утврђени град чије су зидине могле дуго да одолевају француским топовима.

Рачунао је да ће Наполеон потрошити много муниције и хране док се буде задржавао под градским зидинама. Та рачуница била је тачна. Наполеон је топовима грувао у зидине, његови војници јуришали су и на бедемима побадали француске заставе, али Ака се није предала.

Велики освајач узалуд је предузимао све што је могао. Најзад, једног дана, кад је Ахмед већ помишљао како је даљи отпор узалудан, с поља око Аке нестало је француске војске.

– Да не беше тог човека, ја бих преврнуо свет – рекао је једном приликом Наполеон о Ахмеду, смелом турском паши који је зауставио његово надирање на исток и осујетио му план да освоји земље у Азији.

Године 1801. Наполеон је био у пријатељству с Портом. Сетио се Ахмеда и послао му пуковника Себастијана да га поздрави и види шта ради. Пуковник је био изненађен. Нашао је уморног старца у похабаном оделу, с дугом, белом брадом, човека који је најмање личио на некадашњег смелог ратника.

Ахмед је дочекао француског пуковника овим речима: „Шта хоћете од мене? Долазите ли да опет успалите мој гнев? Зар не знате да Џезар пркоси својим непријатељима стојећи усправно као стена!”

Али, славе на бојном пољу за њега више није било. Исте године умро је Ахмед, бивши берберин из Босне, турски паша и велики пустилов

Ј. Р.

противника, узео дете у наручје и умирио га.

У Египту је Ахмед провео пуних двадесет година, све док изненада није дошло до једног обрта који га је одвео у нове окршаје. Али-паша, образован и паметан човек, није био добар војник. Он се више бавио замислима о прокопавању канала између Црвеног и Средоземног мора, а мање мислио о задацима које је добијао из Цариграда.

А кад је почео да прави планове против самог султана, убрзо је био разобличен и морао је да бежи чак у Сирију. Босанац Ахмед остао је без иједне паре у џепу, па се вратио у Цариград. Сневао је о новим пустиловинама. Највише га је привлачила Сирија јер су извештаји који су оданде долазили говорили да се тамо воде огорчене борбе између племена и да је победник још неизвестан. Ахмед је волео да лови у мутном и, уместо да се придружи Осман-паши или Тахир-паши,

јој се прича. Завађене паше траже савез с њим јер верују да ће победити онај који за савезника буде имао овог лукавог Босанца. Пошто је направио савез с Тахир-пашом, Ахмед је постао господар Сирије и утврдио се у Дамаску. Никога се није бојао, а сва Портинa наређења је одбијао.

Кажу да су му из Цариграда неколико пута слали црне свилене гајтане да се обеси, али он је убијао оне који су му доносили овакве поруке. Међутим, Ахмед није био познат само као силеџија и свемоћни господар свог пашалука. Иако самоук, био је веома образован.

Говорио је неколико језика – француски, италијански, турски и арапски, а с дубровачким трговцима разговарао је на свом матерњем језику. Кажу да је волео да чита Волтера, а у слободно време надгледао је градњу џамија и цртао планове за нова здања.

преступ и стога је једне ноћи нестало из града и отишао незнано куда.

Кад се Ахмед вратио и чуо шта се догодило, био је поражен. Ван себе од беса, улетео је у харем и, једну за другом, стрпао девојке у џакове и бацио их у море. Али, кад је дошао ред на Кавкаскињу, његову љубимицу, иако га је она молећиво гледала, Ахмед је, заслепљен мржњом, тргао нож и убо је неколико пута, а затим се онесвестио и пао преко ње.

Тада је доживео тежак нервни слом. Затворио се у собу, никога није примао, а сва наређења издавао је кроз прозорче одакле су му се само очи виделе. Харем је био зазидан и нико више није могао да види његове жене. Трајало је то дуго, све до оног дана кад су му саопштили да је дошао неки непознати човек, с маском на лицу.

Младић је стао пред Ахмеда и збацио маску. Ахмед је пред собом угледао Сулеј-

ЗАШТО? КАКО!

ШТА БИ БИЛО ДА АЛЕКСАНДАР ВЕЛИКИ НИЈЕ УМРО ТАКО МЛАД?

Још је 35. године пре наше ере римски историчар Ливије нагађао шта би било да је чувени војсковођа Александар Велики живео дуже, односно после 323. године пре наше ере. Ливије је, наравно, претпоставио да би Римљани победили Александра. Али, то је велико питање. Ко зна шта би било и да је Александар умро још млађи.

Александар Македонски крунисан је у 20. години. Након што је учврстио свој положај у Македонији и Грчкој, окренуо се ка Персији и освојио је. Потом је повео војску ка Индији, али су се изнурени војници напослетку побунили. Александар се вратио у Вавилон и умро у 32. години. Нико не зна тачно од чега. Подаци су противречни и непотпуни. Могло је то бити од маларије, прекомерног пића, стреса или је отрован.

Александрово царство се распало, али он је проширио грчку културу и језик широм Блиског истока и средње Азије. Сматрао је да је обједињавање различитих народа неопходно. Тиме је на неки начин поставио основ за Римско царство и ширење хришћанства. Свет какав данас познајемо последица је Александрових освајања.

Шта би било да је поживео? Могао је допрети и до Гибралтара, и до Црног мора. Његови потомци можда би изумели пароброде и возове како би се велике војске брзо пребациле с краја на крај непрегледног царства. С друге стране, да ли би сурови војсковођа као Александар наставио са освајањима исцрпљујући своје царство и проузрокујући урушавање цивилизација у Средоземљу?

У та древна времена човек у 32. години није сматран баш младим.

Да је Александар умро још раније, Македонија би се вероватно распала, а Персија не би била побеђена, па би се можда временом успоставила и нека заједничка римско-персијска владавина која би се проширила светом ■

ЗАШТО НОШЕЊЕ ТУЋИХ НАОЧАРА ИЗАЗИВА ГЛАВОБОЉУ?

Кад гледамо кроз туђе наочаре које изоштаравају поглед, приморавамо сочива у оку да се поставе у неприродно искривљен положај како би надокнадила разлику. Вероватно ћемо успети да изоштримо поглед, али мишићи ока радиће више и теже него иначе, што може да изазове главобољу ■

ШТА ТРЕБА РАДИТИ У СЛУЧАЈУ НАПАДА АЈКУЛЕ?

ЗАШТО ИЗГЛЕДА КАО ДА СЕ СВЕ ЗВЕЗДЕ ВРТЕ ОКО СЕВЕРЊАЧЕ?

Земља се обрне око сопствене осе за један дан, а северни врх те осе показује у смеру звезде Alfa Ursae Minoris, познате још и као Polaris или Северњача. Последица тога је утисак да се све остале звезде обрћу око ове једне која је близу осе обртања Земље да делује непокретно ■

У већини случајева човек нема времена да ишта предузме јер ајкуле нападају изненада и веома брзо. Један ронилац испричао је шта му се десило док је ронио наомак обале западне Аустралије – велика бела ајкула пројурила је поред њега као брзи воз, а он је приметио тек кад је прошла. Да је он био њен циљ, не би ни знао шта га је снашло док не би било прекасно. Срећом, циљ ове ајкуле била је фока која је плувала по површини. Значи, није пожељно изгледати као фока, што је нарочито тешко сурферима – кад спусте удове поред даске, из дубине, одакле их ајкула посматра, веома подсећају на фоку. У дубинама, кад ајкула кружи око рониоца, он треба да је гледа право у очи и чим се превише приближи да је нечим удари у око или шкрге ■

КАКО РАДЕ ЕКРАНИ ОСЕТЉИВИ НА ДОДИР?

Такозвани touchscreen екрани, осетљиви на додир прста којим се команде издају на самом екрану уместо преко тастатуре, састоје се од слојева провидне пластике. Код једне врсте екрана, „resistive“, струјно коло се затвара када притисак прста споји два слоја. Код друге врсте, „capacitive“, прст мења напон у одређеној тачки, а штампано коло препознаје која је то тачка. У оба случаја, остаје још само да се програмом утврди која је вредност била придружена месту притиска, односно шта је корисник изабрао ■

КОЛИКО СПОРО МОЖЕ ДА СЕ СКИЈА НА ВОДИ А ДА СЕ НЕ ПОТОНЕ?

Према Њутновим законима кретања, да би се особа тешка 65 килограма одржала на води најмања могућа брзина скијања била би 20 километара на час. Сила узгона која у овом случају држи човека усправног реакција је на силу којом он гура воду док се кроз њу креће. Ова вредност зависи од брзине, површине скија која је у додиру с водом и нападног угла скија према води. Уобичајени нападни угао је око 15 степени. У ово нису урачунати трење, облик скија и још неки чиниоци неопходни за тачнији одговор. Теоретски, кајак четварац могао би да вуче скијаша мале тежине брзином до 20 километара на час ■

ЗАШТО ГРМИ?

Грчки комедиограф Аристофан говорио је за грмљавину да то богови „пуштају ветар“. У ствари, грмљавина је ултразвучни прасак изазван загревањем и ширењем ваздуха брже од брзине звука. Ако бројите секунде од тренутка кад видите блесак муње док не чујете гром и поделите тај број са три, добићете у километрима приближну раздаљину од муње ■

ЗАШТО ПЛИВАМО БРЖЕ ПОД ВОДОМ НЕГО НА ПОВРШИНИ?

Пливач треба да превазиђе неколико отпора везаних за аеродинамику, трење и таласање. Отпор таласа знатно је израженији кад је део тела изнад површине воде. Зато се такмичари труде да пливају под водом колико год је то могуће. Савремена правила за пливање слободним и лептир стилем ограничавају ту раздаљину на 15 метара на почетку и крају сваког круга. Након Олимпијских игара 1956. године, где је шест пливача прским стилем дисквалификовано јер су преваљивали велике раздаљине под водом, од такмичара се тражило да после сваког круга, након што изроне, пливају на површини. Ово правило вешто је изиграо Јапанац Масару Фурукава који није израњао после сваког круга, него је успео да остане под водом готово цела три прва круга (недостајало му је пет метара) и тако је освојио златну медаљу. Остали пливачи који су покушали исто остајали су без кисеоника и онесвешћивали се. Зато су, због безбедности, уведена нова правила – приликом сваког замаха глава пливача мора да буде на површини воде ■

Репертоар за Фебруар

У својој педесетпетој сезони постојања Позориште БОШКО БУХА је и класично и модерно са испрофилисаним репертоаром, и даље ствара сценску поезију и чаролију и свака представа као да је позив за игру. Школовало је укук многих младих нараштаја, развијало им машту и постепено приближавало репертоару великих "обичних" позоришта. Однеговало је пажње и угледа вредан низ позоришних стваралаца: Бошка Трифуновића (Бајка о цару и пастиру), Љубишу Ђокића (Биберче), Душана Радовића (Капетан Џон Пиплфокс, Полетарац, Плави зец), Александра Поповића (Црвенкапа, Снежана, Пепељуга), Добрицу Ерића (Торта са пет спратова), Миодрага Станисављевића (Василиса прекрасна, Царев заточник), Љубивоја Ршумовића (Невидљива птица, Још нам само але фале, Рокенрол за децу, Успавана лепотица, У цара Тројана козје уши, Снежана и седам патуљака), Милована Витезовића (Београдости, Бајка о Вуку и Србима, Принц Растко - монах Сава), Стевана Копривицу (Мали Радојица и Краљевић Марко, Три мускетара, Кад порастеш бићеш ја, Лепотица и звер), Игора Бојовића (Мачор у чизмама, Шаргор), Ану Ђорђевић (Чардак ни на небу ни на земљи), Алису Стојановић (На слово на слово) Југа Радивојевића (Голи Краљ), Драгослава Андрића (English буквар)...

Свој оригинални репертоар играло је на многобројним гостовањима и све те позоришне бајке касније су преузимала друга позоришта, школске и аматерске дружине.

Најтешње сарађује са Факултетом драмских уметности и многим нараштајима младих професионалаца БУХИНА сцена значи прву афирмацију и улазак у професионални позоришни свет. Представе су режирали највиђенији позоришни редитељи: Момчило Милошевић, Предраг Динуловић, Србољуб Станковић, Мирослав Беловић, Мирослав Дедић, Бојан Ступица, Арсеније Јовановић, Љубомир Драшкић, Дејан Мијач, Паоло Мађели, Зоран Ратковић, Тимоти Џон Бајфорд, Милан Караџић, Јагош Марковић, Ана Ђорђевић, Алиса Стојановић, Југ Радивојевић...

Последњих неколико година, нарочито, Позориште је наступало на фестивалима и професионалним смотрима (Стеријино позорје, Дани комедије у Јагодини, Фестивал позоришта за децу у Котору, Међународни фестивал позоришта за децу у Суботици, Фестивал позоришта за децу у Бања Луци, Фестивал ЗЛАТНА ПАЛИЧИЦА у Љубљани, Фестивал МЛИЈЕЧНИ ЗУБ у Загребу...) и побрало многобројне награде и за текстове и за режију и за глуму, о сценографији и музици да и не говоримо.

Најдража међу последњима, ВУКОВА награда коју смо добили 2000. године за изузетан допринос у развоју културе у Републици Србији и свесрпском културном простору. Позориште БОШКО БУХА одавно је нарасло задате оквири. Својим јединственим моделом деловања заслужило је посебну ставку у великој светској позоришној енциклопедији у шест томова у издању Универзитета Јорк у Торонту. Мајстори глуме на сцени, сценотехничари, радионичари и остали у Позоришту са несмањеном снагом и еланом настављају рад на новим представама - три премијере годишње и сталних петнаестак представа на репертоару. Проширивши свој рад за децу и младе на вечерњој сцени БУХА је изводила класику и савремени текст, да подсетимо само на Нушића и Шекспира у време када их ни велика позоришта нису играла.

Речи једног од најстрожих критичара из доба БУХИНЕ младости важи и данас "Прихватити се тог посла, нимало лаког бесумње, велика је и одговорна дужност. Али, сваки напор на том плану толико је вредан да се стоструко исплаћује. Јер, довољно је само једном присуствовати било којој дејој представи, па да један део чисте и узвишене дејје радости, у сусрету са лепотом сценске фикције, запљусне и нас." (Ели Финци).

Петак	09.02.	13 час	ЦРВЕНКАПА
★ Субота	10.02.	12 час	ЦРВЕНКАПА
★ Недеља	11.02.	12 час	ПЕПЕЉУГА
Понедељак	12.02.	11 час	АЛИСА
Уторак	13.02.	11 и 13	ЦРВЕНКАПА
Среда	14.02.	11 час	ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНА
Петак	16.02.	11 час	ТРИ ПРАСЕТА
★ Субота	17.02.	12 час	ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНА
★ Недеља	18.02.	12 час	СНЕЖНА КРАЉИЦА
Понедељак	19.02.	11 час	СНЕЖНА КРАЉИЦА
Уторак	20.02.	11 час	ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНА

w w w . b u h a - t h e a t r e . c o m

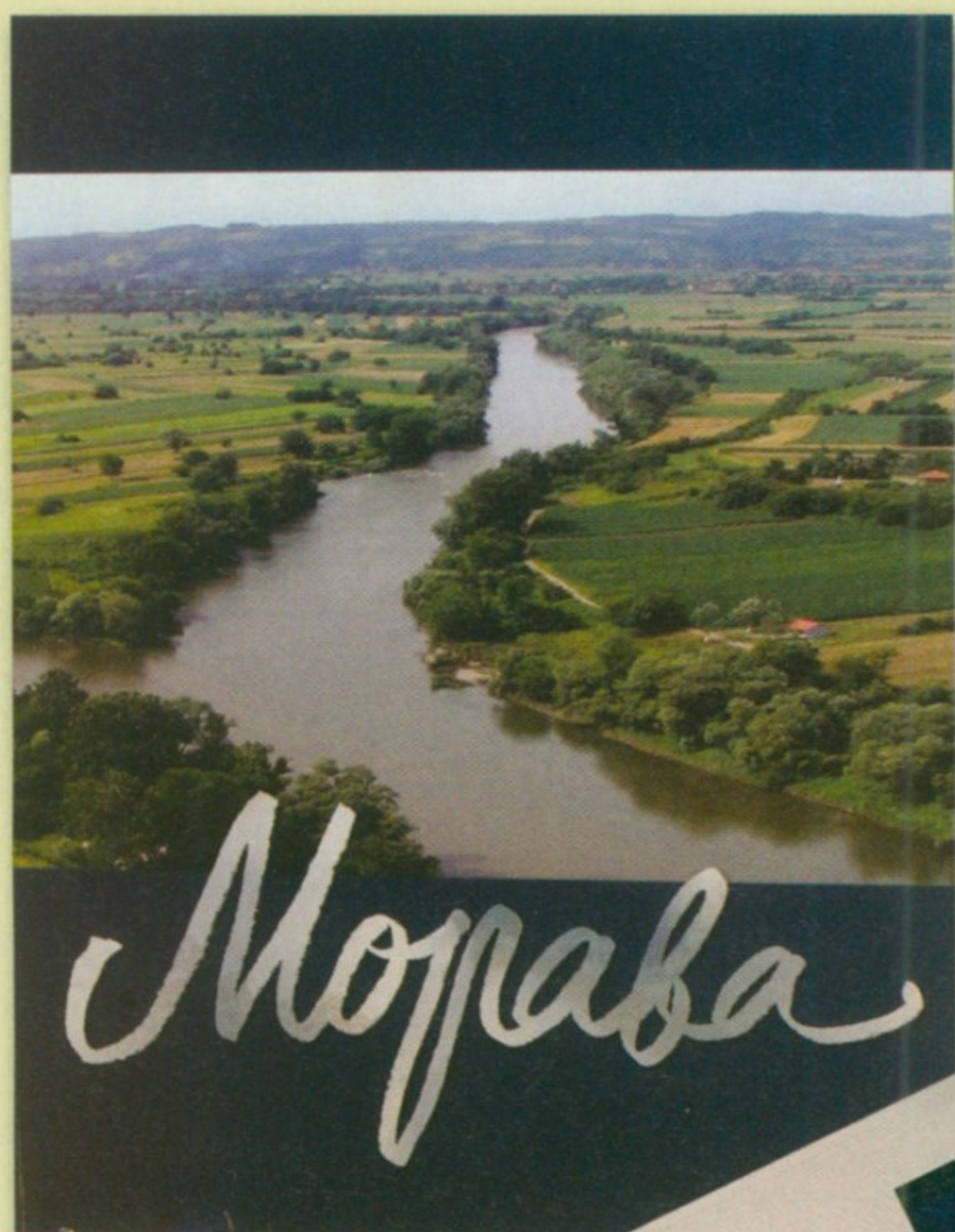

Карте можете резервисати путем телефона 2632 887 или директно на билетарници Позоришта, а морате је купити најкасније један дан пре играња представе! Радно време билетарнице је сваког дана осим уторка од 10.00 - 14.00 и од 16.00 - 20.00 часова.

Позориште БОШКО БУХА и ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК поклањају три пута по две карте за викенд представе. У фебруару сваког петка од 13.00 - 14.00 часова најбржи читаоци могу се јавити на телефон билетарнице позоришта.

ИЗАДАВАЧКИ ПОДУХВАТ ГОДИНЕ

Будимир П. Кошунџић
УВОД У ЕВРОПСКО ПРАВО

www.zavod.co.yu

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
БЕОГРАД

КЊИЖАРЕ У БЕОГРАДУ

ОБИЛИЋЕВ ВЕНАЦ 5 ТЕЛ/ФАКС: 638-405
КОСОВСКА 45 ТЕЛ/ФАКС: 3224-708
ВУКАСОВИЋЕВА 50 ТЕЛ/ФАКС: 3594-835

КЊИЖАРА У НИШУ

ТРГ КРАЉА АЛЕКСАНДРА 3 ТЕЛ: 018/511-428

НОВИ САД СРЕМСКА 7

ПРОДАЈА: 021/616-310
КЊИЖАРА: 021/624-433

КЊИЖАРА У

КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ

ВЛАДЕ БЕТКОВИЋА 1 ТЕЛ: 028/ 421-609

ВЕЛИЧАН ТРЕНУЦИ

**22.500 година
пре наше ере**

Игла за шивење коришћена
на југозападу данашње
Француске ■

6500 година пре наше ере

Сумери изумели точак

Где би цивилизација доспела да није овог открића? Филм „Бен Хур“ био би снимљен без најзанимљивијег дела, они несрећни Артурови витезови седели би за четвртастим столом, а црвена корвета из 1959. не би се кретала онако глатко (ако би се уопште кретала). Срећом, неколико домишљатих људи из области око Еуфрата и Тигра увидело је да је много лакше гурати тешки терет преко нечег округлог, на пример грана дрвећа, него га носити. Временом су дошли до тога да исеку дрво из средине дебла добијајући у једном комаду осовину с два точка на крајевима. После су точкови раздвојени од осовине захваљујући чему су се кретали независно, а то је већ био први корак ка колицима. И, „свега“ 8500 година касније, снимљене су „Паклене улице“ ■

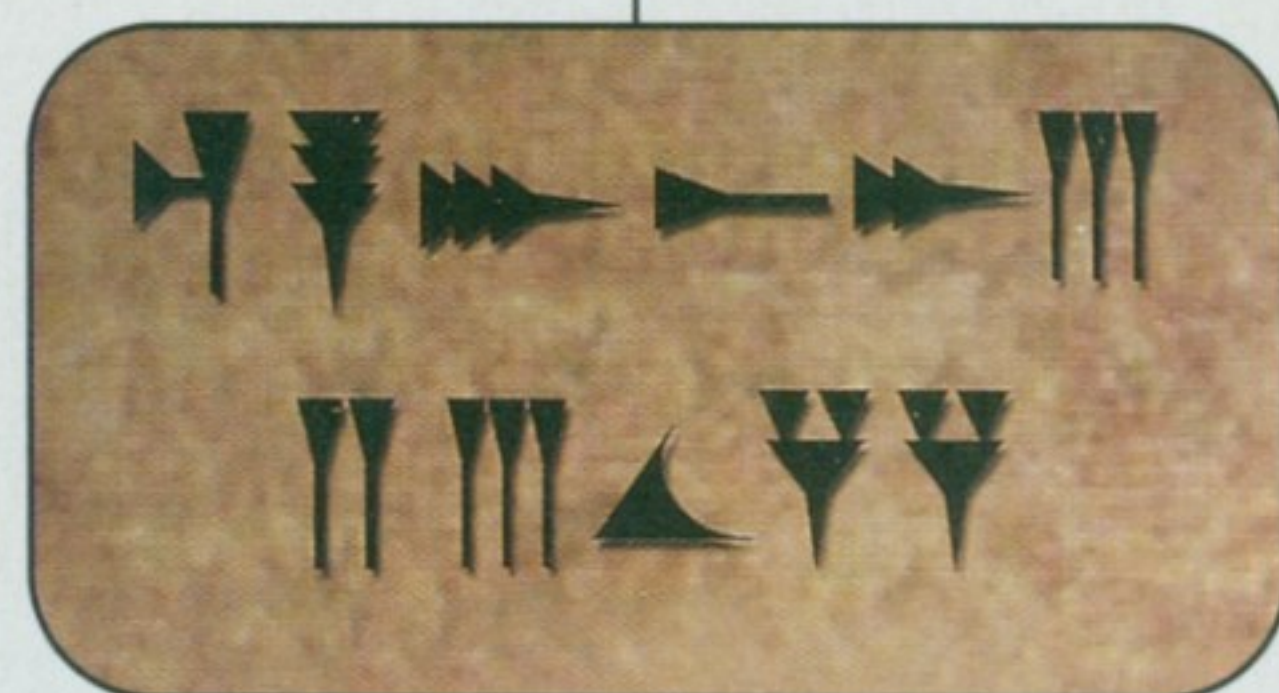

Данас су сви опчињени савременим „чудима“ – замислима и изумима који практично извиру из сваке лабораторије на свету. Међутим, није увек било тако.

Некада су одважни и далековиди људи на себи испробавали сопствене изуме, или због својих замисли трпели на други начин. Зато је нама данас живот лакши

**4200 година
пре наше ере**

Египћани започели коришћење календара са 365 дана и 12 месеци ■

**12.500 година
пре наше ере**

Праисторијски људи знали су за неурохирургију

Иако у средњем каменом добу наши преци још нису изумели точак, већ су показивали занимање за округле ствари – конкретно, главе једни других. Поступак трепанације – бушење и отварање лобање – најстарији је хируршки захват за који се зна. Који су разлог људи могли имати да дођу до тога? Претпоставља се због олакшања и смањења притиска на мозак (услед болести или повреде главе), а и због ослобађања од злих духова, разуме се. Лобање на којима су видљиве последице трепанације нађене су широм Европе и Африке. Најстарија лобања, с рупама промера 1,2 центиметра, нађена је у Украјини, на обали Дњепра. И, ако све ово није довољно страшно само по себи, самосталне трепанације врше се и данас. Међународна група за трепанацију (www.trepan.com) залаже се за друштво у ком неће бити „уради сам“ трепанација, већ ће се операције за „проширење свести“ изводити легално и слободно у клиникама ■

4000 година пре наше ере

Египћани изумели ајлајнер

Једно је сигурно – шездесете године протеклог века не би биле исте без козметичког средства – ајлајнера. Древни Египћани, и мушкарци и жене, имали су око очију црну шминку од праха који се зове кол. Њена сврха је била да очи учини наизглед већим и тако отера зле духове. Међутим, за разлику од савремених козметичких средстава, кол се прави једноставно: узмите чађ из неке уљне лампе, додајте неколико капи рицинусовог уља и од тога направите пасту ■

3000 година пре наше ере

Клинасто писмо развило се на Блиском истоку

Клинасто писмо вероватно је први писани језик који су користили људи из различитих географских области. Премда су га развили Сумери, брзо се раширио по околним земљама. Учење и употреба ипак није била једноставна јер се клинасто писмо састојало од око 600 знакова. Сваки од њих означавао је реч, звук, или слог ■

СТВЕНИ ДРЕВНЕ НАУКЕ

2900 година пре наше ере

Памук узгајан у Перуу
и долини Инда ■

**2000 година
пре наше ере**
Крићани изумели
клозет с проточном водом

Минојска цивилизација на грчком острву Криту била је једна од најнапреднијих древних заједница. Они који у то не верују треба само да баце поглед на водоводне инсталације скривене испод дворца краља Миноса. Он се простире на 20.000 квадратних метара и има око 1500 соба. Садржи низ купатила, славина, и позамашни одводни систем испод дворца. Посебно место заузимају клозети код којих је вода отицала (као данас) захваљујући гравитацији или резервоарима ■

2700 година пре наше ере

Шен Нонг, отац кинеске медицине,
истражује акупунктуру и лековитост биљака

Ако је веровати легендама, историја кинеске медицине сеже миленијумима уназад, а започела је са Шен Нонгом. Учења племенског вође сачувана су у списима из 1. и 2. века пре наше ере. Ту је детаљно описано на стотине лекова насталих од минерала, биљака и животиња. Према легенди, Шен Нонг је изводио огледе, али, пошто је испробавао на самом себи, на крају га је то коштало главе. Прогутао је стотинак различитих биљака да утврди њихову лековитост, и на крају наишао на нешто отровно што га је убило. Подаци до којих је дошао постали су основа кинеске медицине ■

2500 година пре наше ере

Зубна паста први пут употребљена у древном
Египту, Кини и Индији

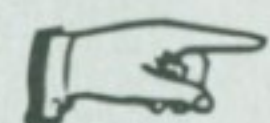
Египћани су оставили запис о првом „рецепту“ за зубну пасту. Била је то мешавина праха од воловских папака, мире, плавца и љуски јајета. Једина невоља је што се није имала на шта нанети, јер древни Египћани, Кинези и Индијци нису имали четкице за зубе па су у ту сврху користили прсте. Прва четкица за зубе, која је откривена у Африци, састојала се од танких гранчица ■

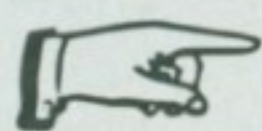
2575 година пре наше ере

Велика пирамида на висоравни код Гизе саграђена је
под надзором фараона Хуфуа (Кеопса)

Велика пирамида на висоравни код Гизе најстарије је од седам светских чуда древног света и једино које је сачувано до данас. За разлику од осталих пирамида, ова има раван врх, а не зашиљен. Истраживачи верују да камен који је требало да стоји на врху пирамиде никада није постављен. Прво запажање о недостатку врха пирамиде сеже до 60. године пре наше ере. Међутим, нико не зна зашто пирамида није урађена до краја ■

ВЕЛИЧАНСТВЕНИ ТРЕНУЦИ ДРЕВНЕ НАУКЕ

800 година пре наше ере

Етрурци употребљавали
лажне зубе

Људи који су некад живели у данашњој северозападној Италији били су напредни по много чему, између осталог и надомешћивању зуба. Вештачке вилице које потичу из тог времена начињене су од кости и слоноваче, а има и златних делова. Префињене зубне протезе поново ће се појавити у току историје тек у деветнаестом веку ■

250 година пре наше ере

Батерију изумели у Багдаду

У већини уџбеника пише да је батерију изумео гроф Алесандро Волта 1800. године. Међутим, откриће из 1930. године каже другачије. Необична глиненa посуда откривена у Багдаду имала је у себи комад гвожђа окружен бакарним цилиндром и асфалтни поклопац. Нагађа се да је то била прва батерија која је давала мали напон. Претпоставља се да је коришћена за позлађивање сребрних предмета. Напуњена електролитским раствором као што је сирће, багдадска батерија могла је дати приближно један волт електричног напона. Изложена је у Народном музеју Ирака ■

215 година пре наше ере

Архимед убијен на Сицилији

Архимеда и данас сматрају једним од највећих математичара и научника у историји човечанства. Направио је планетаријум, бројне ратне машине намењене одбрани родне Сиракузе на Сицилији од непријатеља, као и мноштво система полуга. Једна од реченица по којима је остао упамћен гласи: „Дајте ми довољно дугу полуку и померићу Земљу.“ Кад су римски освајачи стигли до њега, Архимед је био замишљен над геометријским облицима које је цртао у песку. Не обраћајући пажњу на војнике, рекао им је: „Не дирајте моје кругове.“ (Noli tangere circulos meos.) На то је један од војника исукао мач и убио на месту великог научника ■

1800 година пре наше ере

Корсет изумљен на Криту ■

1600 година пре наше ере

Рицинусово уље коришћено
као лаксатив у Египту ■

50 година пре наше ере

Дување стакла
смишљено у Сирији ■

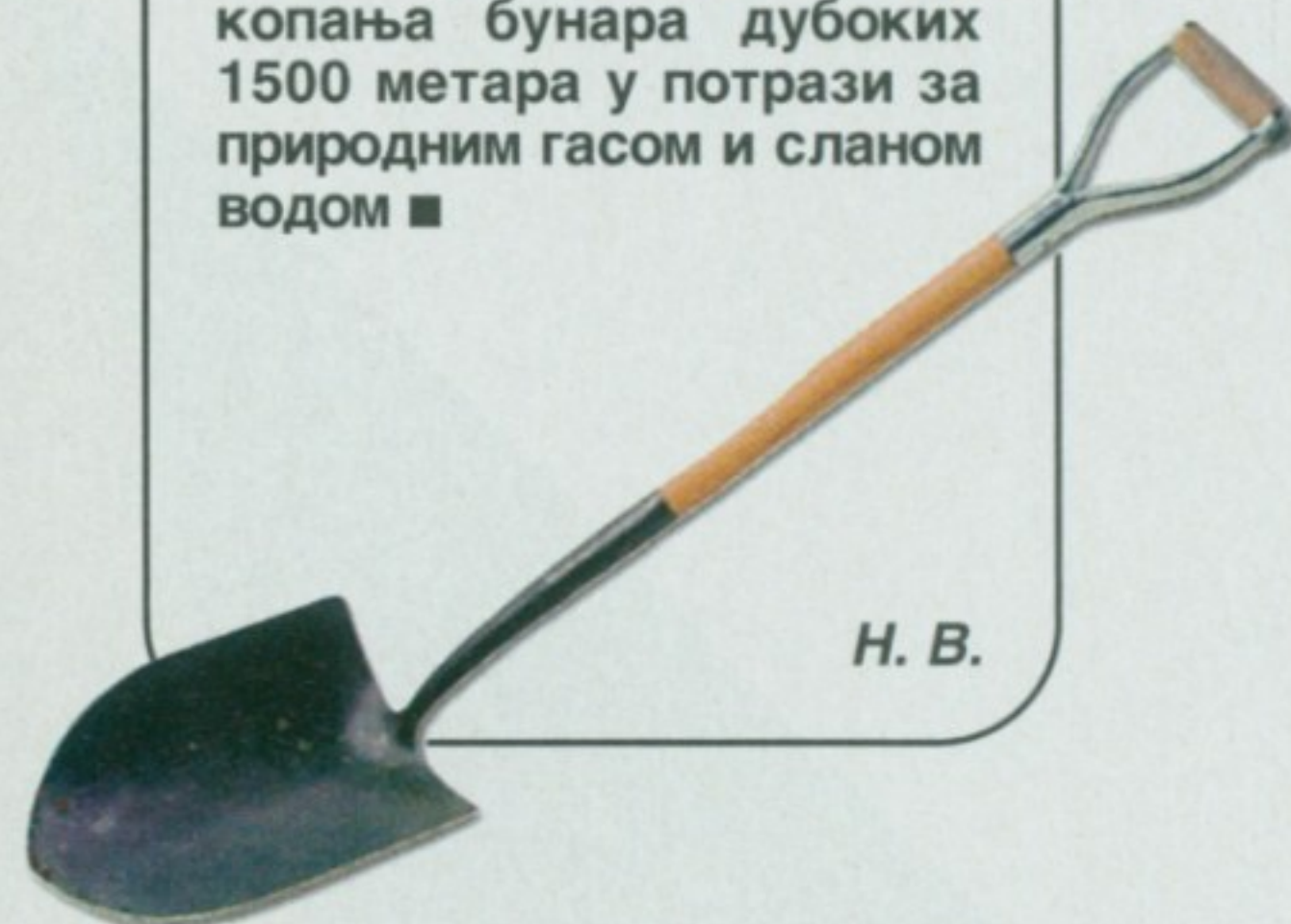
435 година пре наше ере

Фидија, Иктинос и Каликрат
завршили изградњу Партефона.

5 година пре наше ере

Кинези усавршили технику
копања бунара дубоких
1500 метара у потрази за
природним гасом и сланом
водом ■

Н. В.

ЗА ЧИТАЊЕ И УЖИВАЊЕ

ДВА ВУКА

Једне вечери стари Индијанац, седећи крај ватре, испричао је свом унуку каква се битка одвија у сваком човеку:

– Сине мој, у сваком од нас боре се два вука. Један је Зло: бес, љубомора, завист, кајање, похлепа, надменост, само-сажаљење, кривица, осећање мање вредности, лагање, гордост, лажни понос, немогућност праштања и Ја. Други је Добро: радост, безусловна љубав, праштање, нада, љубазност и доброта, спокојство, сталоженост, понизност, благонаклоност, разумевање других, великодушност, истинитост и вера.

Унук је неколико тренутака ћутао и размишљао о ономе што му је деда рекао, а онда га је упитао:

– Који вук побеђује?

– Онај кога храниш – рекао је стари Индијанац, без размишљања ■

Бајка Чироки Индијанца

Илустровао
Добросав
Боб
Живковић

ЗАБАВНИКОВ
300

НЕПОЗНАТИ

– Не заваривајте се мишљу да познајете свет природе. Пун је необичних, непознатих биљних и животињских врста које тек треба да се открију – поручују научници. Треба им веровати јер они готово свакодневно долазе до нових сазнања

РАЈСКА БАШТА

На брду Фоја у западном делу Папуе Нове Гвинеје, на висини од 2200 метара, налази се необично здање – међународни природњачки научноистраживачки центар. Води га амерички биолог Брус Белер. На оснивање овог центра чекао је пуних тридесет година колико је било потребно да би се сакупио новац и добила сва неопходна међународна одобрења.

Али, јасно је да су се чекање и труд исплатили. Посебни климатски услови створили су јединствен биљни и животињски свет. Предео одабран за центар права је земаљска рајска башта која обилује непознатим бујним растињем и још неиспитаним животињским врстама.

За кратко време овде је уочено 20 нових врста жаба међу којима је и једна величине 14 милиметара, четири врсте

Прва слика необичне рајске птице с дугачким зракастим израслинама на глави.

лептира, до сада још невиђена врста врабаца и рајских птица с необичним дугачким зракастим израслинама на глави, као и циновска врста рододендрона, с необичним чупавим биљним влакнима и цветовима од 15 центиметара.

Судећи по првим открићима, научници ће имати пуне руке посла да обаве изучавање новог, непознатог света ■

РАЗЛОЖНА БРОЈНОСТ ЖИВОТИЊА

Овако занимљива фотографија човека просто наводи да се запита зашто неких врста животиња има много, а неких веома мало и ко то „диригује” бројношћу живог света на Земљи. Одговор на ово питање може да се подели на два дела: време пре него што се на Земљи појавио човек и оно што је уследило пошто се он својим деловањем умешао у стање око себе.

Дакле, пре појаве човека неке врсте биле су веома бројне зато што су на најбољи начин користиле предности околине у којој су живеле, што су се брзо размножавале (као инсекти) или можда зато што су биле посебно паметне и

СВЕТ ОКО НАС

МАЈЧИНО МЛЕКО ВОДОЗЕМАЦА

Британски биолог Марк Вилкинсон дошао је до невероватног открића. Истражујући тропске водоземце у Кенији, уочио је једну необичну особеност врсте *Boulengerula taitanus*. Наиме, женке које рађају готово потпуно развијене младунце шире своју кожу стварајући испод ње хранливу течност, попут млека. Младунци, који на свет долазе са зубима, држе се за кожу и сисају. Захваљујући таквој врсти исхране, мали водоземци већ прве недеље живота увећају

тежину за 11 одсто, док тело њихове мајке изгуби око 7 одсто тежине ■

Храна за младунце водоземца, попут млека код сисара, ствара се испод коже.

прилагодљиве (као вукови, који могу да живе и у пустињи и на снегу и леду). Још општије, биљоједи су увек бројнији од месождера. На пример, антилопа је увек више, иначе месождери не би имали чиме да се хране и изумрли би.

Пошто се човек усталио на Земљи, многе животињске врсте биле су готово истребљене, а надвладале су оне сналажљивије, као што су кућни миш, бубашвабе, европски врабац у Северној Америци... Успешно су прошле и врсте које су у једном делу животног циклуса веома отпорне, па могу да се „преселе“ у други крај света где немају супарнике и где нема грабљивица које би се њима храниле. Најређе врсте животиња обично су оне које воде сасвим посебан живот или имају необичан начин исхране, као што су медведи панде из Кине који једу само младице бамбуса ■

ТАЈНА „МОРСКОГ ЈЕДНОРОГА“

Нарвал, *Monodon monodos*, кит северних арктичких вода, све донедавно био је права загонетка за научнике. Тачније, загонетка је био дугачки танки зуб који расте из губице ове велике животиње. Јер, у начину живота и исхрани кита ништа није оправдавало његово постојање.

До решења тајне „морског једнорога“ дошли су професори стоматологије са Универзитета Харвард. Зуб дугачак око три метра подвргли су испитивању посебним електронским микроскопима. На површини вретенастог зуба нашли су готово милион ситних отвора испуњених танким нервним влакнима. Убрзо су открили да нерви у зубу реагују на надражаје топлоте, притиска и сланости воде. Попут сензора бележе све неопходне податке и

Живот нарвала зависи од његовог дугачког зуба.

обавештавају животињу да ли је вода којој прилазе погодна за њих. Дакле, рог нарвалу служи као јединствено чуло неопходно за опстанак у животу.

Да би у потпуности осветлили тајну „морског једнорога“ стоматологи су електроенцефалографом испитали и необичне жлебове на зубу. Уређај је показао да су настали под утицајем хладне воде. Стоматолози су нашли објашњење и за необичну појаву да нарвал забада рог у морско дно. Кит га не оштри као оружје за борбу, него га тако чисти од наслага каменца и прљавштине ■

С. Д.

ПУТ ОКО СВЕТА ЗА 99 ДИНАРА

ТОПИ СЕ ГРЕНЛАНД

*Ледени омотач Гренланда једно је од најзанимљивијих чуда природе на свету.
Али, неће трајати вечно*

ЖИВОТ НА ИВИЦИ

Кроз отвор плутајућег леденог брега види се мали приобални град Нарсак на југозападу Гренланда. У њему има свега 1700 становника који не брину сувише што живе покрај глечера и ледених брегова. Становништво чине претежно Данци и гренландски Ескимии. У Нарсаку постоји само један пут, тако да су хеликоптери и авиони погоднији за кретање. Користе их становници, а и научници кад праве експедиције ■

ЗАРОБЉЕНИ У ВРЕМЕНУ

Ово је крупни план
мехурића ваздуха
заробљених унутар
древног леденог брега
још у време кад је
настајао. Мехурићи
обично остану
заробљени у глечеру
док се снег претвара у
лед. Међутим, научници
не умеју да објасне
зашто мехурићи при том
уопште настају. Како се
ледени брег топи,
мехурићи се
распрскавају и
заробљени ваздух брзо
излази па се чује
пуцкетање
и фијукање ■

ВРХ ЛЕДЕНОГ БРЕГА

Ово је само једна деветина
„пљоснатог“ леденог брега дугачког
750 метара. Наиме, осталих осам
деветина је громада под водом.
Оваква врста леденог брега може
опстати годинама пре но што почне да
се топи и пуца, па океанске струје
односе мање громаде које постају
озбиљна опасност за бродове који
путују Северноатлантским океаном.
Ово је цин спрам осталих ледених
брегова Гренланда, али је патуљак у
поређењу с онима на Антарктику –
један од највећих одломио се са Рос
ледника 2000. године и био је дугачак
295 километара и широк
38 километара ■

TEENAGE TV PEĐOLINO
subotom od 10:10

ГЛАТКИ ГЛЕЧЕРИ

Тим научника крстарио је 2005. године леденим водама Гренланда у хеликоптеру, ледоломцу и гуменом чамцу како би пратио и бележио глациолошке промене. Ледени брегови у основи су изломљени комади глечера, а на основу боје и величине научници могу да им одреде старост. Што је ледени брег старији, то је провиднији, а млађи комади, настали од новијег снега, мање су густе и изгледају бели кад се светлост распрши кроз њих. Провидни лед на овој слици указује да је ледени брег стар између две и четири хиљаде година. На северној полулопти Сунце је високо све до 23 сата, тако да се ледени брегови могу видети у својој раскоши и лепоти до касно увече ■

БЕЛИ ПОТОЧИЋ

Лако је препознати ток канала које прокопају потоци отопљеног леда. Хелхајм је други по величини глечер на југоистоку Гренланда, а његовим отапањем сваке године настане незамисливих 26 кубних километара воде, што у великој мери утиче на пораст нивоа мора око Гренланда. Потоци настају од отопљеног леда који вијуга по површини глечера. Бели снег у средини вероватно потиче од прошлогодишње снежне вејавице, док је тамна подлога стари лед у ком има честица прашине, па зато изгледа прљаво ■

педесет осам

ВЕЛИКО ЈЕЗЕРО

Сваког лета на деловима гренландског леденог покривача образују се језера. Ово је елипса промера 1,4 са 1,3 километра. У августу 2005. године имало је запремину 7,1 милиона кубних метара. Стручњаци кажу да сва ова вода није последица глобалног загревања. Језеро може опстати током лета или наћи пут кроз неку од пукотина, црних „вена“ (на

овој слици), и исцурити у унутрашњост глечера. Ако опстане до следеће зиме, поново ће се замрзнути. Варљива плава боја језера указује на његову дубину ■

ЛЕДЕНА КИША

Мањи комади леда отпадају с леденог брега и падају у море. На тамноплавој површини брега виде се ледене напуклине. Лед се „савија“ и избија напоље проузрокујући отварање оваквих напрслина. Да је у питању животиња, рекли бисмо да се лиња. Ови комадићи леда плове даље и топе се кад стигну у топлије воде. Јаки ветрови и таласи непрестано шибају површину леденог брега доприносећи „лињању“ ■

Снимио Ник Кобинг

Ову научну експедицију покренуо је чувени „Гринпис“ у јулу 2005. године.

7010

pošalji SMS da dobiješ MMS

Novo MP3 Novo

Ako želiš MP3 pod brojem 6001 samo ukucaj MP3 6001 i pošalji na 7010. Cena **90d** (064/065), **35d** (063/062)

- 6152 Mary J Blige ft. U2 - One day
- 6151 Justin Timberlake - Sexy back
- 6150 Christina Aguilera - Aint no other man
- 6149 Beyonce ft. JayZ - Deja Vu
- 6148 50 cent ft. Olivia - Best friend
- 6138 Pussycat Dolls & B. Rhymes - Dont Cha
- 6136 Black Eyed Peas - My Humps
- 6073 Nikola Rokvić - Oprosti mojoj mladosti
- 6111 Metallica - Nothing Else Matters
- 6090 Lordi - Hard Rock Hallelujah (Finland)
- 6076 50 cent - Candy shop
- 6055 Ivkova Slava - Nesanica
- 6134 Himna Partizana - Volim Parizan
- 6077 Crazy Frog - Axel F
- 6069 Ana Nikolić - Romale romali
- 6020 Shakira - La tortura
- 6104 Sting - Desert Rose
- 6060 Madonna - Sorry
- 6052 Funky G - U tvojim kolima
- 6001 Ceca - Pazi s kime spavaš
- 6116 Otpisani - Trubači
- 6118 Prijatelji - Tema iz serije
- 6079 Željko Joksimović - Michelle
- 6078 Hari Mata Hari - Lejla
- 6133 Inspektor Blaža - Pune tribine navijača
- 6139 Us5 - Maria
- 6070 Flamingosi & Luis - Ludi letnji ples
- 6046 Elma - Gradske priče
- 6087 Ljuba Aličić - Vрати se na mesto zločina
- 6007 Ozone - Dragostea Din Tei
- 6062 Dragana Mirković - Luče moje
- 6059 Seka Aleksić - Iskoristi moje mane
- 6099 Santana - Maria Maria
- 6072 Nikola Rokvić - Ja sam tvoj i kad...
- 6100 Srbija - Navijačko skandiranje
- 6025 Ceca - Neodoljiv
- 6040 Silvana Armenulić - Šta će mi život
- 6083 Amadeus - 100%
- 6091 Boze pravde - Himna (instrumental)
- 6068 Severina - Stikla
- 6137 Iron Maiden - Number of the Beast
- 6106 Under the Sea - Dizni
- 6147 Trubni znak za poverenje
- 6082 Amadeus - Lažu te
- 6091 Boze pravde - Himna (instrumental)
- 6068 Severina - Stikla
- 6137 Iron Maiden - Number of the Beast
- 6106 Under the Sea - Dizni
- 6147 Trubni znak za poverenje
- 6082 Amadeus - Lažu te
- 6054 Jovana Pajic - BMW
- 6057 Madonna - Hung Up
- 6135 Ac Dc - Highway to Hell
- 6086 Ljuba Aličić - Polako ali sigurno
- 6145 Tamo daleko - Instrumental
- 6110 Linkin Park & Jay Z - Numb Encore

MELODIJE

HITOVNI NARODNE MUZIKE

- MP 56612 DJ Krmak - Sumaher
- MP 56670 Dragana Mirković - Kroz šljivike i livade
- MP 55345 Saša Matić - Neke ptice nikad ne polette
- MP 55038 Ceca - Pazi s kim spavaš
- MP 55595 Novica Zdravković - Splavovi
- MP 55443 Halid Bešlić - Prvi poljubac
- MP 55114 Halid Bešlić - Neću, neću dijamante
- MP 55800 Srdjan M - Tebi moja mazo
- MP 55249 Medeni Mesec - Uz Moravu vetar duva
- MP 56173 Sinan Sakić - Lepa do bola
- MP 56213 Elma - Gradske priče
- MP 56252 Saša Matić - Ko te ljubi ovih dana
- MP 56542 Tanja Savić - Tako mlada
- MP 56992 Seka Aleksić - Iskoristi moje mane
- MP 55023 Sako Polumenta - Dišeno
- MP 55057 Novica Zdravković - Ambis mog života
- MP 55798 Lepa Brena - Mile voli disko
- MP 55359 Aco Pejović - Taxi
- MP 55381 Indira i Alen - Lopov
- MP 56991 Nedeljko Bajčić - Mini Suknja
- MP 56702 Sejo Kalac - Ala ala
- MP 56923 Mile Kitić - Sampanjac
- MP 56150 Darko Filipović - Ona, ona
- MP 56472 Tina - Bunda od nerca
- MP 56271 Nemanja Nikolić - Bebo moja
- MP 56273 Ljuba Aličić - Polako ali sigurno
- MP 56381 Slavica Cukteraš - Prevari me
- MP 56863 Dragana Mirković - Luče moje
- MP 55159 Aco Pejović - Opušteno
- MP 56772 Seka Aleksić - Dodji i uzmi me
- MP 55100 Ceca - Bruka
- MP 56153 Jovana Pajic - BMW
- MP 56522 Nedeljko Bajčić - Oficir s'ruzom
- MP 56743 Milica Todorović - Uporedi me
- MP 56073 Nikola Rokvić - Oprosti mojoj mladosti
- MP 56953 Sako Polumenta - Dočekajmo jutro...
- MP 56602 Sejo Kalac - A ja sam te volio

EXTRA HITOVNI

- MP 56342 Sundjer Bob - Tema iz crtanog filma
- MP 55610 Crvena Zvezda - Himna
- MP 55828 Pink Panther - Tema iz filma
- MP 55921 Otpisani - Tema iz serije
- MP 56151 Liga Sampiona
- MP 55510 Partizan - Himna
- MP 55993 Kum - Tema iz filma
- MP 55097 Under The Sea - Dizni
- MP 56380 Star Wars - The Imperial March
- MP 55110 Užako kolo
- MP 56491 Top Gun - Tema iz filma
- MP 55470 Boze pravde - Himna
- MP 55816 Sex i grad - Muzika iz serije
- MP 55131 Noć veštica - Tema iz filma
- MP 56100 Goran Bregović - Kalašnikov
- MP 55248 Nacionalna klasa - Tema iz filma
- MP 55370 Djurdjevdan

MONOFONE MELODIJE Bez obzira Čije si mreže korisnik, a želiš melodiju pod brojem 40590, i imaš telefon NOKIA ukucaj MN 40590, ALCATEL-MA 40590, SONY ERICSSON-ME 40590, MOTOROLA-MM 40590, SAMSUNG-MSS 40590, SIEMENS-MS 40590, i za ostale EMS telefone-ME 40590 i pošalji na 7010. Cena **40din** (064/065), **35din** (063/062)

HITOVNI ZABAVNE MUZIKE

- MP 56643 Ana Nikolić - Romale Romali
- MP 56543 Flamingosi - Ludi letnji ples
- MP 56033 Sergej Cetković - Prokleta bila
- MP 55322 Van Gogh - Neko te ima
- MP 55317 Željko Joksimović - Lane moje
- MP 56222 Djordje Balašević - Ringišpil
- MP 56413 Željko Joksimović - Mišel
- MP 56111 Azra - Balkan
- MP 56473 Luna - Seđeru
- MP 56752 Djogani - Cekaj me kod kolima
- MP 55840 Bajaga i Instruktori - Moji su drugovi
- MP 55048 Dino Merlin i Željko Joksimović - Supermen
- MP 56401 Nataša Bekvalac - Nikotin
- MP 55719 Tijana Dapčević - Zemlja mojih snova
- MP 56351 Ekv - Par godina
- MP 55682 Željko Samardžić - 9000 metara
- MP 56352 T. Dapčević - Sve je isto samo njega nema
- MP 56572 Djogani - Oženi me
- MP 56372 Flamingosi - Ljubav
- MP 56392 Flamingosi - Obala
- MP 56691 Dado Polumenta - Ana i Marija
- MP 56121 Goca Trizan - Bumerang

SVETSKI HITOVNI

- MP 56471 50 Cent Ft. Olivia - Candy Shop
- MP 56062 Crazy Frog - Axel F
- MP 56243 Pussycat Dolls - Dont cha
- MP 56613 Black Eyed Peas - My Humps
- MP 56892 Metallica - Nothing Else Matters
- MP 56492 HIM - Wings Of A Butterfly
- MP 56082 Arash - Boro Boro
- MP 56832 Shakira - La Tortura
- MP 56553 Sting - Desert rose
- MP 56320 Ac/Dc - Highway To Hell
- MP 56453 Santana - Maria, maria
- MP 56603 Bob Sincclair - Love Generation
- MP 56771 Iron Maiden - The number of the beast
- MP 56103 US 5 - Maria
- MP 56162 Daddy Yankee - Gasolina
- MP 56703 Madonna - Hung up
- MP 56812 Linkin Park & Jay-Z - Numb-Encore
- MP 56723 The Doors - Break on through
- MP 56442 Elena Paparizou - My number one
- MP 56661 Prodigy - Smack My Bitch Up
- MP 56143 Madonna - Sorry
- MP 56942 Global Deejays - The sound of San Francisco
- MP 56933 Coolio - Gangstas paradise
- MP 56443 Tatu - All about us
- MP 56332 Pobednik EUROSONG 2005 Grčka
- MP 56861 Gwen Stefani - Rich Girl
- MP 56503 50 Cent - Window Shopper
- MP 56363 The Prodigy - Out of space
- MP 55518 Ruslana - Wilde Dance (Ukraina 2004)
- MP 56782 Rihanna - Pon De Replay
- MP 55348 Prodigy - No good
- MP 56633 Hi tack - say, say, say

Real audio

Ako želiš audio zvuk pod brojem 5011 samo ukucaj A 5011 i pošalji na 7010. Cena **50din** (064/065), **35din** (063/062)

- 5001 - Idiote (Maratonci)
- 5002 - Gospodo (Maratonci)
- 5003 - Centrala (Balkanski špijun)
- 5004 - Crna ovco (Varljivo leto 68)
- 5005 - PantiCu... (Tesna koža)
- 5006 - Autobus (Ko to tamo peva)
- 5007 - Volan (Maratonci)
- 5008 - CveCe (Radovan III)
- 5009 - Djenka (Maratonci)
- 5010 - Idol (Mi nismo andjeli)
- 5011 - Iz fundamanta (Radovan III)
- 5012 - Pargava (Lepa sela lepo gore)
- 5013 - Jeo sam... (Balkanski špijun)
- 5014 - Kume (Maratonci)
- 5015 - Malo je (Varljivo leto 68)
- 5016 - NeCe moCi (Maratonci)
- 5017 - Pošao (Maratonci)
- 5018 - Puška (Ko to tamo peva)
- 5019 - gosn.Rajković (Maratonci)
- 5020 - Pogrešan broj (Balkanski špijun)
- 5021 - Markes... (Mi nismo andjeli)
- 5022 - Robija (Maratonci)
- 5023 - Šta piju p... (Radovan III)
- 5024 - Vuruna (Maratonci)
- 5025 - Azbuka (Radovan III)
- 5026 - Bunar (Maratonci)
- 5027 - čvrsta ruka (Varljivo leto 68)
- 5028 - Ti da Čutiš (Maratonci)
- 5029 - Dan bezbednosti (Balkanski špijun)
- 5031 - Dresura (Varljivo leto 68)

Java igrice

Ako želiš igricu pod brojem 3031 jednostavno ukucaj G 3031 i pošalji na 7010. Cena **50din** (064/065), **35d** (063/062)

V KOLOR animacije

Ako želiš animaciju pod brojem 6002 samo ukucaj V 6002 i pošalji na 7010. Cena **50d** (064/065), **35d** (063/062)

C IZABERITE SLIKU U BOJI

Ako želiš kolornu sliku pod brojem 4221, bez obzira na model telefona samo ukucaj C 4221 i pošalji na 7010. Cena **50din** (064/065), **35din** (063/062)

G IZABERITE JAVA IGRICU

SAMO ZA 064/065

Ako želiš igricu pod brojem 3031 jednostavno ukucaj G 3031 i pošalji na 7010. Cena **150d** (064/065).

0900/555-888

preko ovog fiksnog broja možete naručiti polifone melodije, kolorne slike i igrice
CENA POZIVA NA 0900 JE **50 din. + PDV**
bez obzira na dužinu trajanja poziva

TV MULTIMEDIA

Morate imati podešen i ativiran GPRS na svom telefonu. Svi korisnici čiji aparat podržava GPRS, mogu ga aktivirati pozivom CALL CENTRA na brojeve 789 (064 mreža) i 9863 (063 mreža). Nakon što aktivirate GPRS potrebno je samo da okrenete 0900/555-888 i pratite uputstva govornog aparata. Sve cene su bez PDV-a (18%).

PODRŽANI MODELI: Polifone melodije, kolor slike, real audio: NOKIA svi modeli sa kolor ekranima; SIEMENS SX1, ST55, ST60, A60, C55, C65, CX65, C6V, C60, M55, M65, MC60, S55, S65, SL55, S57C, SL65; SONY ERICSSON P800, P900, K700i, K500i, F500i, S700i, T610, T630, T300, T310, Z600, Z1010; ALCATEL ONE TOUCH 531, ONE TOUCH 735, ONE TOUCH 525, ONE TOUCH 332; MOTOROLA V300, V400, V500, V600, V620, T720, A835, C385, C450, C550, C650, V180, V220, V525M, E365; SAMSUNG E105, E700, E710, E715, X600, X100, C100, S500, S600, E100, E800, E820, S500, X100A, X600A, C100, C100G, D410, D410C, D415, E105, E300, E310, E600, E608, E710, E715, P100, P400, P510, P730, S100, S105, S200, S300, S300M, V200, V205, X430, X450; PANASONIC G50, G60, GAD87, X300, X66, X68, X70, QCI-31; SAGEM myV-65, myX-5m, myX-6, myX3-2, myX5-2; SHARP TM100, GX10, GX10i, GX15, GX20, GX30

ИГРАЈТЕ СЕ, ЉУДИ...

КРУКСОВ РАДИОМЕТАР

Домишљати научник из доба викторијанске Енглеске сер Вилијам Крукс изумео је 1873. године уређај чији је начин рада веома тешко објаснити. Кад се изложи Сунчевој светлости, сићушна ветрењача у унутрашњости почиње да се окреће. Али, шта покреће њене малене црне и беле краке? И зашто се увек врти у истом смеру? Дата су многа објашњења, од светлосног притиска до термодинамике, али чак и данашњи физичари расправљају се око тога шта је тачно ■

КОЦКА КОЈА ЛЕБДИ

Не морате бити Ајнштајн да бисте уочили да овај антигравитациони уређај користи магнет. Позлаћена коцка у средини посуде наизглед се опире сили гравитације. Штос је у два графитна блока изнад и испод коцке. Графит одбија магнет оба пола. Коцку привлаче керамички магнети на врху посуде, али је одбија графит, тако да остаје да лебди у ваздуху ■

ЖИРОСКОП

Француски физичар Леон Фуко изумео је 1852. године жирокоп с циљем да мери дневно обртање Земље. Осе обрћућег жироскопа остају непокретне према удаљеним звездама без обзира на то на чему жирокоп стоји. Ово је само још један од необичних ефеката жироскопа ■

ОПТИЧКА ВАРКА

Овај задивљујући уређај ствара савршен тродимензионални приказ било ког предмета који се у њега стави. Предмет наизглед стоји на уређају облика летећег тањира, али ако покушате да га узмете увидећете да је у питању само оптичка варка. Овај ефекат откривен је још пре тридесет година на Калифорнијском универзитету. Стварају га рефлексије које се одбијају од закривљених површина сребрнасте унутрашњости уређаја ■

ОКРЕНИ-ОБРНИ

Понашање ове справице заиста је као чаролија. Завртите је овако „наглавце“, и она ће одједном да се претури и настави да се врти на „петељци“ очигледно се одупирући законима гравитације. Објашњење лежи у трењу између врха и подлоге. Јер, трење доводи до тога да се обртна енергија

окретног врха претвара у обртни ефекат довољно јак да надвлада гравитацију ■

ФАРАДЕЈЕВА ЛАМПА

Свако зна да струја може да произведе кретање, али као што је Мајкл Фарадеј, физичар из доба викторијанске Енглеске, показао 1831. године, кретање такође може да произведе струју. Тајна лежи у такозваној електромагнетној индукцији, где се струја добија кретањем магнетних поља. То је примењено код ове „батеријске“ лампе којој у ствари нису потребне батерије јер користи индукцију да би светлила пет минута. Пре тога треба је само трести тридесетак секунди ■

ГАЛИЛЕЈЕВ ТЕРМОМЕТАР

Овај термометар наводно је изум чувеног италијанског научника од пре 400 година и служи за мерење температуре под утицајем топлоте на густину течности. Округласти узорци обојене течности имају тегиће и плутају на различитим висинама зависно од температуре. Ови термометри могу бити прилично нетачни, што се најбоље види кад се више њих истовремено посматра – сви показују различите температуре. Али, лепо изгледају ■

САМО ТЕ ПОСМАТРАМ

Ова једноставна варка показује како ум може да нас превари да поверујемо у било шта. Кад се глава овог змаја стави на сто или длан руке, она се наизглед помера и мотри док се крећете. За ову варку заслужно је брижљиво сенчење које oponaша промене које очекујемо да видимо на покретним предметима ■

ЗЕМЉА У КОЈОЈ СЕ РАЂАЈУ КОРЊАЧЕ

Хитно ми је
потребна твоја
помоћ.
Неопходни су
ми кратки и,
ако их има, занимљиви
подаци о Екваторијалној
Гвинеји.

ЕМИЛИЈАН
из Кљајићева

Помоћ стиже. Надамо се
да је довољно брза, и да
садржи све што си
тражио.
Екваторијална Гвинеја,
држава на афричком
континенту, заузима

површину од 28.050
квадратних километара,
колико имају провинције Рио
Муни на обали Гвинејског
залива и острва међу којима
је највеће Биоко. Има око
500.000 становника, а
службени језик је шпански.
Вековима шпанска колонија,

ЕКВАТОРИЈАЛНА
ГВИНЕЈА

Обала
острва
Биоко

Припадници
Банту
племена

Екваторијална Гвинеја
независност је стекла тек
1968. године. Остала је
пољопривредна земља с
наслеђеном главном
производњом и извозом
какаоа, кафе, банана, а
извозе се и производи од
тропског дрвета какво је
палисандер и абонос.
Становништво углавном
чине Банту црнци,

припадници племена Фенг
које је познато по вештини
приповедања и по необичној
музици. Као занимљивост
ове земље свакако треба
истаћи једну необичну
појаву која се понавља сваке
године у јануару и фебруару.
Тада на острво Биоко долази
на хиљаде морских корњача,
највише зелених, и ту
полажу јаја ■

ПУНА ШКОЛА ЋАКА

Моје питање
можда је мало
неуобичајено,
али готово сам
сигуран да ви
можете да сазнате
одговор. Дакле, занима
ме у којим земљама има
највише ћака по једном
учитељу, а у којима
најмање.

БРАНИМИР
из Панчева

Иако велики број деце не
похађа школу, ипак нема
довољно просветних радника.
У Централноафричкој
Републици један учитељ има
чак по 90 ученика, а у држави
Чад и Бурунди број ученика
је нешто мањи – 67 по једном
учитељу.
У развијеним земљама
прилике су другачије. У Сан
Марину и Шведској на једног
учитеља долази 6 ученика, а у
Аустрији и Катару њих 11 ■

Према најновијим
истраживањима која су
спроведена у свету да би се
сазнало на ком степену је
школство, утврђено је да су
неразвијене афричке земље
далеко испод
задовољавајућег нивоа.

шездесет два

ЗА САРУ

Била бих срећна
кад би објавио
речи песме
„Don't cha”
познате групе
„The Pussycat Dolls”.
Унапред захваљујем.

Твоја верна читатељка
САРА

Само за Сару.

Don't cha

Oh, baby dolls
I know you like me (I know
you like me)
I know you do (I know you do)
That's why whenever I come
around she's all over you
And I know you want it (I know
you want it)
It's easy to see (it's easy to see)
And in the back of your mind
I know you should be home
with me

[Chorus]
Don't cha wish your girlfriend
was hot like me
Don't cha wish your girlfriend
was a freak like me
Don't cha, don't cha
Don't cha wish your girlfriend
was raw like me
Don't cha wish your girlfriend
was fun like me
Don't cha, don't cha
Fight the feeling (fight the
feeling)
Leave it alone (leave it alone)
Cause if it ain't love
It just ain't enough to leave a
happy home
Let's keep it friendly (let's keep
it friendly)
You have to play fair (you have
to play fair)
See, I don't care
But I know she ain't gon'
wanna share
[Chorus]
Don't cha wish your girlfriend
was hot like me
Don't cha wish your girlfriend
was a freak like me
Don't cha wish your girlfriend
was raw like me
Don't cha, don't cha, baby
Don't cha wish your girlfriend
was raw like me

Don't cha wish your girlfriend
was fun like me
Don't cha, don't cha
I know I'm on your mind
I know we'll have a good time
I'm your friend
I'm fun
And I'm fine
I ain't lying
Look at me, you ain't blind [2x]
See, I know she loves you (I
know she loves you)
I understand (I understand)
I'd probably be just as crazy
about you
If you were my own man
Maybe next lifetime (maybe
next lifetime)
Possibly (possibly)
Until then, Oh friend your'e
secret is safe with me
[Chorus]
Don't cha wish your girlfriend
was hot like me
Don't cha wish your girlfriend
was a freak like me
Don't cha, don't cha
Don't cha wish your girlfriend
was raw like me
Don't cha wish your girlfriend
was fun like me
Don't cha, don't cha

ВЕРА У НЕНАСИЉЕ

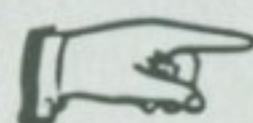

Чула сам да
постоји вера
која се назива
ђаинизам. Ја о
њој, нажалост,
ништа не знам, па вас
молим да објавите бар
неке податке.

ЗВЕЗДАНА
Нови Београд

Ђаинизам је стара
вера настала у
6. веку пре наше
ере на тлу Индије,
и данас броји око
4 милиона верника.
Оснивач је древни
мислилац Махавира
(око 540–468. године
пре н. е). Вера не
проповеда
следбеништво неког
бога или божанства,
већ се заснива на
ненасиљу према свим
живим бићима или,
како је ђаинисти
називају, ахимси.
Поклоници верују да се
свака добра особа
поново рађа у новом,
вишем животу.
Ђаинисти се окупљају у
храмовима или
светилиштима у кући.
Монахиње и монаси
живе у сиромаштву,
послушности и
безгрешности, а
њихова дужност је да
чувају сваки облик
живота, па тако метлом
чисте тло пред собом
да не би згазили неку
бубу, а маском преко
уста и носа спречавају
инсекте да им случајно
не улете у уста и тако
заврше живот ■

ГЉИВЕ ОТРОВНИЦЕ

Које су гљиве
отровне и имају ли
све исти опасан
састојак?

ЗОРИЦА
Смедерево

Гљива или печурака, латинског имена Fungi, има много врста. Већина их је јестива и веома хранљива. Али, међу њима има и оних које су пуне отровних састојака и опасне су за људску исхрану.

Таква је печурка **зелена пупавка, Amanita phalloides**, која лучи два отровна састојка – аманитин и фалотин. Ако је човек поједе, већ после кратког времена осети мучнину и болове у трбушној дупљи, а последице могу да буду застрашујућих размера – од оштећења јетре и бубрега до смрти.

И **рани хрчак, Gyromitra esculenta**, може да изазове смрт. Ова печурка лучи отров гиомитрин који напада јетру, а у најблажем облику тровања као последица јавља се жутица. Симптоми који наговештавају тровање истоветни су као и код зелене пупавке.

Amanita muscaria (на слици), у народу позната као **мухара**, производи отров мускарин који изазива болове и грчеве у желуцу, опијеност и халуцинације, али ретко кад изазива смрт ■

ГЉИВЕ НИСУ БИЉКЕ

Поздрав,
У претпрошлом броју, а и у неким претходним, сте писали да су гљиве биљке. Још од 1974. године гљиве су издвојене у посебно царство, тј. не убрајају се у биљке, већ су једноставно гљиве. Тј. читав живи свијет је подијељен на 5 царстава: монере (прокариотски организми – бактерије нпр), протисти (прости еукариотски организми, нпр. алге, протозое...), биљке, животиње и гљиве. Постоји више разлога за то. Ево само неких: гљиве немају хлорофил, не врше фотосинтезу, што је основни услов да бисмо нешто назвали биљком. Оне се хране разградњом угинуле органске материје. Пигмент који оне садрже је меланин, који се налази код животиња, као и код човека у кожи. Имају специфично једно јадро које може да прелази из једне у другу ћелију, што нема ниједан други организам. Постоји још читав низ разлика између гљива и биљака и гљива и животиња, као и неких специфичности које се јављају само код гљива и ниједне више, због чега су издвојене у посебно царство, али да вас не замарам набрајајући све. Пуно поздрава
Свјетлана
(дипломирани биолог)

ВАКЦИНА

Често се говори о вакцинацији против вируса грипа. Мене занима чему заправо служе вакцине.

НЕНАД
из Захумске улице
Београд

Кад људски организам нападне бактерије и вируси, он се брани производњом антитела. Међутим, производња антитела изискује одређено време и може да се догоди да организам не може да створи довољну количину да би се супротставио нападу вируса. Вакцинацијом се у организам уводи мала количина тих отровних материја да би се навео да сам произведе антитела. Изазивањем благог напада болести коју желимо да спречимо (грипа, на пример), вакцине оспособљавају организам за самоодбрану у случају снажног напада ■

ПЕСМА ЕСКИМА

Већ извесно време покушавам да набавим песму која ми се веома допала.

Реч је о композицији са шпиге за емисију „Светлова и риболова“ новинара Јована Мемедовића. Молим вас да ми наведете бар име композиције или извођача што би ми олакшало потрагу. Унапред захваћан

МАРКО
Нови Сад
ajder@pochta.ru

Тешко је доћи до тачног назива композиције коју тражиш. Песма о којој говориш неодолјиво је привукла Јована Мемедовића кад је први пут чуо током снимања емисије на североистоку Сибира, међу тамошњим Ескимима. Кад је видео снимљени материјал, одлучио је да ескимска песма буде музичка подлога за шпигу емисије. Реч је несумњиво о старој народној песми Ескимима који живе у Сибиру. Можда је то траг за почетак твог етномузиколошког истраживања? ■

Дојисујте се, људи!

Поштом на поштомате свим распожећима
жива бића.
Имам 16 година. Волим оштру фантастику,
стрипове, филмове, добру музику, сакупљам
стари новине, волим друштвене игре, концерте,
природу, животиње итд, итд...

Ако се неко пронађао у мојим
записима нека пише на

ЂУРИСЕЛО - Драгољев
34231
Крагољев

Александар Цветковић
Свеће.

Унапред захваћан!

mainstream
Internet Service Provider

MAMA I TATA ZNAJU DA IZABERU
PRAVOG PROVAJDERA :)

SAMO DO 1. MARTA!
6 MESECI ZA 999 DIN
kupovinom paketa ms 90

m:FLAT DAN
PRETPLATITE SE NA NEOGRANIČEN INTERNET

Pošaljite SMS na broj **2399**

Da biste izabrali paket unesite:

ms 10 za 10 dana po ceni od **199 din**

ms 30 za 30 dana po ceni od **480 din**

ms 60 za 60 dana po ceni od **750 din**

ms 90 za 90 dana po ceni od **999 din**

Pozovite broj **042 120 320**

U polju username unesete **flat**

U polju password unesete **šifru**

koju ste od nas dobili SMS-om.

sve prikazane cene su sa uračunatim PDV-om

plaćanje je moguće samo putem MTS mreže

www.mainstream.co.yu

90101

шездесет четири

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
9. 2. 2007.

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

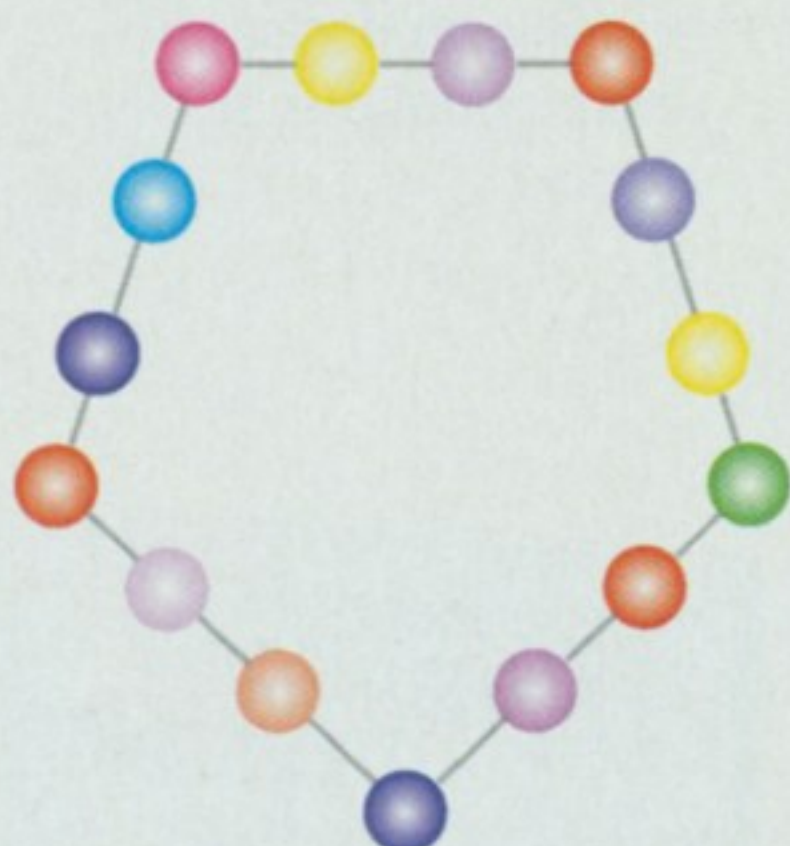
1. ШАХОВСКИ ТУРНИР

	1	2	3	4	5	Број поена
1 Аца		1	0	1	1	3
2 Боле	0		½	½	1	2
3 Цане	1	½		½	½	2 ½
4 Дача	0	½	½		1	2
5 Емил	0	0	½	0		½

2. ЧЕТИРИ АУТОМОБИЛА

Аутомобил D вратиће се уназад, а аутомобил С улази у проширење. Поред проширења пролазе аутомобили А и В, после тога аутомобил С излази из проширења и наставља пут. Затим се аутомобили А и В враћају уназад иза проширења, а у исто време аутомобил D улази у проширење. Након тога аутомобили А и В настављају пут, затим и аутомобил D. Кад се на мосту налазе по 3 аутомобила, примените исту идеју ■

3. ПЕТНАЕСТ КУГЛИЦА

4. ЖЕТЕОЦИ

Укупно је било 8 жетелаца ■

5. ТРИ ДЕЧАКА

Миша има 35, Триша 38, а Јаша 44 динара ■

6. ПЕШЧАНИ САТОВИ

Пустите да оба сата истовремено раде. После 15 минута сат S1 окрените да поново ради. После 5 минута сат S2 је исцурео до краја. У том тренутку сат S1 поново окрените за 180 степени, и он ће измерити још 5 минута ■

7. ЛАВИРИНТ

A	6	18	3	1	3	12
6	7	9	1	13	2	16
20	3	4	8	5	16	1
1	9	16	4	7	19	3
13	1	11	15	9	1	20
15	16	7	8	12	2	8
2	10	2	1	9	5	B

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Бир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952). - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 см

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!
„Недодирљиви“ (остало су филмови Клинта Иствуда) ■

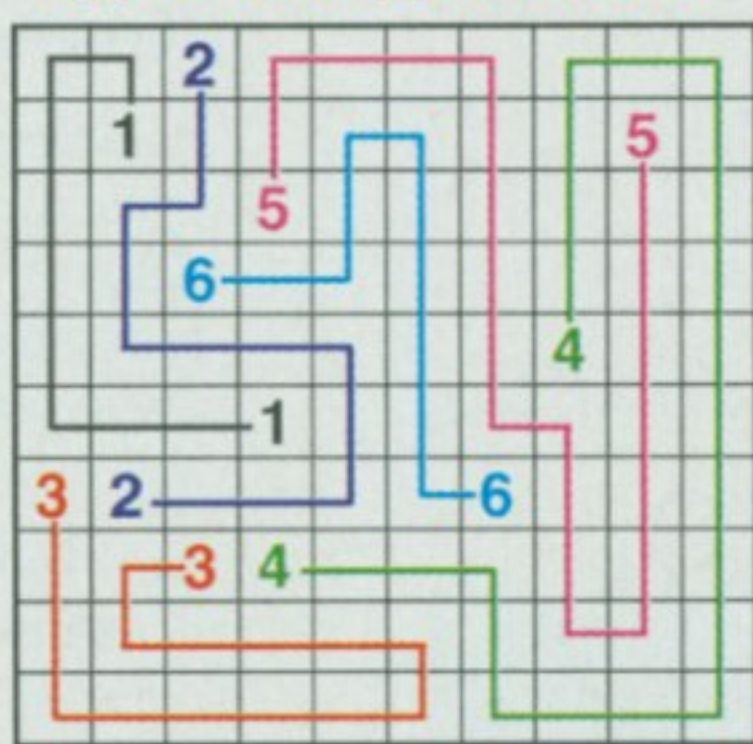
АНАГРАМ
Мачије око

ЈЕСТИВА ОСМОСМЕРКА
Кромпир

УКРШТЕНИЦА
АД, Бебето, нога, Наваро, Аки, бес, аматерски спорт, Саша Барон Коен, уто, Арн, Ис, с, зов, орка, Казахстан, лето, Уна, а, крин, коњак ■

ИСПУЊАЉКА
Сијетл, Њујорк (Сињоре, игуана, јејина, енолог, Тирана, лектор) ■

ОД БРОЈА ДО БРОЈА

КРИПТОГРАМ

Турска (узима се прво слово из назива државе чији је главни град наведен у попису: Тајланд, Узбекистан, Русија, Сирија, Казахстан, Авганистан) ■

С. Б.

8. ГОДИШЊИ ОДМОР

Супруге су: Цеца Арсић, Деса Башић, Ана Цакић и Бранка Дакић ■

9. КЛУПЕ И УЧЕНИЦИ

Нека је x број ученика, а у број клупа. По првом услову је: $7(y - 1) = x$, односно $7y - 3 = x$. На основу другог услова је $6y + 5 = x$. Сада је лако израчунати да је $y = 8$, а $x = 58$. Према томе, број клупа је 8, а ученика 53 ■

— шездесет пет

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2870

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Јоахим Цаумзегел

Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Издаје

ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампана

ПОЛИТИКА АД

Гrafички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција

Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тилев

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција

„ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони

секретаријат 330-1452; 330-1456

техничка редакција

330-1454

централа

3373-111

претплата

330-1617

Огласни сектор

Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.

6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)

за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM

MAIN DE, SWIFT-BIC: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBJCSBG

Korisnik: CS73265100000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II COMMERZBANK AG, Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: COBADEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBCSBG

Korisnik: CS73205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

– 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

НОВО!

Сакупите 8 играчака

Happy Meal™ Срећни оброк:
хамбургер или чизбургер или
Chicken McNuggets™ или McToast™,
кромпирићи и сокић.

Chicken McNuggets™

McTOAST™

ЧЛЧ

Хамбургер

Чизбургер

ЧЛЧ

+
Кромпирићи
и
Сокић

i'm lovin' it

89981

Креативни центар

Хајде да читамо

Нова едиција – Хајде да читамо – намењена је онима који су тек научили да читају. Свака књига садржи три кратке приче које повезује исти јунак, а употпуњују их дивне илустрације. Ове приче код најмлађих читалаца почетника подстичу и развијају читалачко самопоуздање.

Ник Мек има среће

написала Мара Бергман
илустровала Џил Бартон
превела с енглеског Ивана
Ђурић-Пауновић

Ели, најбоља другарица Ника Мека, има пса по имену Њутн, који је Ников колико и њен. Али Ник највише од свега жели да има свог кућног љубимца. С тетком Тери проналази у парку детелину са четири листа. Да ли ће му она помоћи да оствари највећу рођенданску жељу?

Краљ иде у куповину

написала Џун Кребин
илустравао Ворик Џонсон
Кадвел
превео с енглеског Зоран
Пауновић

Три приче о краљу, краљици и слушкињи, али не онаквима какве их знамо. Има ли краљ довољно новца? Да ли краљица можда једе превише меда? Хоће ли слушкиња успети да надмудри коса? До краја дана сва ће ова питања бити разрешена ... али како?

Књиге наручите писмом. У писмо убаците купон. Тако добијате попуст од 20%. Не заборавите да напишете своје име, адресу и телефон.

НАША АДРЕСА
Градипанска 8
11000 Београд
011 38 20 464,
38 20 483, 24 40 659
e-mail: info@kreativnicentar.co.yu
www.kreativnicentar.co.yu

Креативни центар

попуст
-20%

89935

Kreativni centar 2007

РЕКЛИ СУ О ЛЉУБАВИ И ЗАЉУБЉЕНОСТИ

♥ **ЉУБАВНА
ВАТРА
ТОПИ
ЧАК И
ВЕЧИТИ
ЛЕД.**

Руска изрека

♥ **ЉУБАВ
ЧИНИ
ДА СТВАРИ
ВИДИМО
ДРУГАЧИЈИМА
НЕГО ШТО
ЗАПРАВО ЈЕСУ.**

Фридрих Ниче
немачки мислилац
(1844–1900)

♥ **ЉУБАВ ЈЕ КАЗНА:
БИВАМО РАЊЕНИ ЗАТО
ШТО НИСМО УМЕЛИ
ДА БУДЕМО САМИ.**

Маргерит Јурсенар
француска књижевница
(1903–1987)

♥ **ЉУБАВ НА ПРВИ
ПОГЛЕД МОЖЕ ДА СЕ
ОСЕТИ И ПРЕМА
РАЧУНУ У БАНЦИ.**

За За Габор
америчка глумица мађарског
пореkla
(рођена 1917)

♥ **ЉУБАВ ЈЕ ПОКРЕТАЧ НАШЕ ДУШЕ
КОЈА ТАДА ОСЕЋА САМУ СЕБЕ
И РАЗУМЕ СОПСТВЕНО ПОСТОЈАЊЕ.**

Херман Хесе
немачки књижевник
(1877–1962)

♥ **АКО ТРЕБА
ДА МЕ
ВОЛИШ,
ОНДА
МЕ
ВОЛИ
САМО
ЗБОГ
ЉУБАВИ.**

Елизабет
Браунинг
енглеска песникиња
(1806–1861)

♥ **ЉУБАВ ЈЕ КАО
РИБА: АКО ЈЕ СТАРА,
ОДВРАТНА ЈЕ.**

Плаут
римски комедиограф
(250–194. пре н. е)

♥ **НИЈЕ ЉУБАВ
СЛЕПА, ВЕЋ
ЉУБОМОРА.**

Лоренс Дарел
британски дипломата,
новинар и књижевник
(1912–1990)

♥ **КАО ШТО ЈЕ
ПОЗНАТО, ПРАВА
ЉУБАВ ЈЕ
НЕМИЛОСРДНА.**

Оноре де Балзак
француски књижевник
(1799–1850)

♥ **ЉУБАВ ЈЕ ШАЛА
НА МОЈ РАЧУН.**

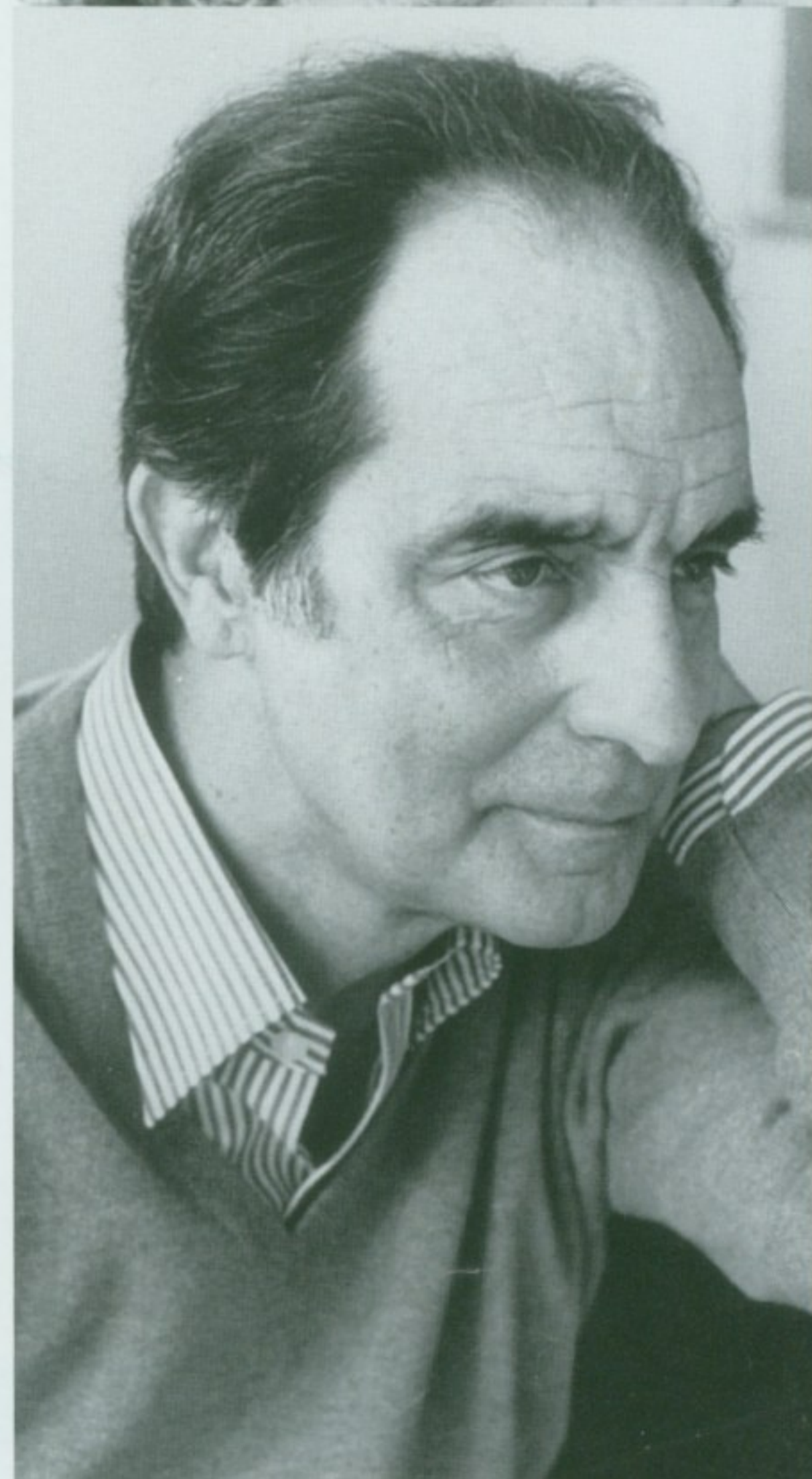
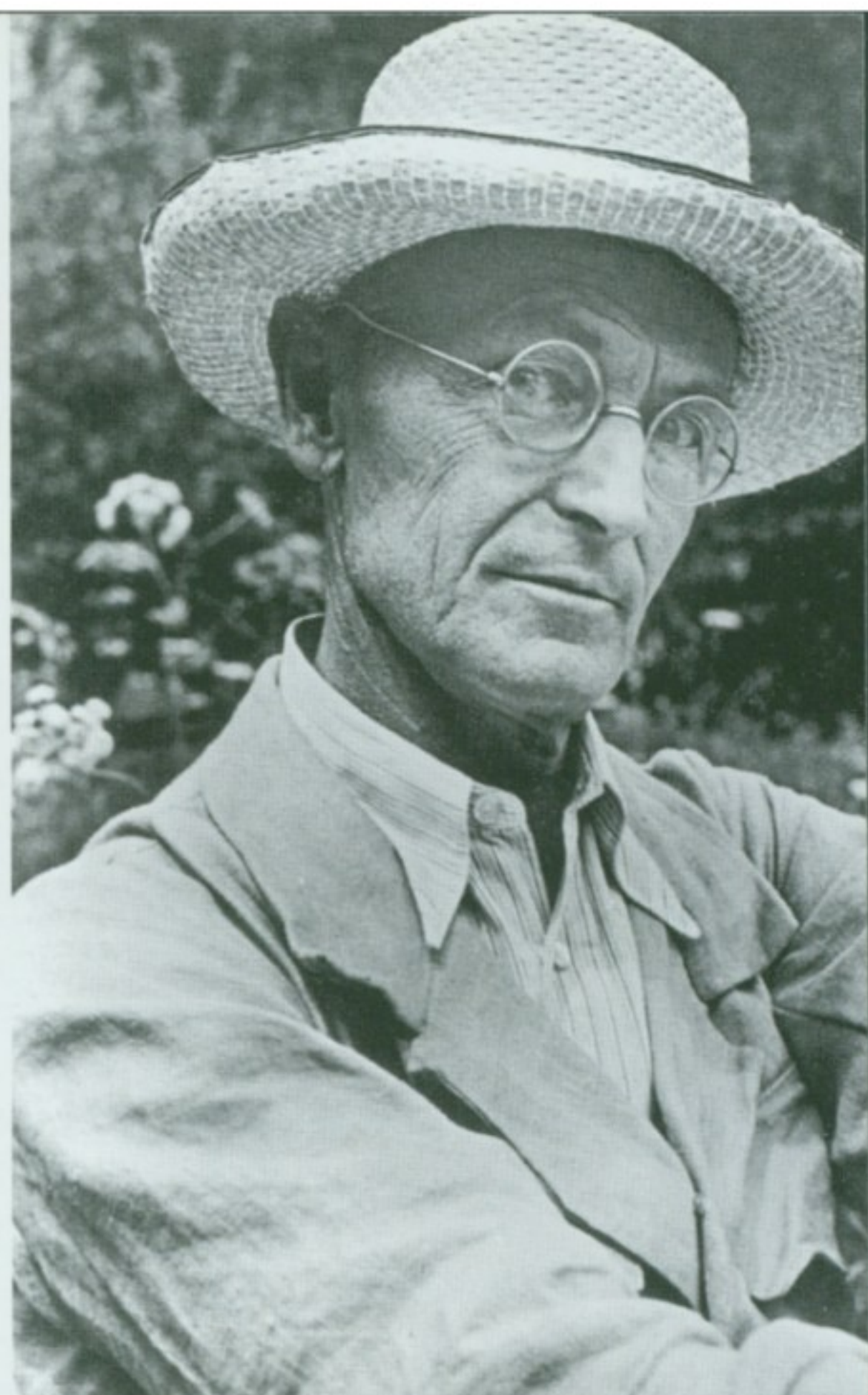
Душко Радовић
наш песник, писац и
афористичар
(1922–1986)

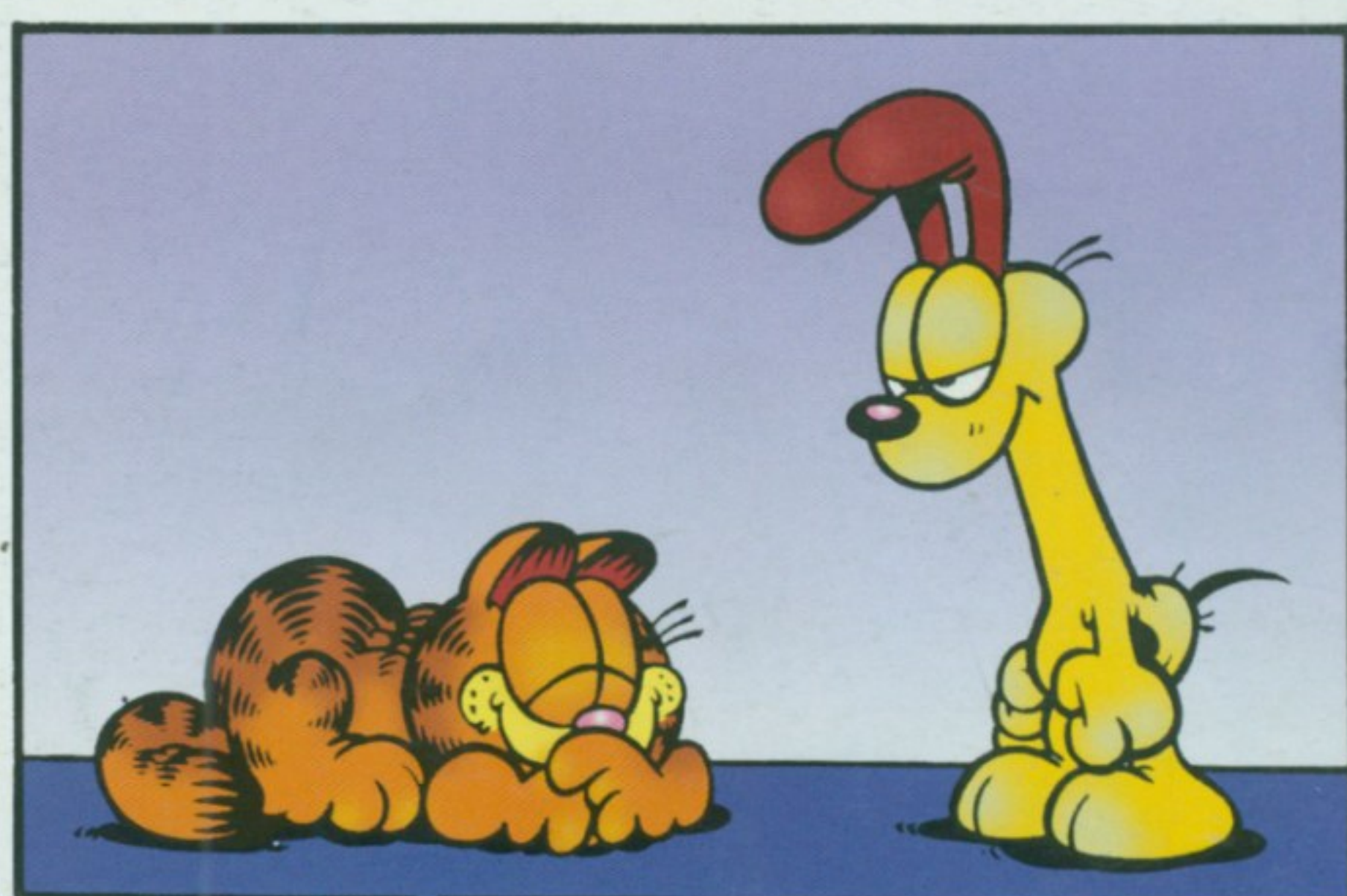
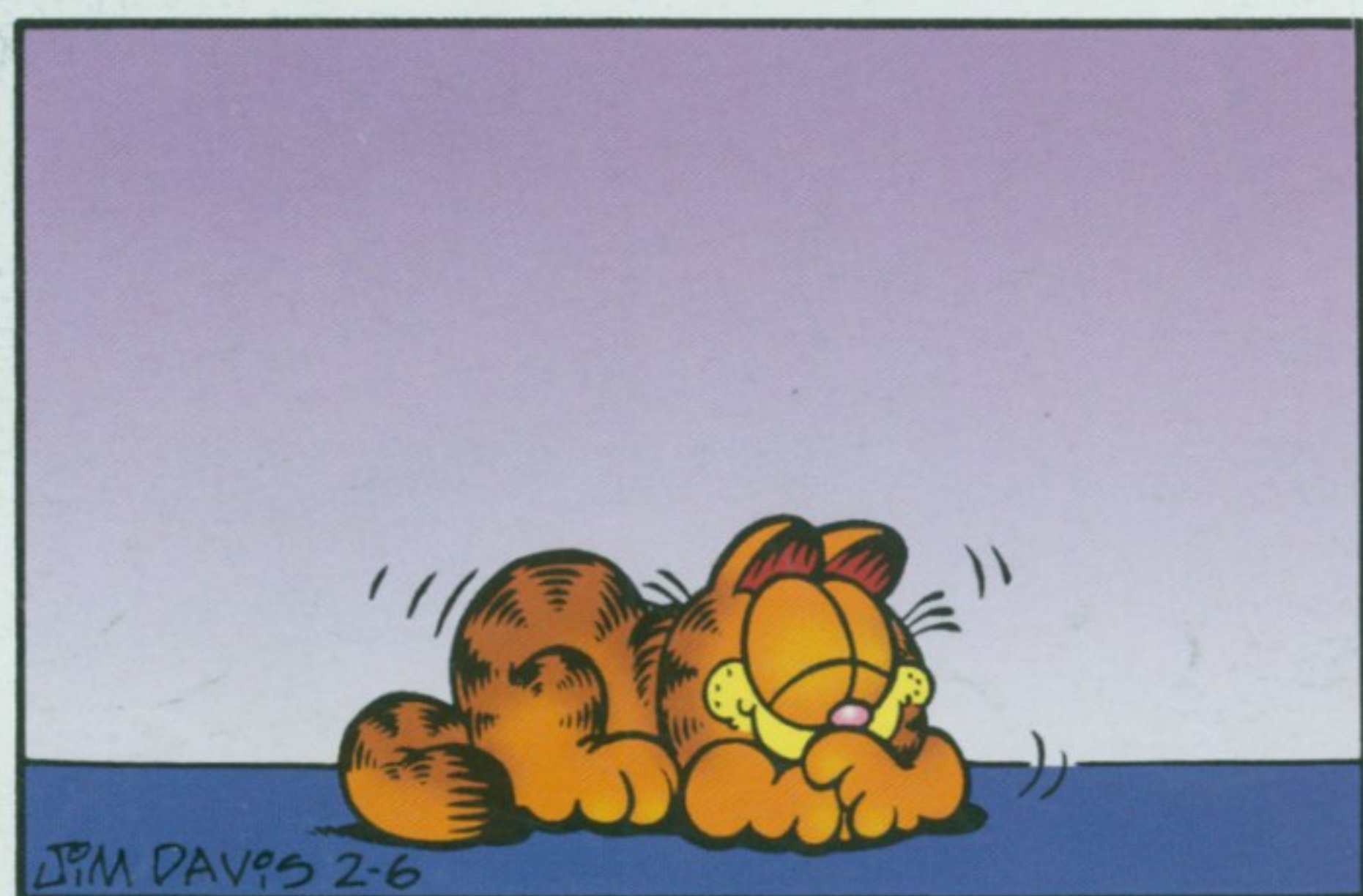
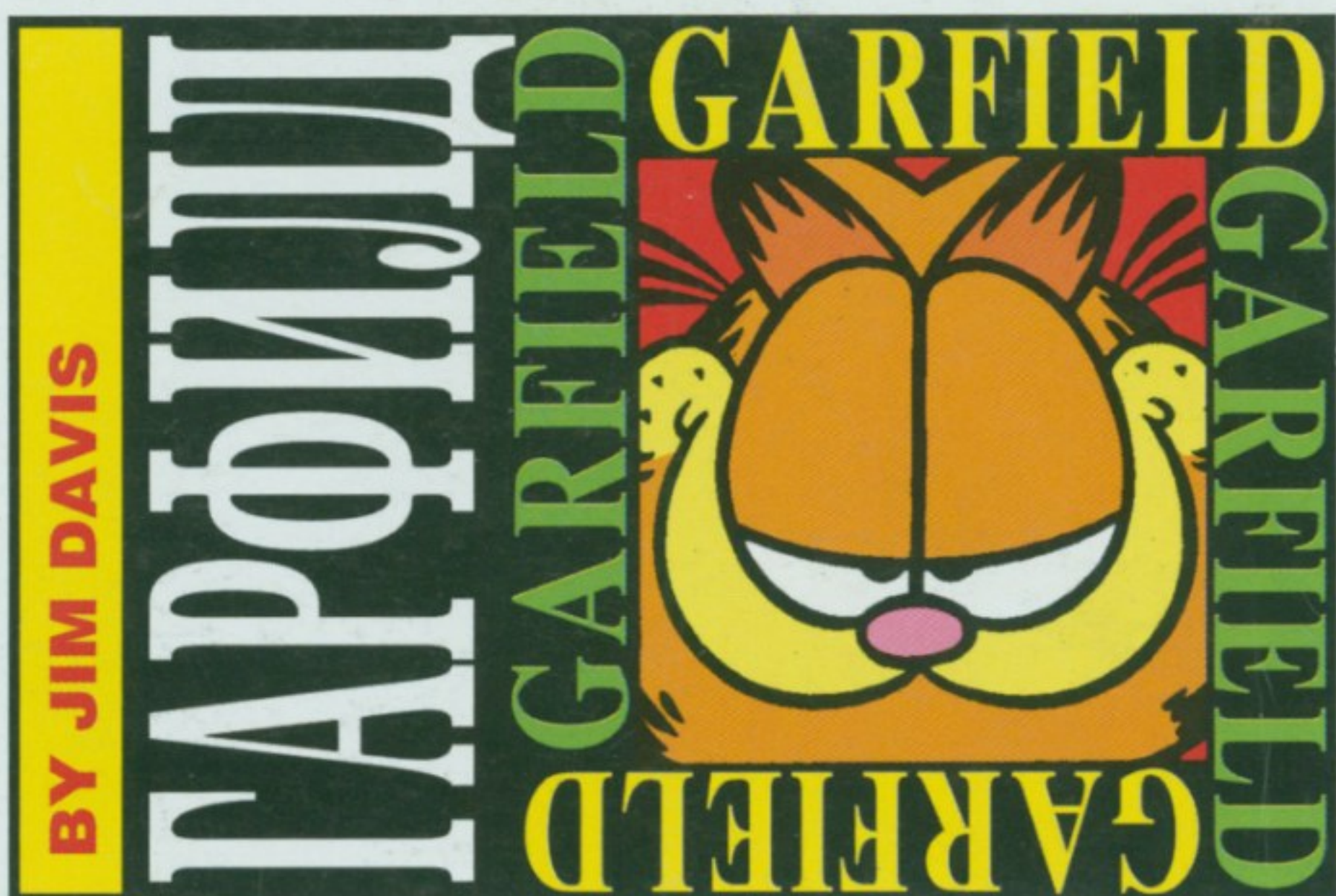
♥ **ПОПУТ
ПРОЖДРЉИВОСТИ,
ЉУБАВ ПРУЖА
ВЕЛИКА
ЗАДОВОЉСТВА.**

Итало Калвино
италијански књижевник
(1923–1985)

♥ **КАД ЈЕ ЧОВЕК
ЗАЉУБЉЕН,
ОН НЕ МОЖЕ
ЛАКО ДА СЕ
ОСЛОБОДИ
ЉУБОМОРЕ
И ЗАТО
МИ СЕ ЧИНИ
ДА ЈЕ
ПРИЈАТЕЉСТВО
УЗВИШЕНИЈЕ.**

Хорхе Луис Борхес
аргентински писац
(1899–1986)

КРРРР! ФРРРР!
БАУ!
ФРРРР! ГРРРР!
ТРАС!

